

Ortaöğretimde
DERS GEÇME VE KREDİ SİSTEMİ
● İlk Uygulamalar ●

TÜRK EĞİTİM DERNEĞİ
YAYINLARI

ŞAFAK Matbaacılık
☎: 229 57 84 Ankara

eğitim ve bilim

Temmuz 1992

ÖZEL SAYI

İÇİNDEKİLER

- Türk Eğitim Derneği Bilim Kurulu Başkanı Prof. Dr. Mahmut
ÂDEM'in Toplantıyı Açış Konuşması..... V
- Türk Eğitim Derneği Genel Başkanı Prof. Dr. Rüştü YÜCE'nin
Konuşması..... IX
- Milli Eğitim Bakanı Köksal TOPTAN'ın Konuşması..... XI
- Ülkemizde Uygulamaya Konulan Öğrenciyi Yönlendirme: Ders
Geçme ve Kredi Sistemi..... 1
(Doç. Dr. Nihat BİLGİN)
- PANEL I: Ders Geçme ve Kredi Sisteminin
İlk Dönem Uygulamaları..... 23
- PANEL II : Ortaöğretimde Ders Geçme ve
Kredi Sistemi Uygulamalarının Geliştirilmesi..... 63
- EK 1: Toplantı Programı Örneği..... 107
- EK 2: Yayına Hazırlık Çalışmalarında
İlgililere Yazılan Yazı Örneği..... 111

SAHİBİ : Türk Eğitim Derneği Adına Genel Başkan Prof. Dr. Rüştü YÜCE
SORUMLU YAYIN MÜDÜRÜ : Akın KONYALIOĞLU
Eğitim ve Bilim, TED Bilim Kurulunun Bilimsel Sorumluluğunda Çıkarılmaktadır.

YÖNETİM YERİ : Ziya Gökalp Caddesi No.: 48
Telefon : 431 34 87 - 431 34 88 Yenışehir - ANKARA

TED BİLİM KURULU ÜYELERİ

- Başkan : Prof. Dr. Mahmut ÂDEM
Başkan Yardımcısı : Prof. Dr. Özcan DEMİREL
Sekreter : Ar. Gör. Kasım KARAKÜTÜK
Dernek Temsilcisi : Prof. Dr. Yüksel İNAN
Üye : Prof. Dr. Bozkurt GÜVENÇ
Üye : Prof. Dr. Ningur NOYANALPAN
Üye : Prof. Dr. İnci SAN
Üye : Doç. Dr. Nizamettin KOÇ
Üye : Doç. Dr. Nezahat SEÇKİN
Üye : Doç. Dr. Hülya GÖKMEN
Üye : Doç. Dr. Meral ÇİLELİ
Üye : Dr. Ferhan OĞUZKAN

Eğitim ve Bilim Dergisi'nin Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Dairesi Başkanlığı'nca ilgililere, duyurulması uygun bulunmuş, sözkonusu karar, 19.9.1977 gün ve 1952 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayınlanmıştır.

Eğitim ve Bilim'in Abone Koşulları

Yıllığı 40.000 liradır. Abone ücreti, doğrudan Türk Eğitim Derneği adresine (Ziya Gökalp Caddesi 48, Yenışehir - ANKARA) veya Derneğin T.C. Ziraat Bankası Ankara - Mithatpaşa Şubesi nezdindeki 30440/A - 456 no. lu hesabına gönderilebilir.

TÜRK EĞİTİM DERNEĞİ BİLİM KURULU BAŞKANI PROF. DR. MAHMUT ADEM'İN TOPLANTIYI AÇIŞ KONUŞMASI

Sayın Bakan

Sayın Konuklar,

TÜRK EĞİTİM DERNEĞİ Bilim Kurulu adına hepinize saygılar sunuyorum.

Türk Eğitim Derneği, Büyük Atatürk'ün buyruğu ile 1928 yılında kamuya yararlı bir dernek olarak kurulmuştur.

Türk Eğitim Derneği, kuruluşunun 50. yılından itibaren, birçok eğitim etkinliğinde bulunmuştur. Bu etkinlikler şunlardır:

1. 1978 yılında başlatılmış olan eğitim alanında büyük hizmetleri geçmiş başarılı eğitimcileri ödüllendirmek.

Bugüne değin TED Eğitim Hizmet Ödülü verilen eğitimciler şunlardır:

1. 1978 yılında Merhum Hıfzırahman Raşit Öymen,
2. 1979 yılı Sayın Rauf İnan,
3. 1980 yılı Sayın Ahmet Çiçek,
4. 1981 yılı Merhum Ord. Prof. Dr. Hıfzı Veldet Velidedeoğlu,
5. 1982 yılı Merhum Ord. Prof. Dr. Enver Ziya Karal,
6. 1983 yılı Merhum Rüştü Uzel,
7. 1984 yılı Merhum Mehmet Fuat Gündüzalp,
8. 1985 yılı Sayın Prof. Dr. Feriha Baymur,
9. 1986 yılı Merhum Kemal Demiray,
10. 1987 yılı Prof. Dr. Rauf Nasuhoğlu,
11. 1988 yılı Sayın Prof. Dr. Yaşar Karayalçın,
12. 1989 yılı Merhum Prof. Dr. Selahattin Ertürk,
13. 1990 yılı Sayın Hüseyin Hüsnü Tekişik,
14. 1991 yılı Sayın Hüseyin Hüsnü Cırtılı,

Ayrıca 1980 yılında Merhum Doç. Dr. Mithat Enç'e TED Eğitim Bilimi Ödülü verilmiştir.

1990 yılında Sayın Prof. Dr. Yıldız Kuzgun'a TED Eğitim Araştırma ödülü verilmiştir.

Türk Eğitim Derneği, eğitim araştırmalarını da desteklemektedir.

2 - Türk Eğitim Derneği Bilim Kurulu'nca yürütülmekte olan en önemli programlardan biri de geleneksel yıllık eğitim toplantıdır.

1977 yılından beri yapılan eğitim toplantıları şunlardır:

1. Yükseköğretime Giriş Sorunları (1977)
2. Ulusal Eğitim Politikamız (1978)
3. Çocuk ve Eğitim (1979)
4. Temel Eğitim ve Sorunları (1980)
5. Atatürk ve Eğitim (1981)
6. Türkiye'de Meslek Eğitimi ve Sorunları (1982)
7. Okulöncesi Eğitim ve Sorunları (1983)
8. Bugünden Yarına Ortaöğretimimiz (1984)
9. Gençliğin Eğitimi ve Sorunları (1985)
10. Eğitimde Psikolojik Hizmetler ve Sorunları (1986)
11. Yaygın Eğitim ve Sorunları (1987)
12. Yükseköğretimde Değişmeler (1988)
13. Demokrasi İçin Eğitim (1980)
14. Eğitimde Laiklik (1990)
15. Sanayileşme Sürecinde Türk Eğitimi ve Sorunları (1991)

Bugüne değin yapılmış olan 15 eğitim toplantısından 14'ü kitap olarak yayımlanmıştır.

3 - Bilim Kurulumuz, 1983 yılından itibaren yıllık bilimsel toplantı sayısını birden ikiye çıkarmaya karar vermiştir. Bundan böyle her yıl biri eğitim diğeri öğretim olmak üzere iki bilimsel toplantı düzenlenmektedir. Bugüne değin yapılan öğretim toplantıları şunlardır:

1. Ortaöğretim Kurumlarında Yabancı Dil Öğretimi ve Sorunları (1983)
2. Ortaöğretim Kurumlarında Fen Öğretimi ve Sorunları (1984)
3. Ortaöğretim Kurumlarında Matematik Öğretimi ve Sorunları (1985)

4. Ortaöğretim Kurumlarında Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi ve Sorunları (1986)
5. Ortaöğretim Kurumlarında Sosyal Bilimler Öğretimi ve Sorunları (1987)
6. Ortaöğretim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Sorunları (1988)
7. Ortaöğretim Kurumlarında Müzik Öğretimi ve Sorunları (1989)
8. Ortaöğretim Kurumlarında Resim-İş Öğretimi ve Sorunları (1990)
9. Ortaöğretim Kurumlarında Din Kültürü - Ahlak Bilgisi Öğretimi ve Sorunları (1991)

Bu dokuz öğretim toplantısından ilk sekizi kitap olarak yayınlanmıştır.

Son kitap da yayınlanmak üzere matbaadadır.

Önceki yıllardan farklı olarak bu yıl yapılmakta olan bir diğer toplantı ile toplantı sayısı üçe çıkarılmıştır. 11 Nisan'da Ders Geçme ve Kredi Düzeni, 21-22 Mayıs tarihlerinde Ortaöğretim Kurumlarında İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin Öğretimi ve Sorunları konulu bir toplantımızın da son hazırlıkları tamamlanmıştır.

Görülüyor ki, hem eğitim hem de öğretim toplantılarının konusunu belirlerken Bilim Kurulumuz, Türkiye'nin gündeminde olan güncel bir konu seçmeye büyük özen göstermektedir.

Bilimsel toplantı konuları o denli güncel seçilmiştir ki kimi zaman Milli Eğitim Bakanlığının temsilcileri, "bu toplantıda sunulan bildiriler, panel konuşmaları ve tartışmalar yayımlanmak üzere rapor olarak hazırlanır hazırlanmaz, bu raporun bir nüshasını bize verin, çalışmalarımızda yararlanalım" demişlerdir.

Türk Eğitim Derneği Bilim Kurulu; verilen ödüllerle, düzenlenen bilimsel toplantılarla, bu toplantıların kitap olarak yayınlanmasıyla, bugün 83. sayısına ulaşmış olan Eğitim ve Bilim dergisi ile ülkemiz eğitiminin gelişmesine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bu nedenle, Bilim Kurulumuz, kitapların maliyetine satılmasına özen göstermektedir. Yayınlarımızda hiçbir kâr amacı güdülmemektedir.

Geçen yıllarda olduğu gibi bugün de; veli öğrenci, öğretim üyesi, eğitimci, olarak hepimiz için çok önemli güncel bir sorun olan "Ders Geçme ve Kredi Düzeni" konusunu inceleyeceğiz.

Milli Eğitim Temel Kanunu'nda ortaöğretim, temel eğitime dayalı en az üç yıllık öğrenim veren genel, mesleki ve teknik öğretim kurumlarının tümünü kapsayan bir eğitim basamağı olarak tanımlanmıştır.

Ülkemiz Cumhuriyetin Kuruluşundan günümüze, genelde eğitimde, özellik olarak da ortaöğretimde çok önemli bir atılım yapmıştır. 1923-1924

öğretim yılından 1989-1990 öğretim yılı arasındaki 66 yıllık dönemde ortaöğretim öğrenci sayısı 7788'den 160 kat artarak 1.250.173'e, öğretmen sayısı da 1016'dan 102 kat artarak 103.790'a yükselmiştir. Oysa anılan dönemde ülkemiz nüfusu 4.6 katlık bir artış göstermiştir.

Ortaöğretimdeki bu sayısal gelişmelere karşın, bu alanda birçok sorunla da karşı karşıya kalınmıştır. Eğitimde Cumhuriyetin ilk yıllarından beri en önemli darboğazı, bu alana ayrılan finansman kaynakları oluşturmaktadır. İkinci en önemli sorun bazı branşlarda yeterli sayıda ve nitelikte öğretmen sorunudur.

1960'lı yıllarda ortadereceli meslek kullarının önleri üniversiteye kapalı çıkmaz sokak gibiydi. Öte yandan öğretim programları, gereğinden fazla standartlaştırılmış, ortaöğretim öğrencileri; ağır ders yükü ve ansiklopedik bilgilerle ezberciliğe zorlanmaktadırlar. Günümüzde ortaöğretimde öğrenciden çok konu önemli olmuştur. Öğrenci, okul-dershane-özel ders çenderesi içinde belli bilgileri ezberlemeye itilmiştir. Böylece sanki her lise mezununun üniversiteye girmesi zorunluymuş gibi düşünülür olmuştur. Hatta üniversiteye giremeyenler, girenlere göre belli bir ezikliğe, komplekse kapılmışlardır. Bunlar ön plana çıkarken öğrencinin kişiliği dikkate alınmaz olmuştur.

Bu gelişmeler dikkate alınarak, öğrenciyi merkez alan yeni Ders Geçme ve Kredi Düzeni 1991-1992 öğretim yılında uygulamaya başlanmıştır. Belki de, uygulamanın çok yeni olması nedeniyle birçok sorunla karşılaşıldığı bilinmektedir.

Mevcut uygulamada öğrenci gerçekten merkez alınıyor mu?

Okul yöneticileri yeni Ders Geçme ve Kredi Düzenini tam olarak uygulama olanağına sahip mi? Veli ve öğrencilerin karşılaştıkları sorunlar neler?

Burada konunun ayrıntısına girecek değilim. Bunu konunun uzmanı bilim adamları, okul yöneticileri, veliler ve öğrenciler, tüm yönleriyle dile getirecek, tartışacaklar.

Her zaman olduğu gibi bugün de toplantımıza katılarak, çalışmalarımızda bize güç kattığınız için başta bildiri sunacak, panelde konuşacak bilim adamlarımıza uzmanlarımıza, tüm konularımıza teşekkür ederim.

Ayrıca çalışmalarımızda bize destek sağladığı için, Türk Eğitim Derneği Genel Başkanı ve Genel Yönetim Kuruluna, toplantının başından sonuna hazırlanmasında canla başla çalışan TED Genel Müdürü Sayın Mehmet Baklacı ve tüm görevli personele teşekkür ederiz.

Bilim Kurulumuz adına ve şahsım adına hepimize saygılar sunuyorum.

TÜRK EĞİTİM DERNEĞİ GENEL BAŞKANI PROF. DR. RÜŞTÜ YÜCE'NİN KONUŞMASI

Saygıdeğer Konuklar, Eğitimciler ve Bilim Adamları.

Türk Eğitim Derneği (TED) tarafından düzenlenen "Ortaöğretimde Ders Geçme ve Kredi Sistemi: İlk Uygulamalar" konulu toplantıya hoşgeldiniz.

Toplantının konusuna ilişkin görüşlerimi aktarmadan önce bu güzide topluluğun varlığını fırsat bilerek sizleri Türk Eğitim Derneği ve yürüttüğü çalışmalar hakkında bilgilendirmeyi uygun gördüm.

1928 yılında büyük önder Atatürk'ün yönlendirmesiyle kurulan Türk Eğitim Derneği, arkasında bıraktığı 64 yıl boyunca adında yer alan eğitim sözcüğünün yüklediği sorumlulukları, amaçları doğrultusunda yürütmeyi görev bilmiştir. Topluma karşı kendini yükümlü saydığı konularda önemli girişimlerde bulunmuş ve başarılı olmuştur. Türk Eğitim Derneği yetenekli, çalışkan ve fakat kimsesiz binlerce Türk Çocuğuna eğitim yapabilmeleri için burslar vererek, İngilizce dilinde öğretim yapan ulusal kökenli ortaöğretim kuruluşlarının ülkemizde yerleşmesini sağlayarak, eğitim ve öğretim toplantıları düzenleyerek, Eğitim ve Bilim isimli bir dergiyi sürekli yayınlayarak, Türk Eğitimi'nin gelişmesine büyük emekleri geçen eğitimcileri her yıl ödüllendirerek ve eğitim konusundaki araştırma projelerini destekleyerek, Türk Eğitim hayatına benzeri hiçbir kuruluşun yapamadığı yönlendirme ve katkıyı gerçekleştirmiştir ve gerçekleştirmeye de devam edecektir.

Ortaöğretim genelde eğitimimizin en etkin parçasını oluşturmaktadır. Çocuklarımızın kişilik kazandığı bu dönemde doğru ve yeterli bilgilerle donatılmaları önem arz etmektedir. Geriye dönüp kendi eğitimimize baktığımızda ve şu anda yürütülen eğitim ve öğretim programlarını incelediğimizde, öğrencilerimizin çok yüklü bir eğitimden geçtiklerini belirtmek gerçekçi bir yorum olmaktadır. Hele ortaöğretim programlarımızı ileri ülkelerin ortaöğretim programları ile karşılaştırdığımızda okutulan, derslerin kapsam ve sayı açısından ne denli ağır ve fazla oldukları gözden kaçmamaktadır. Bunlara ek olarak içtenlikle kabul etmek gerekir ki ortaöğretim sistemimiz öğrenciye kendi kendini tanıma fırsatı vermemekte ve ortaöğretim kurumlarımızda öğrencilerimize meslek tanıtımı ve mesleki rehberlik konularında yeterli hizmet sunulmamaktadır. Bunun doğal sonucu olarak öğrenciler biraz da toplumun sosyal statü tanımı gereği kendilerini üniversitelerde severek devam etmedikleri ve geriye dönüşü olmayan bir meslek eğitimi içinde bulmaktadırlar. Bu olumsuz tablonun giderilmesi için Üniversitelerin ortaöğretimde meslek tanıtımı ve yönlendirme konusunda katkı getirmelerini sağlayan örgütsel bir yapıya gidilmesi uygun bir yaklaşım olarak değerlendirilmelidir.

Ortaöğretim kurumlarında yürütülen eğitim ve öğretimde öğrencilerin kişilikli, yaratıcı, araştıran, kendine güvenen, rasyonel düşünen ve sorunlara çözümler getirebilen niteliklerle donatılması amaçlanmalıdır. Bu amaca yönelik tüm çabaları Türk Eğitim Derneği olarak destekleyeceğimizi ve katkıda bulunacağımızı bilmenizi isterim. Ortaöğretim Kurumlarında başlatılan ders geçme ve kredi sisteminin yukarıda sözünü ettiğim amaçları gerçekleştirmede bir ilk adım olarak ele alınmasını, sürekli gözlenerek olumlu yönlerinin geliştirilmesini ve olumsuz yönlerinin ise giderilmesini dilemekteyim.

Bir bildiri ve iki panelden oluşan "Ortaöğretimde Ders Geçme ve Kredi Sistemi: İlk Uygulamalar" konulu toplantının başarılı geçmesini diliyor, toplantıda dile getirilecek görüşlerin ve yapılacak tartışmaların Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde yürütülmekte olan çalışmalara yön vereceğini ümid ediyorum. Toplantıya katılarak Derneğimiz çalışmalarına güç katan siz değerli bilim adamlarına, eğitimcilere ve izleyicilere, toplantıyı düzenleyen TED Bilim Kuruluna toplantı için içinde bulunduğumuz salonu tahsis eden TED Ankara Koleji Vakfı Yöneticilerine ve TED Personeline, TED Merkez Yönetim Kurulu ve Üyeleri adına şükranlarımı sunuyorum.

Saygılarımla.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANI KÖKSAL TOPTAN'IN KONUŞMASI*

TED'nin değerli yöneticileri, saygıdeğer bilim adamları, toplantıya onur veren kıymetli konuklar; çocuklarımız ve gençlerimizi yarının büyük ve güçlü Türkiye'sinin sorumluluğunu taşıyacak ve onu yükseltecek nitelikte yetiştirebilmek için, milli eğitim sistemimizi çağdaş bir yapı ve işleyişe kavuşturma çalışmaları aralıksız sürdürülmektedir. Şüphesiz bilimsel, teknolojik toplumsal değişme ve gelişmeler eğitimde yeni sorunlar doğurmakta, milletlerin bu sorunları çözmeye gösterdikleri başarı kalkınması ve ilerlemesiyle paralellik arz etmektedir. Eğitim sorunlarının toplumun ihtiyaçları ve ülke gerçekleri doğrultusunda çözümlenebilmesinin temelinde bilimsel yaklaşımların yattığı da herkesce bilinmektedir. Günümüzde eğitim herkesi aynı kalıptan geçiren bir sistem olarak düşünülmemektedir. Artık, program merkezli bir eğitim yerine, demokratik hayatın gerektirdiği bireye değer veren, öğrenci merkezli bir sistem öngörülmektedir.

1991-1992 öğretim yılı başından itibaren uygulamaya konulan öğrenci, öğretmen, yönetici ve velilerce olumlu karşılanan ders geçme ve kredi sistemi eğitim sistemimizde önemli gelişmeler sağlamıştır. Sistem öğrencinin ilgi ve yeteneği doğrultusunda öğrenim görmesini, kendisini tanımasını sağlamakta, kendi öğrenme hızına, akademik ve mesleki rehberliğe uygun ortam yaratmaktadır. Bu sistem ilgiye, ihtiyaca ve çevreye dönük derslerle çocuğun ve gencin hayata hazırlanmasına ve topluma daha etkin ve olumlu bir şekilde uyumuna imkân getirmektedir. Sistem okul, aile ve öğrenci arasında ortak sorumluluk duygusunu geliştirmekte, gencin karar verme sürecindeki rolü ile girişken bir kişilik kazanmasına yardımcı olmaktadır. Özel öğretim kurumlarımızda ders geçme ve kredi sisteminin başarılı bir şekilde uygulanması sistemin gelecekte çok verimli olacağına somut bir kanıt olarak görülmektedir. TED'nin eğitim sistemimizin en güncel ve önemli problemlerinden birisinin bilimsel bir ortamda değerlendirilmesine olanak sağlamasını memnuniyetle karşılıyorum. Sistemin başarılı olabilmesi için, ilgililerce çok iyi anlaşılması ve benimsenmesi temel koşul olarak görülmektedir. Modelin esnek oluşu, sorunların gelişen şartlara göre çözümlenmesini kolaylaştıracaktır. Sistemin önümüzdeki yıllar içinde hedeflenen yapı ve işleyişe kavuşturulabilmesi için, bakanlık olarak her türlü çaba gösterilmektedir.

* Son anda çıkan önemli bir mazereti nedeniyle toplantıya katılamayan Millî Eğitim Bakanımız Sayın Köksal Toptan'ın konuşmasını Bakan adına Müsteşar Yardımcısı Sayın Abdülkadir Türkmen sunmuşlardır.

Değerli eğitimcilerimizin bilim adamlarımızın, yönetici, öğretmen ve öğrencilerimizin katıldığı bu toplantı sonunda saptanan hususların eğitim sistemimize önemli katkılar sağlayacağına inanıyorum. Ortaöğretimde ders geçme ve kredi sistemi ilk uygulamalar konulu bu toplantıyı düzenleyen TED mensuplarını tebrik ediyor, toplantıya katılan değerli heyete başarılar diliyor, sevgi ve saygılar sunuyorum.

Köksal TOPTAN

Milli Eğitim Bakanı

Bildiri : 1

**Ülkemizde
Uygulamaya Konulan Öğrenciyi Yönlendirme
Ders Geçme ve Kredi Sistemi**

Doç. Dr. Nihat BİLGİN
Milî Eğitim Bakanlığı Müşaviri

Oturum Başkanı: Doç. Dr. Hülya GÖKMEN

ÜLKEMİZDE UYGULAMAYA KONULAN ÖĞRENCİYİ YÖNLENDİRME, DERS GEÇME ve KREDİ SİSTEMİ

Eğitim sistemimizin, Türk milletinin çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı ve seçkin bir ortağı haline gelmesini sağlayacak yapı ve davranışlara kavuşturulması ve Ulusumuzun 21. yüzyılda üretimde "Sanayi Toplumu", kültürde millî temellere dayalı "Bilgi Toplumu" davranışta "Bilim Toplumu" olmasını gerçekleştirecek düzeye getirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti, Millî Eğitim'den 2000'li yılların insanını yetiştirmesini istemektedir. Bu insan; millî, demokratik, laik, sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'nin vatandaşı; beden ve ruh sağlığı tam, hür ve bilimsel düşünme gücüne sahip, insan haklarına saygılı; üretici, girişimci, kişilikli, çağdaş Türk insanıdır. Oysa, eğitim sistemimizin bugünkü girdileriyle bugünkü yapı ve süreçlerinden bugün yetişenden farklı bir insanın yetişmesi olası değildir. Bu, makarna fabrikasından çivi çıksın diye beklemek kadar yanlıştır.

Eğitim sisteminin girdilerinde, yapı ve süreçlerinde köklü değişiklikler yapılması gerekmektedir.

Konu, bilim adamlarının, yöneticilerin ve öğretmenlerin katıldığı uzun süreli çalışmalarda incelenmiş, araştırmalar yapılmış, sonuçlar tartışılmış ve Bakanlık makamına, "Ders Geçme ve Kredi sistemi ideal olmakla birlikte, gerekli hazırlıklar yapıncaya kadar Ağırlıklı Ortalama sisteminin uygulanması" önerilmiştir.

Dönemin Millî Eğitim Bakanı Sayın Avni Akyol, bugünün şartlarında zorlukları çok, fakat ideal olan Ders Geçme ve Kredi Sistemi'nin uygulamaya konmasını kararlaştırmıştır. Bakanlık yönetimi bu kararı gerçekleştirecek çalışmalarını yapmış, uygulamayı başlatmıştır.

Bu amaçla hazırlanarak 2.9.1991 tarih ve 20979 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ortaöğretim Kurumlarında Ders Geçme ve Kredi Yönetmeliği, Türk Millî Eğitiminde ÇAĞDAŞLAŞMA ve DEMOKRATİKLEŞME yolunda köklü bir değişikliğin gerçekleştirilmesini ve çağdaş Türk insanının yetiştirilmesini amaçlayan yeni eğitim sisteminin ölçme ve değerlendirme boyutunun hukukî düzenlemesini sağlamıştır. Aslında, bu yönetmeliğin getirdiği sistem değişikliği, bir bilim adamımızın da belirttiği gibi; 1946 yılında Türk siyasi hayatında gerçekleştirilen demokratik rejime geçiş hareketinin eğitim ortamında hayata geçirilmesi anlamını taşımaktadır.

Gerçekten 1946 yılında Türk siyasi hayatında önemli bir değişme meydana gelmiştir. O zamana kadar hiç fikri sorulmayan vatandaşa, yönetimle ilgili,

onu kimlerin yöneteceği ile ilgili düşüncesi sorulmaya, isteklerine önem vermeye başlanmıştır. O zamana kadar hiç olmayan bir şey olmuş; Başbakan, bakanlar, milletvekilleri, vatandaşın elini sıkmaya ayağına gelmiş, fikrini sormaya başlamıştır. Bu olay otorite dağılımını değiştirmiş, daha önce yetkiye sahip olanlar yerine "ocak başkanı", "bucak başkanı", "il başkanı", "delege" gibi yeni yetki kademeleri ortaya çıkmıştır.

Kuşkusuz bu değişim kolay olmamış ve hatta, bazı siyasi bunalımların meydana gelmesinde önemli etkiler yapmıştır. Bu bunalımların temel değişkeni insandır. Çünkü 1946 hareketinin kurmayı amaçladığı demokratik düzenin gerektirdiği demokrat insanlar yetiştirilmeden, demokrat insanlardan oluşan bir toplumun rejimi olan demokrasi kurulmak istenmiştir. Oysa, demokratik düzenin insanları, fiziki, sosyal ve kültürel çevrelerini algılama, yorumlama ve tepkide bulunma davranışları bakımından en azından uygulama düzeyinde demokrat değillerse, o toplumun demokratik rejime sahip olması mümkün değildir. Bu taktirde sadece adı demokrasi olan, demokrasi ilkeleri sözlü, yazılı ve hatta hukuki metinlerde belirtilmiş olan; ama, gerçekte demokrasi olmayan rejimler meydana gelmektedir.

Aslında eğitim sistemi 1946 yılında ülkemizde gerçekleştirilen çok partili parlamenter sistemin gerektirdiği nitelik ve nicelikte insan yetiştiremediği için Türkiye bu siyasi bunalımlara sürüklenmiştir.

Bu bunalım dönemlerinde hemen hiç kimse demokrasiyi, seçilmiş insanları ve seçim yoluyla egemenlik hakkını kullanma yetkisini alan kurumları savunamamış, hatta demokrasiyi ortadan kaldıranları alkışlamıştır.

Bu sürecin böyle işlemesi doğaldır. Çünkü eğitim literatüründe Otoriteye İtaat Modeli (Authority Obedience Model) diye isimlendirilen; amaç, yapı ve fonksiyonları bakımından öğrenciyi körü körüne otoriteye itaate şartlandıran bu eğitim sisteminden farklı bir ürün çıkması olası değildir. Aslında, kişilikli, bilinçli, kendi kurallarını kendisi koyabilen ve kendini savunabilen, kısaca, otoriteye körükörüne itaat etmeyen bir kişi bu eğitim sisteminden çıkarsa; bu çıktı imalat hatası olur. Toplumumuzun bugünkü insanları, bazı imalat hataları hariç, bu sistemin ürünüdür. Kendi davranışlarımıza bu açıdan baktığımız zaman, bunun böyle olduğunu kolayca görebiliriz.

Sistemin davranışları gözlendiğinde bu durum daha açık olarak anlaşılmaktadır. Nitekim 7 yaşına gelen çocuk ailesi tarafından götürülüp okula teslim edildiği zaman, ondan beklenen; okulun istediği davranışları öğrenmesi ve istendiği an istendiği süre, istendiği şekilde tekrar etmesidir. Daha açık söylemek gerekirse, çocuk, okulun istediği zaman, istediği süre; istediği şekilde yürüyecek, koşacak, oturacak, konuşacak, susacak, yazacak,

öğrenecek; kalk denilince kalkacak, otur denilince oturacaktır. Yaz, dendiği zaman neyi, ne şekilde, nasıl yazması isteniyorsa öyle yazacaktır.

Bu sistemde otoritenin yaptırım gücü eğitim sisteminin sahip olduğu kuvvetten gelmektedir. Bu kuvvet, toplumun asırlardan beri eğitim sistemine verdiği geleneksel önemden kaynaklanmaktadır. Başka bir deyişle; toplum, okulun bütün davranışlarının çocuklarının yararına olduğu görüşünü paylaşarak ona destek vermekte ve kuvvet sağlamaktadır. Eğitim sistemi bu kuvveti hiyerarşik bir yapı içinde yetkili organları eliyle kullanır. Bu organlardan biri, eğitim ortamının odak noktası olan öğretmendir.

Öğretmen, eğitim ortamındaki davranışlarına temel olan yetkiyi atama emrinden alır ve eğitim programı çerçevesinde kullanır. Öğretmen, sınıfın kayıtsız ve şartsız hakimidir. Okulun yapısı içinde yöneticiler, yardımcı hizmet personeli ve gönüllü kuruluşlar (Okul Aile Birliği, Koruma Derneği v.b.) yer alır. Okulun bütün parçaları, öğrencileri, kendilerine verilen genel ve özel amaçlar doğrultusunda yetiştirmekle görevlidirler.

Okulun başarılı olması, yetiştirilmek üzere kendisine verilen öğrencilerin, eğitim programında hedeflenen davranışları kazanmış ve istendiğinde aynen tekrar edebilir duruma getirilmiş olmasını gerektirir. Bunun için çocuk, okulun her istediğini aynen yapmaya mecburdur. Okulun isteklerine itaat etmeyenler başarısızdır hatta, normdan sapan davranışların sahibi olarak kötü örnektir. Çocukların birbirlerinden de bir çok davranışları öğrendiğini bilen eğitim sistemi, bu kötü örnekleri ağır şekilde cezalandırarak diğer öğrencilere "göz dağı" vermeye çalışır.

Okul, öğrenciyi körü körüne itaate alıştırmak için üç tür yaptırım (müeyyide) kullanır:

1. Kaba kuvvet: dayak, kötü söz ve çeşitli mahrumiyet cezaları.
2. Disiplin cezası: öğrenci disiplin yönetmeliğinde belirtilen çeşitli cezalar.
3. Başarısız olarak değerlendirme: sınıfta bırakma, zayıf not verme, belge verme.

Bu yaptırımlar kuvvetini çocuğun psikolojisinde meydana getirdiği korku duygusundan alır. Öğrencinin benlik tasarımı derin yaralar açan, kendine güven duygusunu zedeleyen, haklarını savunma ve haksızlığa itiraz etme davranışını yok eden işte bu yaptırımlardır. Her ne kadar bazı derslerde öğrenciyeye, gerektiğinde haklarını koruması ve haksızlığa itiraz etmesi söylenirse de okulun davranışları bu sözleri pekiştirmez. Okulda; itaat davranışı, her zaman tatmin görür. Ayrıca, itiraz davranışının genellikle cezalandırıldığı, itaat davranışının ise ödüllendirildiği bir ortamda gelişen dav-

ranış, doğal olarak itaat olacaktır. Aslında, çocuk doğduğu günden itibaren çevresinde yer alan "doğa kurallarına" itaati, en sert tepkilerle öğrenir. Bu kurallar acımasızdır. Örneğin, yürümeyi öğrenen çocuk denge kuralına 30 kere uymasa 30 kere yere düşer, bir yerlerini yaralar. Çevre ona hiç acımaz. 5 kez elini ateşe soksa, 5 kez ateş elini yakar. Böylece "cısss"ın anlamını ve ona itaati öğrenir. Sonra, büyüklere itaat başlar.

Eğitim sistemi; yaptırımları kullanarak, esasen aile ortamında da çevrenin ve büyüklerin her istediğine uymaya, her söylediğini yapmaya alıştırmış olan çocuğu okulun amaçladığı modele yakın bir biçimde yetiştirerek topluma sunmayı görev sayar. Ancak amaç, toplum tarafından kabul gören insan profiline uygun bireyler yetiştirmek olmakla beraber, insanın doğasına ilişkin değişkenlerin etkisiyle okuldan farklı ürünler de çıkmaktadır. Örneğin; çok önem verdiğimiz, beş numara alıp başarılı sayılıncaya kadar öğrencileri zorladığımız derslerdeki konuları mezun öğrencilere sorduğumuz zaman, sorulara doğru cevap verme bakımından hiç ile tam arasında değişen bir dağılım ortaya çıkmaktadır. Bilişsel alandaki bu yetişmişlik farkı, duyuşsal ve psiko-motor alanlarda da görülmektedir. Bu farklılıkların bazı temel sebepleri şunlardır:

1 - İnsan öğrendiğini kısmen veya tamamen unutabilir, değiştirebilir veya öğrendiklerinden, öğrendiğinin çok dışında sonuçlar çıkarabilir. Örneğin; "iki çarpı iki dört eder"i öğretirsiniz. Yirmi defa sorduğunuzda öğrettiğinizi aynen tekrar eder. Fakat yirmibirinci defa sorduğunuzda "beş eder" de diyebilir. Unutmak veya farklı sonuçlar çıkarmak eğitimin etkililiği açısından bir problem olmakla birlikte, bazı durumlarda uygarlığın gelişmesi açısından önemli imkânlar oluşturur.

2 - Hangi uyaran (stimulus)'ın kimi, nasıl etkilediği bilinmemektedir. Eğitim sistemi, her öğrencinin her program için belli hedef davranışları kazanması maksadıyla, bu davranışları oluşturacağı varsayılan uyaranlardan meydana gelen bir etkileşim ortamı hazırlar. Ancak, her öğrencinin biyolojik ve psikolojik yapısı o andaki şartları ile geçmiş yaşantılarının farklı oluşu, çevresinde hazırlanmış olan uyaranlarla etkileşimin ürününü nitelik ve nicelik bakımından farklılaştırır. Bu fark, bir sınıftaki öğrenciler arasında hiç algılamamış, az, çok ve tam olarak algılamış olanlar ve dolayısıyla hiç öğrenmemiş, az öğrenmiş, çok öğrenmiş veya tam olarak öğrenmiş olanlar farkını meydana getirir.

3 - Her öğrenci, kendisine sunulmuş olan bir konuyu, öğrenme gücüne, hazır bulunuşluğuna, motivasyonuna, fiziki ve zihni kondisyonuna (aç-tok, yorgun-dinlenmiş, dikkatli-dikkatsiz v.b.) göre çeşitli derecelerde öğrenir.

4 - Öğretmenin cinsiyeti, vücut yapısı, ses tonu, öğrenci ile ilişkilerinin niteliği; genel kültürü, alan bilgisi, bilimsel davranışlara sahip olma derecesi;

öğretim teknikleri repertuarının zenginliği ve bunları yerli yerinde kullanabilme derecesi, öğrenmeyi güdüleme, pekiştirme ve başarıyı ölçme yeterliği gibi özellikleri, her öğrencinin öğretilmek istenen davranışları farklı düzeylerde öğrenmesine sebep olur.

5 - Ders araç ve gereçleri ile ders kitapları öğrencilerle farklı düzeylerde etkileşerek her birinde ayrı nitelik ve nicelikte öğrenmeye yol açar.

6 - Öğrencinin içinde yaşadığı doğal ve sosyal çevre, organizmanın öğrenme fonksiyonunu etkileyerek, öğrenmeyi farklılaştırır.

Böylece, Prof. Dr. Fahrettin Kerim Gökay'ın "tıp fakültesinden her şey çıkar, ara sıra da doktor çıkar" dediği gibi; eğitim sisteminden çok farklı ürünler çıkar.

Bununla beraber, bazı temel davranışlar, genel olarak, eğitim sisteminin ürünleri tarafından paylaşılır. Bu davranışlar şunlardır;

1 - Otoriteye itaat doğrudur. ("büyüklerin söylediği doğrudur", "ders kitabının yazdığı doğrudur", "öğretmenin söylediği doğrudur" v.b.).

2 - Kitaplarda yazılanları veya öğretmenin söylediklerini ezberleyip tekrar etmek başarının temelidir.

3 - Eğitim, sistemin isteklerini yerine getirenlerin hakkıdır. Getiremeyenler harcanır.

4 - Amaç, öğrencinin öğrenerek gelişmesi ve hayata hazırlanması değil, bütün derslerden beş numara alıp, sınıf geçmesidir. Bunun için kopya çekmek, ödevini annesine yaptırmak veya özel ders almak gibi yollar kullanılabilir.

5 - Öğrencinin ilgisi, kabiliyeti veya kişiliği önemli değil, programda yer alan dersler önemlidir. Öğrenci dersler için vardır.

Kuşkusuz bu davranışlar demokratik rejimin insanına uygun düşmemektedir. Ayrıca, yılda 1.350.000 öğrencinin sınıfta kalması ve 400.000 öğrencinin okul dışına atılması, trilyonlara varan ekonomik kayıpların yanında; insanımızın benlik tasarımı da derin yaralar da açmaktadır.

Ders Geçme ve Kredi Sistemi bu sorunlara çözüm getirmeyi amaçlamıştır. Bu sistemin temel sayılıları eğitim hakkı başlığı altında aşağıda verilmiştir.

EĞİTİM HAKKI

Temel İlkeler

1 - Herkes eğitim hakkına sahiptir. Hiç kimse hiçbir sebeple eğitim hakkından yoksun bırakılamaz.

2 - Eğitim, öğrenci merkezli bir süreçtir. Bu süreçte her öğrenci, biyolojik, psikolojik, sosyal ve kültürel bakımdan kendine özgü bir bütündür.

3 - Herkes, potansiyeli oranında başarılı olabilir. Her öğrencinin, her programda aynı ölçüde başarılı olması beklenemez.

4 - Her öğrenci kendi eğitiminden sorumlu ve eğitim programını (dersleri) seçmeye yetkilidir. Öğrenci dersler için değil, dersler öğrenci için vardır.

5 - Ölçme ve değerlendirme, öğrencinin başarılı olmasını ve geleceğe hazırlanmasını sağlayan bir araçtır.

6 - Öğrencinin program hedeflerine uygun başarıları, sınıf dışı, okul dışı ve hatta ülke dışı, nerede olursa olsun, değerlendirilir.

7 - Tehdit ve korku yaptırımını yerine, sevgi ve saygı yaptırımını kullanılır.

8 - Eğitim tür ve kademeleri arasında yatay ve dikey geçiş yolları açıktır.

Bu temel ilkeler, Ders Geçme ve Kredi Sistemi adı altında geliştirilmiş olan yeni sistemin esaslarını oluşturmaktadır. Bu esaslar pek çok ülkede değişik yapılarda biçimlendirilmiş olan eğitim sistemlerine, az veya çok ve değişik anlamlarda temel teşkil etmektedir. Ancak, bu sistem, hiç bir ülkeden aynen kopya edilmemiş, "Türk Millî eğitiminde ölçme ve değerlendirme sürecinin yeniden düzenlenmesi çalışmaları sırasında özel olarak geliştirilmiştir. Bu ilkeler, özet olarak, aşağıda açıklanmıştır.

1. Herkes eğitim hakkına sahiptir. Hiç kimse, bir sebeple, eğitim hakkından yoksun bırakılamaz:

Herkes eğitim hakkına sahiptir. Hiç kimse, hiç bir sebeple eğitim hakkından yoksun bırakılamaz. Eğitim kurumları, dil, din, ırk, cinsiyet, felsefi düşünce, zihin ve beden özürü farkı gözetilmeksizin herkese açıktır. Herkese eşit eğitim fırsatı sağlamak Devletin başta gelen görevidir. Ancak, herkese eşit muamele yapmanın çok farklı muamele yapma anlamına geldiği unutulmamalıdır. Örneğin; gözleri iyi gören çocuk ile daha az gören başka bir çocuğu sınıf içinde yerleştirirken yazı tahtasına eşit uzaklıkta oturtmak çocuklar arasında eşitsizlik yaratmak olur.

Eğitimde fırsat eğitliği; herkese, potansiyel g¼c¼n¼ optimum d¼zeyde ¼retime d¼n¼řt¼recek nitelik ve nicelikte bir eğitim verilmesidir. Ancak, ¼đretilen davranışların getiri analizlerine (rate of return analyses) dayalı olarak verimli bulunmayanları i¼in kısıtlamalar yapılabilir. Ancak, bu kısıtlamalar g¼řs¼z olanın hayatını kazanmasını sağlayacak programları tamamlamalarını engellememelidir Zihin ve beden ¼z¼rl¼ler, m¼mk¼n olduğu ¼l¼de normal okullarda, yaşıtları ile birlikte ¼đrenim yapmalı ve en az hayatlarını kazanabilecek d¼zeyde davranışlarla donatılmalıdırlar.

2. Eğitim, ¼đrenci Merkezli Bir S¼reçtir. Bu s¼reçte her ¼đrenci, biyolojik, psikolojik, sosyal ve k¼lt¼rel bakımdan kendine ¼zg¼ bir b¼t¼nd¼r:

Tarihin ¼eřitli d¼nemlerinde insan, bilgi ve değer kavramlarına ilişkin g¼r¼řlerdeki değişime dayalı olarak, eğitim s¼recinin merkezinde ¼nceleri ¼đretmen daha sonra program başat fakt¼r olarak yer almıştır.

İlk d¼nemlerde, bilen bildiği bilgi ve becerileri bilmeyenlere ¼đretmiřtir. ¼zellikle, ¼ocuđun yaşamını sağlayabilmesi i¼in gereken h¼nerler, b¼y¼kleri tarafından o'na ¼đretilmiřtir. Bu d¼nemlerde b¼y¼kler, eğitim s¼recinin merkezinde yer almıştır. Eğitimin giderek bir uzmanlık işi olması ¼đretmenlik mesleğini geliştirmiş ve bu kez eğitim s¼recinde başat fakt¼r ¼đretmen olmuştur.

Daha sonra ¼đretimin i¼eriđi ¼nem kazanmış ve program ¼đrem merkezli eğitim uygulamasına ge¼ilmiřtir. Bu uygulamada ¼nemli olan programda yer alan davranışların (bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıklar) ¼đrenci tarafından genellikle, bilgi d¼zeyinde (ezber) ¼đrenilmesi ve istendiğinde aynen tekrar edilmesidir. Kuşkusuz bu uygulama, ¼zellikle kalabalık sınıflarda, başarının d¼řmesine, etkililiğin ve verimliliğin azalmasına yol a¼mıřtır.

Program merkezli eğitimde bir sınıfta ¼đrenim yapan b¼t¼n ¼đrenciler, nitelikleri ne olursa olsun, o sınıfın b¼t¼n derslerinden en az 100 ¼zerinden 45 puan almak suretiyle, başarılı olmak zorundadır.

Bu uygulamada, ¼đrencinin isteği, kabiliyeti veya tercihleri dikkate alınmaz.

Program-¼đrenci ilişkisinin, geleneksel olduğu i¼in meşru g¼r¼len ancak, ¼zel durumlarda haklılığı a¼ıklanamayan problemleri, eğitim sistemini giderek ¼zel ¼z¼mler aramaya zorlamıştır. B¼t¼nleme sınavı, tek ders sınavı, bir dersten bor¼lu ge¼me, ¼đretmenler kurulu kararıyla ge¼me ve ¼niversite sınavlarını kazananlara şartsız kurul hakkı ile ¼ok dersten kurul kararıyla ge¼me gibi uygulamalar bu ¼z¼mlerden bazılarıdır. Bu uygulamalara tek tek bakıldığı zaman "bir ders i¼in ¼ocuđun bir yılı kayboluyor", "¼niversiteyi ka-

zanmış" gibi haklı nedenler bulunabilirse de, 8 dersten kalmış bir öğrenciye "üniversiteyi kazandı" gerekçesiyle öğretmenler kurulu kararıyla geçsin hükmünün verilmesi, öğretmenlerin değerlendirme sistemlerini yıpratmakta, adeta kaosa dönüştürmektedir.

Bu sistemde not, öğrenciye ve ailesine yaptığı öğrenim ile ilgili bilgi veren, onlara yol gösteren bir araç olmaktan çıkmış, amaç haline gelmiştir. Öğrenci ne yaparsa yapsın; isterse kopya çeksın, ister ödevini babasına veya annesine yaptırısın, isterse de para karşılığđ özel ders alsın, ama sınıfı geçecek kadar not alsın, amaç budur. Oysa amaç; öğrencinin hayatta başarılı olması için gereken davranışları öğrenmesidir. Not'un bu şekilde yaptırım gücü olarak kullanılması ve bazan yarım not için insanın ömrünün bir yılının kaybedilmesi, büyük bir tehdit unsuru oluşturmakta ve öğrenciyi, başkasına yaptırdığı ödevi ben yaptım diyerek yalan söylemeye, kopya çekmek suretiyle hırsızlık yapmaya mecbur etmektedir. Eğitimin amaçları ile istemeden öğrettiği bu davranışlar arasındaki çelişki çok düşündürücüdür. Normdan sapan davranışları çocuklarımıza bu yollarla biz öğretiyoruz. Sonra da neden yalan söylüyor, vergi kaçırıyor, rüşvet alıyor diye yakınıyoruz. Halbuki eğitim, nicelik ve nitelik bakımından öğrencinin potansiyelini dikkate alan bir süreç haline getirilebilirse, bu sistem öteki ilkeleri ile birlikte iyi işlediği zaman, öğrenci normdan sapan davranışları yapmaya mecbur edilmeyecektir. Aslında insanın doğası doğru söylemeye eğilimlidir. Fakat, eğitimin ortamında yer alan tehditler o'nu yalan söylemeye zorlamakta ve yalan söylemeyi öğretmektedir.

Oysa, eğitimde her öğrenci ayrı bir amaçtır. Okula göre öğrenci değil, öğrenciye göre okul esastır. Çocuğın okula götürölüp teslim edilmesi, okulun da o'nu kendi geleneksel yapı ve süreçleri içinde ve kendi potansiyeline uygun olarak yetiştirmesi yerine; çocuğın, okula kendi isteğiyile girmesi ve okulun eğitim olanaklarından yararlanarak kendini dilediği şekilde ve doğrultuda geleceğe hazırlaması esastır.

Okulun görevi, öğrencilere, olanaklar ölçüsünde geniş bir alanda, eğitim hizmeti sunmaktır. Bu hizmetten yararlanıp yararlanmamak veya dilediğince yararlanmak, öğrencinin hakkıdır.

Okullar çocukların, çok ve değişik tecrübeleri mutluluk içinde yaşayarak, geliştikleri yerler olmalıdır. Çocuklar okulun tatil olmasını değil, açık bulunmasını istemeli, bunun için de okul yaşamının marjinal mutluluğđ, onlar için okul dışı yaşantıların mutluluğđndan üstün olmalıdır.

İnsan, biyolojik varlığı dışında, geçmiş yaşantılarının ürünüdür. Ancak bu ürünün niteliklerini dikkate alan bir yaklaşım, eğitimi öğrenci merkezli bir süreç haline getirebilir.

3. Herkes potansiyeli oranında başarılı olabilir. Her öğrencinin her programda aynı ölçüde başarılı olması beklenemez:

İnsan ile ilgili bilimlerin de açıkladığı gibi, bugünkü dünya şartlarında, insanlar arasında doğuştan gelen farklar vardır. Ayrıca insanların geçmiş yaşantıları (tecrübeleri) da farklıdır. Bu farklar, insanlar arasında;

- Zihinsel alanda (cognitive domain) öğrenme, düşünme ve hayal etme konularında,
 - Duyuşsal alanda (affective domain) hissizlik, acı kategorilerinde duyarlılık ve haz kategorilerinde duyarlılık konularında,
 - Psiko-motor alanda organizmanın çeşitli işlemleri yapabilmesi konularında,
- farklar meydana getirir.

Bu farklar, öğrencinin, eğitim ortamında yer alan uyaranlarla etkileşiminin nitelik ve niceliğini kişiye özgü hale getirir. Böylece, öğrenmenin öğrencilere göre dağılımı, hiç ile tam arasında değişir. Yani bazı hedef davranışlar, bazı öğrencilerin öğrenme gücünün üstünde olduğu için onlara ağır gelir, öğrenemezler veya az öğrenirler. Bazılarına ise hafif gelir, onlar da daha çok öğrenebilecekleri halde, sınıf seviyesinde kalmaya zorlanırlar. Eğer az öğrenenlere ilave eğitim (remedial education) yaptırılarak davranışın tamamı öğretilmezse, öğrenciler arasında fark giderek artar. Bu durum, özellikle önşartlı davranışlar için hazır bulunuşluk (readiness) açısından önemli problemler yaratır. Bu takdirde öğrenci ya boş verir ve başarısızlığa boyun eğer veya başarma azmi varsa, kavrama, uygulama gibi daha üst düzeyde davranışlar için gereken hazır bulunuşluğa sahip olmadığı için ezberler. Ezber; öğrencinin daha çok enerji harcamasına yol açar, düşünme sürecinde fazla bir yarar sağlamaz ve daha kolay unutulur.

Eğitim, öğrenci ve eğitim ortamı olmak üzere iki genel değişkenli bir süreçtir. Her öğrenci, biyolojik ve psikolojik varlığı ile çeşitli tür ve derecede yeterlikler bütünüdür. Her öğrencinin sahip olduğu biyolojik ve psikolojik yapı ve bu yapının fonksiyonları diğerininkinden farklıdır.

Başka bir deyişle, öğrenciler arasında;

- Öğrenme gücü bakımından farklar vardır. Bazı öğrenciler, bazı konuları daha hızlı öğrenirler.
- Öğrenme isteği (motivasyon) bakımından farklar vardır. Bazı öğrenciler, bazı konuları öğrenmek için daha çok istek duyarlar, bazı dersleri daha zevkle çalışırlar.

- Biyolojik şartlar bakımından farklar vardır. Bazı öğrenciler öğrenmek için gerekli biyolojik şartlara (açlık-tokluk, yorgunluk-dinlenmişlik, sağlıklılık vb.), daha çok sahiptir.

- Psikolojik şartlar bakımından farklar vardır. Bazı öğrenciler daha dikkatli, huzurlu, korkusuz (başaramama, cezalandırılma vb.), konuya ilgili olabilir.

- Hazırbulunuşluk bakımından farklar vardır. Bazı öğrenciler anlatılan konunun daha iyi ve kolay anlaşılabilmesi için gereken bilgi ve becerilere önceden sahip olmuştur. Özetle, herkesin geçmiş yaşantılarının farklı oluşu, çevrelerini algılayıp yorumlama ve tepkide bulunmalarını farklılaştırır.

İşte bu farklar, her bir öğrencinin başarısını etkiler ve farklı sonuçlar almasına yolaçar. Bu bakımdan her öğrencinin başarısı kendine göredir.

Her öğrencinin her programda aynı ölçüde başarılı olması beklenemez.

Bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor alanlarda farklı yeterliklere sahip öğrencilerden; bu yeterliklere belli düzeyde sahip olmayı gerektiren programlarda aynı düzeyde başarılı olmalarını istemek yanlış olur. Psiko-motor yeterliklere dayalı programlarda bu gerçek oldukça anlaşılmiş olmakla birlikte, zihin ve duyu yeterliklerinde o derece açık değildir.

Bu uygulamada, sadece yeterlikleri az olanlar değil, çok yüksek olanlar da zarar görmektedir. Örneğin; üstün zekâlı bir öğrenci de diğerleri gibi, liseyi bitirmek için 3 yıl beklemek zorundadır.

Bugün lise 1. sınıftaki derslerin sayısı 12'dir. Bu sayılara hergün yeni derslerin eklenmesi de istenmektedir. Bilim evrenindeki gelişme ve yeni alt disiplinlerin ortaya çıkışı, ders yükü ağırlığını hergün biraz daha artırmaktadır. Örneğin; programa bugün bir bilgisayar dersi konması zorunluluk haline gelmiştir. Tarih dersine 1940'tan sonra İkinci Dünya Savaşı ilâve edilmiştir. Bugün, Körfez Savaşı, Sovyetler Birliği'nin parçalanması, Avrupa, Yugoslavya gibi konular gelmektedir. İlerde bu konular daha da artacaktır. Lisenin bütün ders saatlerini tarih dersine ayırsanız yine de yetmeyecektir.

Bu sebeple; "hangi konuyu, kim, ne kadar öğrenmelidir" soruları giderek önemini daha çok artırmaktadır.

Bu problemin en önemli yanı da çocuğun büyüyüp gelişmesinde bir araç olan derslerin, amaç haline gelmiş olmasıdır. Okulda "dersler, çocuk için vardır" görüşü yerine, "çocuk, dersler için vardır" görüşü hakim olmuştur. Her çocuk, her dersi başarmalıdır. Başaramaz ise, çocuk harcanır. Bu anlayışta dersler, vazgeçilemez. Her dersin sloganları vardır. dersini okumazsa; adam olamaz, Türk olamaz, insan olamaz vb.

Sistemin temel sayılıtlarından biri olan bu görüş değiştirilmelidir. Dersler çocuk için vardır.

Çocuğa göre değişebilir görüşü benimsenmelidir. Özellikle lise düzeyinde hiçbir ders vazgeçilmez değildir. Çünkü, lise öğrenimi, "Temel Eğitim"in üzerinde bir eğitimidir. Çocuğa, insan ve vatandaş olarak kazandırılması gereken davranışlar 8 yıllık temel eğitimde verilir. İyi kullanıldığı takdirde bu 8 yıl çok uzun ve yeterli bir zamandır.

4. Her öğrenci kendi eğitiminden sorumlu ve eğitim programını (dersleri) seçmeye yetkilidir. Öğrenci dersler için değil, dersler öğrenci için vardır.

Eğitimin kavramsal çerçevesi, genel olarak insan, bilim ve değer kavramlarına ilişkin tanımların bileşkelerinden oluşur. Özetle, insan, bilim ve değerler nasıl algılanıyorsa eğitim de o doğrultuda tanımlanır.

Eğer insan, istendiği gibi yoğrulup-şekillendirilebilecek bir varlık olarak görölüyorsa, eğitim bir anlamda; eğer eğitim sürecinin değişkenlerinden biri olarak görölüyorsa, bir başka anlamda anlaşılır.

Lombrozo'nun doğuştan suçlu çocuğu, nasıl bir eğitim verirseniz verin, bir gün suç işleyecektir. Oysa, Zeno'nun insanı zihin bakımından temiz bir kağıt parçası gibidir (tabularassa). Üzerine istediğiniz yazıyı yazabilirsiniz.

Çağdaş insan görüşünün "insan, biyolojik varlığı dışında geçmiş yaşantılarının ürünüdür" tanımına göre; çocuğun, içinde etkileşerek öğrenip geliştirdiği çevre şartları temel değişkenler olarak görülürse, eğitim ortamının niteliklerine önem verilmesi kolaylaşabilir.

Program ačiusından bakıldığında sorun, geleneksel yaklaşımla "çocuğa hangi dersleri okutacağız" sorusunun; çağdaş yaklaşımla da "öğrenci neyi öğrenecek" ve "öğrenciye öğrenecekleri nasıl öğretilecek" sorularının cevaplarını bulmaktır. Bu sorulara cevap ararken geleneksel yaklaşımın her çocuk için zorunlu tuttuğu bütün dersler gerçekten vazgeçilmez midir? sorusu akla gelmektedir. Bu sorunun cevabı da "bu derslerin her birinin her çocuk için işlevi nedir?" sorusu ile bağımlıdır. Derslerin işlevleri, özetle, şunlardır:

- Çocuk öğretilenleri bilir hale gelir. Sorulduğunda cevap verir.

- Çocuk öğrendikleri arasında ilişki kurarak düşünür. Düşünme, beyinde dolaşan yabancı bir cisim değildir. Çocuk ne kadar çok öğrenirse, düşünmek için o kadar çok imkâna sahip olur. Kuřkusuz burada, öğrenmenin alanı ve düzeyi önem taşımaktadır. Emanuel Kant'ın "Algısız kavram boş, kavramsız algı kördür." dediği gibi, sadece kelimeleri veya cümleleri ezbelemek düşünme gücüne anlamlı bir katkı getirmemektedir. Ancak, çocuğun öğrendiği her şeyin de hazır bulunuşluk (readyness) ačiusından çevresini algılama gücünü artırdığı bir gerçektir.

- Çocuk, öğrenmiş olduğu ilke ve olguları kullanarak;

Yeni fenomenleri açıklayabilir,

Geleceğe dönük tahminlerde bulunabilir, hayak kurabilir, hipotezler geliştirebilir.

- Psiko-motor alanda davranışlar kazanır.

- Duyuşsal alanda sevgi, nefret, saygı, korku, hiddet, zevk, heyecan, acı gibi davranışlar geliştirir.

Örneğin; çocuğa bir cebir problemini çözmeyi öğretirsek, o problemle karşılaştığı zaman çözüm işlemini tekrar yapabilir. O cebir probleminin çözümünde kullanılan kuralları "uygulama" düzeyinde öğretirsek bu kurallarla benzer cebir problemlerini çözmeyi başarabilir. Ancak, çocuk öğrendiği bu kurallarla bir başka alandaki problemleri çözmeye gücüne genelde sahip olamaz. Aslında eğitim alanındaki yanlış bilgilerimizden biri de genel algılama gücü, öğrenme gücü, problem çözmeye gücü, düşünme gücü gibi kavramların doğruluğuna inanmamızdır. Zira, her ders kendi alanında algılama, öğrenme ve düşünme gücünü geliştirmektedir. Her bir dersin farklı şekilde konusu olan insan-çevre ilişkisinin bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor alanlardaki ayrıntılarının sonsuzluğu düşünülürse; hangi derste öğrenilenin hangi öğrenci için gelecekte işe yarayacağını tesbit etmek de olası değildir.

Bilim evreninin sürekli büyümesi ve her an yeni disiplinlerin ortaya çıkması karşısında "neyi öğreteceğiz" sorusu program geliştirmecilerin gündemini sürekli işgal edecektir.

Üniversite giriş sınavları öğrenciler için gerçekten yaşam kavgasıdır. Ama, lise son sınıfında yapılan eğitim, öğrencinin yaşam kavgasına yeterince yardımcı olmamaktadır. Bu durum öğretmenlerce de bilinmekte ve yüksek öğretim kurumlarına girmeye hak kazananlara notları ne olursa olsun "kurul kararı ile geçti" denilmektedir.

Sorumluluk öğrencilerin boynunda, yetki eğitimcilerin elindedir. Bu yanlıştır. Okul, eğitim hizmetini (rehberlik ve psikolojik danışma dahil) hazırlayıp sunmakla görevlidir? Öğrenme, öğrencinin sorumluluğudur. Eğitim programını seçmek de öğrencinin yetkisidir. Öğrenci neyi seçeceğini bilemez veya kolay dersleri seçer gibi görüşler de doğru değildir. Spinoza'nın da dediği gibi "eğitim yaşam kavgasında kişiye yardım eden" bir süreçtir. Yaşam kavgasında kişinin ne ile karşılaşacağını bilinememesi, her şeyi öğretelim de hangisi gerekirse o'nu kullansın görüşünün de bilinen her şeyin öğretilmesinin artık mümkün olamaması sebepleriyle eğitim programında tercihler yapılması zorunluluğunu doğurmaktadır.

Lise son sınıf öğrencilerinin okuldaki dersleri bırakıp dersaneye koşmalarının sebebi budur. Aslında öğrencilere yeterince yararlı olmayan veya daha yararlı olacak davranışlar yerine az yararlı, bazan da yararsız olanlarının öğretilmesinde ısrar eden eğitimcilerin öğrencilerin hayatta karşılaşacakları başarısızlıklardan sorumlu tutulmaması, yetkilerinin de tartışılmasını gerektirmektedir.

5. Ölçme ve değerlendirme, öğrencinin başarılı olmasını ve geleceğe hazırlanmasını sağlayan bir araçtır.

Eğitimde ölçme ve değerlendirmenin amacı; her öğrencinin, eğitim programının hedeflerini ne ölçüde öğrendiğini tesbit ederek öncelikle öğrenciye sonra da ilgililere açıklamaktır.

Bu açıklama ile öğrenciye, kazanmış olduğu davranışların nicelik ve niteliğine ilişkin bilgi verilmelidir. Öğrenci, bu bilgiler çerçevesinde eksik kalan öğrenmeleri tamamlama, yeterli olduğu öğrenmeleri geliştirme imkânına sahip olmalı ve kendini tanıyarak gelecekteki çalışmalarını planlamalıdır.

Bu açıklama ile öğretmene her bir öğrencisinin öğrenim durumu, hakkında davranış boyutunda bilgi verilmeli; yapılacak ilave eğitimde (remedial education) gözünüde bulundurulacak hususlar belirtilmeli; öğretmenin kullandığı yöntem ve tekniklerin etkililiği ile eğitim programının geçerliği hakkında değerlendirmeler yapabilme imkânı verilmelidir. Bu suretle öğretmen, her öğrencinin gelecekteki öğrenim yaşantılarını (learning experience) planlayabilir olmalıdır.

Bu açıklama ile öğrenci velisi, okul yönetimi ve okul rehberlik servisi, öğrencinin öğrenim durumu hakkında bilgilendirilmeli ve bu kurumların öğrencinin yetişmesi için gerekli tedbirleri alması sağlanabilmelidir.

Ölçme ve değerlendirme, her öğrencinin potansiyeli oranında yetişmesi sürecinde kullanılan araçlardan biridir. Amaç, öğrencinin yetişmesidir. Diğer bütün araçlar gibi, ölçme ve değerlendirme de öğrencinin yetişmesine hizmet ettiği ölçüde değerlidir. Değerlendirme sonuçlarının bir kelime (pekiyi, iyi, orta, zayıf vb.) veya bir rakamla (not) ifade edilmesi ölçme sonuçlarını anlamsızlaştırmaktadır. Bir tek sınıfta bile, örneğin; tarih dersinden 4 almış öğrencilerin hangi bilgileri ne düzeyde öğrenmiş veya öğrenememiş oldukları bu 4 rakkamına bakılarak söylenemez. Bu sebeple not'un öğrencinin yetişmesine fazla bir katkısı olmamaktadır. Not vermek için harcanan çabalar ise çoğunlukla israftır.

Ölçme ve değerlendirme öğrencinin geleceğe hazırlanmasını önleyen değil, sağlayan bir araçtır.

6. Öğrencinin program hedeflerine uygun başarıları, sınıf dışı, okul dışı ve hatta Ülke dışı, nerede olursa olsun, değerlendirilir:

Eğitimin amacı, her öğrenciye belli hedef davranışları belli düzeyde kazandırmaktır. Eğer öğrenci istenen davranışı herhangi bir şekilde kazanmışsa, amaç gerçekleşmiştir. Bu amacın okulda veya okul dışında gerçekleşmiş olması önemli değildir.

Örneğin; lise program kılavuzunda seçmeli dersler arasında Bilgisayar I dersi yer almış ve bu derste öğrencinin kazanması istenen davranışlar belirtilmiştir. Eğer öğrenci bu davranışları başka bir okulda, kurumda veya ülkede kazanmış ise, kazandığı tesbit edilebiliyorsa, Bilgisayar I dersinin kredisinin bu öğrenciye verilmesi gerekir.

Önemli olan, öğrencinin tüm hayatı boyunca sağlıklı, mutlu ve başarılı olmasıdır. Eğitim, bu genel amacı gerçekleştiren bir araçtır. Amaca hizmet etmeyen veya geleneksel kuralları sebebiyle her öğrencinin kendi potansiyeli oranında sağlıklı, mutlu ve başarılı olmasını engelleyen bir uygulama eğitim değildir.

7. Tehdit ve korku yaptırımı yerine, sevgi ve saygı yaptırımı kullanılır:

Kuşkusuz, insan haklarının ilki ve en önemlisi yaşama hakkıdır. Ancak, yaşamak, sadece kişinin canlılığını korumak değildir. İnsan haysiyetine yaraşmayan bir düzeyde yaşamak, insanın yaşama hakkının gerçekleşmesi anlamına gelmez.

Eğitim süreci içinde öğrenciye sağlanan yaşama koşulları da insancıl olmalıdır. Hiçbir öğrenciye insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir ceza verilmemelidir, herhangi bir muamele yapılmamalıdır. Okullar, öğrencinin mutlu, sağlıklı ve özgür bir biçimde yaşayarak kendilerini gerçekleştirdikleri yerler olmalıdır.

Klasik Çağ filozoflarının geliştirdiği "eğitimin kökleri acı, meyvası tatlıdır" görüşü, geleneksel eğitim anlayışının çocuğa acı veren uygulamalarına haklılık sağlamışsa da artık bu anlayış tarihe karışmalı ve eğitimin kökleri de meyvesi gibi tatlı olmalıdır. Bunun için eğitim ortamında çocuğun maddi ve manevi varlığına yönelik hiçbir tehdit unsurunun bulunmaması ve çocuğun, eğitim programının hedefleri çerçevesinde planlı bir biçimde hazırlanmış olan çevresindeki uyaranlarla etkileşiminin psikolojik ve biyolojik alanlarda ona haz vermesi gerekir. Bu suretle öğrenme, çocuğun istemeden, zorla, korkuyla, tehditle yaptığı bir süreç olmaktan çıkar, zevkle ve isteyerek yaptığı bireysel bir işleve dönüşür.

Her çocuğun hayata atıldığı zaman insan haysiyetine yaraşır bir düzeyde yaşayabilmesi, eğitim sisteminin ona kazandırdığı maddî ve manevî yeterliklerin insangücü piyasasında geçerli toplum ortamında insan ilişkilerinin niteliği açısından seviyeli olması gerekir.

Eğitim uygulamalarımızı etkileyen yanlış görüşlerden biri de "çocuğunu beşikte sev" sözüdür. Halbuki, bugün anlaşılmıştır ki, çocuğun psikolojik yapısı sevgi ortamında gelişmektedir. Bunun için bugünün bilim adamları "çocuğunuzu seviniz ve sevdiğinizizi de gösteriniz" önerisini yapmaktadırlar.

Öğretmen-öğrenci ilişkilerinde de tehdit ve korkunun yerini sevgi ve saygı ilişkisi almalıdır.

Öğrencinin, azarlayan, notu silah olarak kullanan, disiplin cezası veren, öğrencisini sevmeyen ve hatta döven öğretmeni sevmesi mümkün değildir.

Tehdit ve korku yaptırımlı eğitim ortamında sağlıklı bir öğrenmenin gerçekleşmesi düşünülemez.

Öğretmenlik sanatının özü, öğrencisini sevmektir.

8. Eğitim tür ve kademeleri arasında yatay ve dikey geçiş yolları açıktır:

Eğitim kurumları dil, din, ırk, felsefi düşünce, zihin ve beden özürü farkı gözetmeksizin herkese açıktır. Eğitimin tür ve kademelerine girişte, her tür veya kademenin gerektirdiği şartların aranması doğaldır.

Eğitim kurumları, içine girildiği zaman bir daha çıkılamayan kapalı yapılar olmamalıdır. Demokrasi, bir yönüyle de sosyal yapı içinde yatay ve dikey geçişlerin serbest olmasıdır. Fakir, zengin olabilirse; vasıfsız işçi, mühendis olabilirse; fakir bir köylü çocuğu, devlet başkanı olabilirse, demokrasinin bu boyutu işliyor demektir. Kuşkusuz bu işleyiş; yatay ve dikey geçiş yollarının açık olmasına ve bu yollardan geçebilme imkânlarının herkese eşit olarak verilmesine bağlıdır.

Öğrencilerin eğitim bölgeleri içinde bulunan okullardan ders alabilmeleri ve çok amaçlı okulların yaygınlaştırılması, eğitim sistemi içinde yatay ve dikey geçişleri kolaylaştırabilecektir.

Bu sistemin sağlıklı bir biçimde ve tam anlamıyla işleyebilmesi için;

- Millî Eğitim Bakanlığı'nın yönetim yapı ve süreçlerinde,
- Eğitim kurumlarının yapı ve davranışlarında,
- Eğitim personelinin rollerinde,
- Eğitim programlarında,

- Eğitim araç ve gereçlerinde,
- Öğretim metodlarında,
- Öğrencinin rollerinde,
- Eğitim sürecini düzenleyen kurallarda,

değişme ve gelişme yapılması gerekmektedir. Gerçi, siyasi iktidarın değişmesini fırsat bilerek ders geçme ve kredi sisteminin kaldırılması yönünde bazı girişimler yapılmış ise de yeni Milli Eğitim Bakanı Sayın Köksal Toptan'ın "Ders Geçme ve Kredi Sistemi eksikleri giderilerek devam ettirilecektir." beyanı bu girişimlere başarılı olma fırsat ve imkânını vermemiş ve siyasal geleneğin aksine bir davranışla eğitimimizdeki bu ciddi gelişmeyi pekiştirmiştir.

Ölçme ve Değerlendirme Boyutu

Temel İlkeler

"Sınıf sistemi kaldırılmış, öğretim yılı yerine dönem esası getirilmiştir."

Bir dönem; eğitim öğretim, ölçme, değerlendirme, devam-devamsızlık bakımlarından bağımsız bir bütündür. (Yönetmelik: 5/a)

- Dönem sonunda öğrenci başarısının değerlendirilmesi başarılan derslere göre yapılır ve kredilendirilir. (5/g)

"Başarısızlık değerlendirilemez. Sınıfta kalma kaldırılmıştır."

- Her öğrencinin kendi ilgi ve yeteneği ölçüsünde bir dönemde haftalık en az ve en fazla alacağı ders/kredi sayısı ilgili programda belirtilir. (5/1)

"Ortak derslerin sayısı azaltılmalıdır."

- Her öğrencinin kendi ilgi, istek ve yeteneğine göre yönlendirilmesine ve belirli alanlarda ilerlemesine imkân sağlanır. (5/i)

"Öğrenci kararını kendisi vermelidir, sorumluluğunu bilmelidir. Ben okula teslim oldum, ne isterseniz yapın tutumu yerine; ben geleceğimi şöyle planladım, şu dersleri almak istiyorum, tutumu gelmelidir. Kişiliğin gelişmesinde bu tutum çok önemlidir."

- Notlar harfle ifadelendirilir. (6) Pekiyi A, İyi B, Orta C, Geçer D, Geçmez E.

- Öğretim programları, öğrencilerin istek ve yetenekleri yönünde bireysel farklılıklarına ve yönelecekleri alanın özelliklerine cevap vermek üzere ortak dersler ve seçmeli derslerden oluşur. (7)

"Birinci dönemden sonra bütün dersler seçmeli olmalıdır."

- Kurulca belirlenen seçmeli bir derste daha fazla ilerlemek veya daha az bilgiyle yetinmek isteyen öğrenciler için, zümre öğretmenleri daha yüksek veya daha düşük kredili/saatli ders programları hazırlayabilir. Bu tür programlar İl Millî Eğitim Müdürünün onayı ile yürürlüğe girer. Bu programlar, haftalık saatleri ve kaç dönem okutulacakları gibi bilgilerle Bakanlığa bilgi için gönderilir.

- Ölçme sonuçları yalnız not vermek veya eksiklik aramak için değil, eğitim ve öğretimin amaçlarına ne ölçüde ulaşıldığını tespit etmek, özellikle, işlenen konulardan hangilerinde öğrencilerin başarılı veya başarısız olduklarını belirlemek, başarısız olunan konularda ne gibi tedbirlerin alınması gerektiğini ortaya çıkarmak amacı ile de kullanılır. (17)

"Keşke not vermek hiç olmasa."

- Öğrencinin devam ettiği dönemde herhangi bir dersten başarılı sayılması için, o derse ait dönem notunun en az (D) olması gerekir.

Programda belirtilen ortak ders veya derslerin herhangi birinden (E) alan öğrenci bu ders veya dersleri bir dönem daha tekrarlar. Tekrar sonunda da herhangi bir ortak dersten başarısız olan öğrenciye, istenilen krediyi seçmeli derslerle tamamlama imkânı verilir.

Ancak, Türk Dili dersinden başarılı olmak esastır. İkinci tekrarda da başarılı olamayan öğrencinin bu dersten başarılı olabilmesi için gereken tedbirler alınır.

Herhangi bir seçmeli dersi başaramayan öğrenci o derse bir dönem daha devam edebilir veya başka bir seçmeli dersi seçebilir.

Her ne sebeple olursa olsun öğrenci, bir seçmeli derse iki dönemden fazla devam edemez.

- Okulu bitirmede gerekli olan ve öğretim programlarında belirlenen toplam kredi, öğrencinin her dönemde aldığı ve başardığı derslerin kredileri/haftalık saatleri toplamak suretiyle bulunur.

- Öğrenciler, öğretim programında tespit edilen krediyi;

a) Altı dönemlik okullarda en çok 10 dönemde,

b) Sekiz dönemlik okullarda en çok 12 dönemde,

tamamlamak zorundadır.

Hazırlık sınıfları olan okullarda, bu sınıflar yukarıdaki dönem sayılarına dahil değildir.

Bu maddede belirtilen azâmi dönem sonunda öğretim programında tespit edilen krediyi almayanlar eksik kredilerini okul dışından bitirme sınavlarında tamamlayabilirler.

Eğitim sistemimizin çağdaşlaşması ve demokratikleşmesi, sistemin yapı ve süreçlerinde yukarıda açıklanan köklü değişikliklerin gerçekleştirilmesine bağlıdır. Ancak toplumumuzun aydınlık geleceği bu değişikliklerin yapılmasını gerektirmektedir. Öğretmen ve yöneticilerimizin memleket sevgisi, çalışma azmi ve millet için her türlü fedakârlığa katlanma istekleri bütün engelleri aşmamızı sağlayacaktır.

GENEL TARTIŞMA

BAŞKAN — Bizler de Sayın Bilgen'e teşekkür ediyoruz. Şimdi de oturumumuzun tartışma kısmına geçiyoruz. Söz almak isteyenlere sırasıyla söz vereceğim. Buyurun Efendim.

Doç. Dr. Yaşar BAYKUL — Efendim, Sayın Bilgen, birkaç defa özellikle konuşmalarının sonunda, "keşke öğrenciye not vermesek" dediler ve bunu vurgulamak durumunda oldular. Şimdi biz değerlendirmeyi, öğretmenlerin çeşitli amaçlarla, gerek öğretimi, gerek programı, gerekse öğrencileri ilgi ve istekleri doğrultusunda yönlendirme ve öğrencilerin eksiklerini saptama ve onlara not verme gibi çeşitli amaçlarla kullanırız. Bunlar değerlendirme türleridir. Öğrenci başarısını saptama, öğrenciler hakkında not verme ile sonuçlanan bir değerlendirme değildir. Diğer değerlendirme sonuçları da bu amaçla da kullanılabilir ama bir değerlendirme olacak buna da ihtiyaç vardır. Şimdi bu açıklamayı yaptıktan sonra sorum şu olacak. Öğrenci başarısını değerlendirmez isek, öğrenci hakkındaki bazı kararları nasıl vereceğiz? Sayın Bilgen'in bu konudaki düşüncelerini öğrenmek istiyorum. Yani iki öğrenci, öğrenci A, programda hedef alınan davranışların yine Bilgen'in ifadeleri ile söylüyorum, hiç birisini kazanmamış ise, ama bir başka öğrenci çok yeterli ise istediğimiz düzeye gelebildiyse veyahut programın tamamında başarılı olma durumuna geldiyse biz bu iki öğrenci arasında bir fark görecekmiz, görmeyecek miyiz? Göreceksen bu nasıl yapacağız. bu konudaki görüşlerini açıklamalarını istirham edebilir miyim?

BAŞKAN — Bir soru daha var.

Buyurun.

Bilge CEVİZÖĞLU — Çağdaş eğitim için önemli olan bireysel farklılıklar, motivasyon, yaşadığı olayların kişilere etkileri gibi değişkenlerin ölçme değerlendirme ile ilişkilerine gerçekçi bir biçimde değinildi. Bu sistem kimlerle gerçekleştirilecek? Bu sistemdeki psikolog ve eğitim uzmanlarının yeri nedir? bunu öğrenmek istiyorum, teşekkür ederim.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

Prof. Dr. Ali ARSEVEN — Ben, sorumdan önce bu kamuoyuna bir şeyin açıklanmasını rica edeceğim. Ders geçme kredi düzeni gerçekten 1991-1992 senesi öncesi çalışma ile 1991-1992 senesinde mi başlamıştır, bunun bir özgeçmişi var mıdır? Acaba bu uygulama ile öteki uygulama arasında ne gibi fark var? Aslında öğlenden sonraki panelde bazı açıklamalarım olacak. İkincisi ise, bir öğretim modelini, bir okul sürecini ele aldığımızda, bunun girdileri, işlem ve çıktıklarına baktığımızda ölçme değerlendirme aslında başlangıçta olmakla beraber daha ziyade sonunda yapılmakta, okullarda öğrencinin başarısı ölçülmektedir. Başlangıçta öğrenci sisteme girerken, davranışlar bakımından öğrenci nedir konusunda fazla bir ölçme değerlendirme yapılmıyor. Acaba yalnız ölçme değerlendirmeye ağırlık vermek suretiyle bir eğitim sürecinde önemli değişiklik yapabilmek mümkün müdür? Bunu rica edeceğim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Bilgen

Doç. Dr. Nihat BİLGİN — Ben, son sorudan başlamayı uygun buluyorum. Sayın Arseven, bir sistemin enerji girdisi değişirse, o sistemde yapı ve süreçler büyük ölçüde değişmeye uğrar. Türk toplumunda vatandaşa seçme hakkı verilmiştir. 1946 da, o kadar; ama bu hak, toplumda çok önemli bir değişme getirmiştir. Toplumun yapısında ve süreçlerinde ciddi değişmeler yapmıştır. Ölçme değerlendirme ile çocuğa seçme hakkının verilmesi de çok önemli bir değişme getirecektir. Şimdi bize sorular geliyor. "Efendim, bazı öğretmenleri seçmiyorlar." Evet, öğrenciler bazı öğretmenleri seçmeyecekler. O öğretmenler de kendilerine çeki düzen vermek zorunluluğunu duyacaklar. Başarılı öğretmenler daha çok başarılı olacak. Eğitim sisteminde ilişkiler değişiyor. Bakın, daha önce çocuğu götürüp okula teslim ediyorduk ve sistem ondan sorumlu idi. Çocuk diyordu ki, "ben lütfettim geldim, oturuyorum, bana öğretin hocam." Şimdi, "otur ama sorumluluk sana aittir" diyoruz. İster öğren ister öğrenme. Ben sana öğretmeni bir defa getiririm, bir dersi ancak bir defa okuturum, ikinci sefer okuyabilmen için bu hakkı kendin ve toplum için çok iyi kullanacağına öğretmenlerinin inanması lâzım. Kısaca, sistemin temel girdilerinde, çok önemli bir değişme gelmiştir. Otoriteye sahip olan vaktiyle programken, bugün öğrencidir. Bu değişme, şüphesiz, ölçme değerlendirme sisteminde olmakla beraber eğitim sisteminin bütününe etkilemektedir. Daha başka yönleri var, tabii uzun anlatmam lâzım, tebliğde açıklandığı için kısaca böyle söylüyorum.

Ders geçmenin öncesi var. Ama o, geçmişte denediğimiz, sadece çocuğun ölçme değerlendirme sonuçlarının ders geçme düzeni içerisinde ele alınıp sonuçlandırılması idi. Bu, getirilen, sistem değişikliğidir. Sadece çocuğun derslerden geçip geçmemesi konuları değil. Bu çalışmada sistemin bütünüyle değiştirilmesi amaçlandı ve ölçme değerlendirme bunun bir

parçasıydı. Şüphesiz, öğretmenin, Bakanlığın, öğrencinin ve diğer ilgililerin rollerinin değişmesi gibi konuları çalışmaya devam ediyoruz. Bu çalışmalar sürüyor; ama ileride bunların da gerçekleşmesini bekliyoruz.

Sayın Baykul, evet değerlendirme şüphesiz var. Bence ölçme sonuçlarını çok yerli yerince yapıp, veliye, öğretmene, öğrenciye ilgili kişilere sunmak, rehberlik sistemine sunmak daha büyük önem taşıyor ve arz ettiğim gibi verdiğimiz 4 numaranın hiçbir anlamı yok. Ağrı, Naci Gökçe Lisesindeki tarih dersinde lise 2 nci sınıfta A öğrencisinin aldığı 4 numarayla Ankara Kolejindeki Lise 2 nci sınıftaki tarih dersinde B öğrencinin aldığı 4 numara ne anlam taşıyor? Bu 4 numara ile neyi açıklayabiliyoruz? Çocuğun gelişmesi yetişmesi önem taşıyor. Yönetim alanından bir örnek vermek istiyorum: Eğer, bir ev yaptırmak istiyorsanız, mimara gidiyorsunuz, bana bir plân çizin diyorsunuz. Mimar, birkaç gün sonra size, çok güzel bir yağlı boya ev tablosu getiriyor, buyurun diyor. Buna para ödemezsiniz, çünkü amacınızı gerçekleştirmez bu. Amacı gerçekleştirecek plânı istersiniz. Evi yapacak plânı istersiniz, amacımız öğrencinin yetişmesidir. Öğrencin yetişmesini sağlayacak ölçme değerlendirme önemlidir. Onun için mesela Sayın Baykul'un alanı matematik, çocuk cebiri iyi biliyor da, geometriden şu şu konuları bilmiyorsa ve çocuğa bunu ifade edebiliyorsak ölçme değerlendirme bir önem taşıyor ve çocuk, şüphesiz bu eksik kalan kısımlarının kendi isteği ile tamamlayabiliyorsa, yardım edebiliyorsak, ilave eğitim yapabiliyorsak, çocuğu yetiştirme suretiyle geleceğe hazırlama imkânımız vardır. Aksi halde ölçme değerlendirme sadece not veren bir sistem haline geliyor. Not cetvellerini bilirsiniz. Müdür Yardımcılığı yapan arkadaşlarımız vardır. Bu cetvellerdeki notların anlamı, hemen hemen hiç yoktur. Ama bir not vermek zorundayız, diyoruz. Bunun sonucunu da kullanıyoruz, çocuğa kaldı veya geçti diyoruz. Orada çok büyük etki yapıyor; ama geçti dediğimiz çocuk ile kaldı dediğimiz çocuk arasında acaba ne fark var, bunun cevabı yok. Yeni sistemin sahibi öğrencidir. Binaenaleyh, öğrenci ne yaptığını bilmelidir, hedef davranışlar konmalıdır, ona göre eğitim ortamı işlemelidir. Ölçme değerlendirme, hedef davranışlardan hangisinin ne kadar öğrenildiğini çocuğa ifade etmelidir. Kanaatim odur.

Psikoloji uzmanlarının yeri soruldu, hiç şüphesiz. Öğrencinin eğitim ortamında hem psikolojik yönden, hem biyolojik yönden, hem de zihinsel yönden gelişimi büyük önem taşıyor. Bu bir bütündür. Bu bütünlüğün sağlanmasında rehberlik ve psikolojik danışma alanının uzmanlarının çok büyük katkısı olacaktır, olmalıdır. Çocuğun çok basit problemlerini yenmede, çocuğun geleceğe hazırlanmasında belirli aşamaları kat etmesinde bu uzmanların desteğine okullarımızın çok ihtiyacı var. Bunun da gelecekte sağlanacağını düşünüyoruz.

BAŞKAN — Efendim, çok teşekkür ederiz.

Birinci oturumu saygılar sunarak kapatıyorum.

PANEL : I

DERS GEÇME VE KREDİ SİSTEMİNİN İLK DÖNEM UYGULAMALARI

Panel üyeleri:

Doç. Dr. Nizamettin KOÇ (BAŞKAN)
(TED Bilim Kurulu üyesi)

Doç. Dr. Yaşar BAYKUL
(H.Ü. Eğitim Fakültesi Öğretim üyesi)

Çağla EVCİLİ
(TED Ankara Koleji Vakfı Özel Lisesi Öğrencisi)

İlknur KARAOVA
(TED Ankara Koleji Vakfı Özel Lisesi Müdürü)

Prof. Dr. Asriye MOCAN
(A.Ü. Diş Hekimliği Fakültesi Öğretim Üyesi - Öğrenci Velisi)

Şahika MUŞTU
(Ayrancı Lisesi Rehberlik Uzmanı)

A - PANEL ÜYELERİNİN KONUŞMALARI

BAŞKAN — Toplantımızın ikinci oturumunu saygılar sunarak açıyorum. Bu oturumda "ders geçme ve kredi sisteminin ilk dönem uygulamaları"na ilişkin bir panel çalışmamız var. Panel üyelerimizi, programdaki yazılış sırasına göre size tanıtmak istiyorum. İlk panel üyemiz Doç. Dr. Yaşar Baykul, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi. İkinci panel üyemiz Çağla Evcili, TED Ankara Koleji Vakfı Özel Lisesi Öğrencisi; üçüncü panel üyemiz Sayın İknur Karaova, TED Ankara Koleji Vakfı Özel Lisesi Müdürü; dördüncü sırada Sayın Prof. Dr. Asriye Mocan, Ankara Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Öğretim Üyesi, aynı zamanda bir öğrenci velisi olup, bu çerçevede panelimize katkıda bulunacaklar. Son panel üyemiz ise Sayın Şahika Muştı, Ayrancı Lisesi Rehberlik Uzmanı.

İlk sözü Sayın İknur Karaova'ya vermek istiyorum. Şöyle bir yaklaşımla; bu sistemin amacı ve diğer ilkeleriyle ilgili detaylı bilgileri sabahleyin Sayın Bilgen bize sunmuştu, öngörülenler okul yönetimine nasıl ulaştı ve uygulamaya yansımaları nasıl oldu? Bir okul yöneticisi gözüyle bunları bize açıklamalarını bekliyoruz.

Buyurun Sayın Karaova.

İknur KARAOVA — Sayın Başkan, Değerli Konuklar,

Türk Eğitim Derneği Bilim Kurulu tarafından realize edilen "Ders Geçme ve Kredi sisteminde 1 nci dönem uygulamasının görüşülüp tartışılacağı" panele hoş geldiniz derken hepimizi saygıyla selamlıyorum.

1991 Ağustos sonu ve Eylül ayı başında Türk Milli Eğitimine, çağdaş akılcı demokratik, öğrenci merkezli, okul-veli yakın ilişkilerine dayanan yeni bir ölçme ve değerlendirme düzenini getiren sistem, ilk önce okul idarecilerine yapılan toplantılarla açıklandı ve aktarıldı.

Okulların sisteme dahil olmaları kendi seçimlerine bırakılmakla beraber, sisteme dahil olmama gibi bir olgu düşünülemezdi. Çevre sizi zaten bu sistemin içine çekecekti, zira öğrenci ve velilerin sisteme ilk yaklaşımları istediğini seçerek okumak ve sınıfta kalmadan yıl kaybetmemek şeklinde algılanmıştı.

İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü kanalıyla yapılan toplantılarda dinleyip, ulaştırılan yazılı metinlerden gelen açıklamalarla edindiğimiz bilgileri, ilk önce okulumuz öğretmenlerine, okul aile birliği ve koruma derneklerine duyurarak aktardık.

Yeni uygulamanın tam içeriği netlik göstermediğinden zihinlerde pek çok soru vardı. Olay yeni idi ve bizler deneyimsizdik. Bizim okulumuzda olduğu gibi tahmin ediyorum tüm okullarda bir telaş ve bir başka deyimle panik

yaşandı. Ancak sistemin çağdaş, demokratik ve akılcılığı, klasik boyutların çok üzerinde olması diğer okullarda olduğu gibi okulumuzda da benimsendi.

Bundan sonraki aşamamız, Ankara Koleji orta kısmından mezun olan ve liseye gelecek öğrencilerimize ve velilerine ulaşmak oldu. Bu ulaşma tarihi tabiidir ki 16 EYLÜL'de eğitim ve öğretimin başlaması ile gerçekleştirilebildi. Üç kez yenilenen açıklamalı toplantılarla, bu salonda velilerimizi sistemin içeriği ve uygulanması hakkında aydınlatmaya çalıştık. Daha önce bilgilendirip görevlendireceğimiz danışman arkadaşlarımızla öğrenci velilerimizi tanıştırp, onların rehberliği aracılığı ile ortak ve seçilebilecek dersler hakkında bilgiler sunduk.

Velilerimizin bize ulaştırdıkları, seçmeli dersleri belirleyen form dilekçelerle elde olan tüm imkanları gündeme getirerek çalışmayan haftalık ders programlarını oluşturduk.

Öğrencilerimiz sık sık danışman öğretmenleri ile beraber oldular. Tam gün eğitim yapan okulumuzda, öğrencilerimiz ortak derslerini sabah seçmeli derslerini ise öğleden sonraları bu dersler için programlanan dersliklerde aldılar. Sabahları eski sisteme yakın bir yerleşimle derslerini izleyen öğrencilerimiz öğleden sonraları katlar ve derslikler arasında alışık olmadıkları ancak kısa zamanda adapte oldukları bir hareketlilikle günlük programlarını tamamladılar.

Ortak derslerden olan Türk Dili I, Tarih I, Yabancı Dil I, Matematik I ve Fen Bilimleri I dersleri için sorun yoktu. Ancak öğrencilerimiz değişik seçmeli ders programları takip ettiklerinden sabahları 30-36 kişilik grup halinde görülen ortak derslerden sonra seçmeli ders programları gereği aynı konuyu okutan değişik öğretmenlerden seçmeli derslerini almaya başladılar. Bu öğretmenlerimize daha aktif bir oto kontrol dönemlik ve günlük plan ve programları çok daha titizlikle izleme olgusunu ve zümre içi çalışmalarına üst düzeyde canlılık kazandırdı.

Bu öğrencilerimizin listelerini oluşturmak yoklamalarını takip etmek kredilerini hesaplamak, hemen ardından ödev konularının tesbiti ve işlenmesi kısaca sistemin tam anlamıyla oturması Kasım ayını buldu.

Sizlere kısaca özetlediğim bu akış takdir edersiniz ki yaşanırken çeşitli zorlukları beraberinde getirdi.

Akılcı, çağdaş demokratik olarak nitelendirdiğimiz ders geçme ve kredi sistemi ile ilgili yönetmelikler, müfredat programlarının içeriği tutulması gereken basılı evrağın şekli işleyişi hakkında zamanında bilgilendirilmeme okul idarelerini çok zorladı. Öğretmenine, öğrencisine ve velisine sağlıklı bilgi vermek uygulamak tabiidir ki bir idareciyi rahatlatan, Milli Eğitime ve onun uzantısı olan okullara güveni pekiştirici bir olgudur. Bilgilenmede okullar arasında şimdiki

dek pek görmediğimiz sıcak bir iletişim doğdu. Bilgi alışverişleri, yardımlaşmalar çerçevesinde yeni bir bilgi alan yönetici arkadaşlarımız, bu bilgileri birbirlerine telefonla veya basılı metinleri fotokopilerini çektiler ulaştırdılar.

Her yeniliğin adaptasyonunda ve yaşatılmasında zorluklar olacaktır. Ancak öğrenci, veli ve öğretim kurumları tarafından kucak açılarak karşılanan yeni sistemin zaman içinde okulların öğretmen açığından veya fiziki kapasite konularıyla zorlanmaları sonucu, yapılan okul yöneticileri toplantılarında değişik seslerle dile getirilmeye başlandı.

Öğrencilerine yeterli program sunamayan okul yöneticileri, fırsat eşitliğini oluşturamamanın üzüntüsünü dile getirdiler. Başkent Ankara'da bir yönetici arkadaşımın okulundaki Matematik öğretmenin Anadolu lisesine atandığından ortak derslerden olan Matematik I programı açamadığını üzülerek belirttiğini hatırlıyorum.

Özel okullar bu sistemde daha avantajlı, tam gün eğitim yapıyorlar ancak bizim okulumuzda da dönem başında Bilgisayar seçmeli dersi ile ilgili sorununuz oldu. Güncelliği nedeni ile üst boyutta talep alan Bilgisayar I programını, yeterli mekan ve aparat olmaması nedeniyle, tüm öğrencilerimize yönelik başlatamadık. Önlem olarak 2. dönemde Bilgisayar 2 yerine Bilgisayar 1 programını en üst kapasite ile devreye koyup, 1 nci yarı yılda alamayan öğrencilerimizin istifadesine sunduk. Ancak bu olayı öğrencilerimize ve velilerimize açıklamada zorluk çektik.

Benzeri konuları teftiş kurulu sayın üyeleri ve İl Millî Eğitim Müdürümüz Sayın Esat SAĞCAN'ın yapmış oldukları toplantıların tutanaklarında bulmak mümkündür.

Ortalama 30-32 kredi alan öğrencilerimiz I. dönemi % 69,2'lik bir genel başarı ile tamamladılar, 1990-1991 ders yılının aynı döneminin başarı oranı % 43.9 olarak görülmekte, ancak 90-91 ders yılının yıl sonu başarı % 98.4'e yükselmekte. Aradaki sayısal fark düşündürücü oldu.

Başarılı düzenli çalışma alışkanlığı olan öğrencilerle hangi sistem olursa olsun okul ve yönetim açısından bir sorun olmuyor. I. dönemin ders başarısızlığı olan öğrencilere yönelik çalışmalarımızı yoğunlaştırarak, öğrencilerimizi yılında ve zamanında nasıl başarılı kılabileceğimizi düşündük. Dönem ve yıl kaybını asgariye indirebilmek, başarısızlığı psikolojik etken haline dönüştürmemek amacımız oldu. Böylece 2 nci yarıyılıda sabah ortak derslerin 2 nci bölümlerini programa aldık. Öğleden sonra ise, dersliklerimiz seçmeli ve I nci dönem ortak derslerinin tekrar programları ile devreye konuldu. Şu anda Ders geçme ve Kredi sisteminde bulunan 830 öğrencimiz için ayırdığımız 24 dersliği 30 derslik kapasite ile çalıştırmaktayız.

2. dönemde ders tekrarı yapmak durumunda olan öğrencilerimiz bile 28 ile 31 kredi arasında ders alabildiler. Düzenli çalışma sonucu bu öğrencilerimiz de 1991-92 ders yılını 48 ile 50 kredi arasında bitirme imkanını bulabilecekler ve minimum dönem kredisi olan 22 yi aşabilecekler.

Yapılan programlar ne kadar titiz olursa olsun ders tekrarı yapan öğrencilerimiz için arada boşluklar oluştu. Bu boş saatler eğer öğleden sonraki 5. ders saatlerine rastlıyorsa, öğle tatiline çıkan talebenin okula dönüş saatlerini etkiledi. Biz idareciler öğrencilerimizin nerede ve kimlerle beraber olduklarını tam takip edemez duruma geldik. Sabah veya öğleden sonra ara derslerde olan boş zamanlarını ise genellikle kitaplıkta değerlendirmelerini sağlamaya çalıştık.

Izlediğimiz bir başka değişik olay ise pek fazla olmamakla beraber öğrencinin istediği, derse girip istediğine girmemesi şeklinde karşımıza çıktı. Özellikle yazılı sınavlarının olduğu günlerde, 3. derste olan sınava 2 nci derse girmeyerek hazırlanma isteği veya sözlü sınava girmiyerek kitaplıkta çalışmak gibi. Bu öğrencilerimizle gerekli eğitici konuşmaları yaptık, yanlışlıklarını vurguladık, aldığımız cevap "Ben eğer o derse katılmazsam 1 kez yok yazılırım. Zaten dersin kredi sayısının 3 katından 1 fazla devam etmeme hakkımız var," oluyordu. Bu nedenle ders devamı ve başarısının bu sistemin en çarpıcı önemli noktası olduğunu defalarca anlatmak ve uyarmak durumundayız.

Sayın konuklar, ilk dönem uygulamaları ve ikinci döneme geçişle ilgili idari açıdan karşılaştığımız konuları sizlere özetlemeye çalıştım. Bu tarihte bile henüz not olarak bilmediğimiz ve tereddütte kaldığımız konular var. Müsadelerinizle bu konuları da kısa ana başlıklarla aktarmak isterim.

1 - Ders geçme ve kredi sisteminde, büyük görev üstlenen, rehberlik yapan, öğrenci ve velilerle temasta olan, yetişmekte olan yeni neslin geleceğine yaptıkları rehberlikle yön verici rolü üstlenen danışman arkadaşlarımızın emeklerin karşılığını hala belirleyemedik.

2 - Bir kısım derslerini yabancı dille yapan resmi ve özel okullarda, yabancı dil, 4 üncü yarı yılda 8 er kredi ile verilmekte. En erken mezuniyetin 5 yarı yılda olması, on yarı yılda yabancı dilden uzaklaşma sorununu getirmekte. Ancak yabancı dil alanına yönelen öğrencilerimiz 5. yarı yılda 8 kredilik yabancı dili alabiliyorlar.

Bilindiği gibi öğrenciler başarısız oldukları, dersi bir yarı yıl daha tekrarlıyorlar. Tekrar sonucu yine başarısızlık gündeme geliyorsa kredilerini başka derslerle tamamlıyorlar. Bu konu yabancı dilde yaşandığı takdirde bu türdeki okulların amaçlarında farklılıklar doğacaktır.

3 - Ders geçme ve kredi sisteminde öğrencilerimizle ilgili bilgi ve verilerin bilgisayara yüklenmesi, çağdaş sistemin, çağdaş gereksinimi olacaktır. Ancak 2 nüsha olarak tanzim edilen ders geçme defterleri yine gündemde olacak mı ve göreceğimiz denetimlerde sayın bakanlık yetkilileri konuyu nasıl değerlendirecekler?

4 - Sistemde 1 dönem sonu, yıl sonu gibi değerlendirilmekte. Her yıl Hazi-
ran ayında yapılan devam-ceza kurallarını gündeme getirmemiz gerekmez-
miydi. Devam konusu yeni boyutlar kazandı. Ceza konusu için bir işlem
yapılmadı. Örneğin davranış notunun iadesi düşünebilen öğrencilerimiz ola-
bilirdi. Davranış notunun 10'lu sistem üzerinden mi yoksa 5'li sistem
üzerinden mi değerlendirilmesi gerekirdi. Cezaların karşılığı olarak davranış
notundan indirilecek oranın belirlendiği daha kapsamlı ve yeni sistemin geti-
receği konuları içeren bir disiplin yönetmeliği ihtiyacı olacağı kanısındayım.

5 - 1992 Şubat baskısını incelediğimizde Ders Geçme ve Kredi uygulama-
larına ilişkin program kılavuzu içinde, hala tamamlanmamış programların bu-
lunduğunu gördük. (Fizik, Kimya, Biyoloji gibi) Talim Terbiye Kurulu sayın
üyelerinin büyük bir özveri içinde çalıştıklarını biliyoruz.

6 - Bu tarihte gündeme getirilmesi belki erken olarak düşünülebilir. Ancak
mezuniyetin ve seçilen alanların üniversiteye girişte olan etkilerinin baştan bi-
linmesine dolayısıyla rehberlik yapılan öğrencilerin yönlendirilmelerinde daha
net sonuçlara ulaşılabileceğine inanıyorum. Bu konularında en kısa zamanda
tamamlanarak ulaştırılması dileklerimizle saygılar sunuyorum.

BAŞKAN — Sayın Karaova'ya çok teşekkür ediyoruz.

İkinci konuşma için Sayın Muştu'ya söz veriyorum. Rehberlik Uzmanı
boyutunda konuya bakacaklar. Tabii bu arada kendilerinden; öğretmenlerle,
öğrencilerle ve okul yönetimiyle etkili iletişim ve işbirliği çerçevesinde, bu
ders geçme ve kredi düzeninin psikolojik hizmetlere yansısı boyutunda
katkı getirmelerini bekliyoruz.

Buyurun Efendim.

Şahika MUŞTU — Öğrenciyi merkez alan eğitim görüşüne göre
yönlendirme kavramı üzerinde durmak istiyorum.

YÖNLENDİRME; Temelde öğrencinin eğitim süreci içinde bireysel ve
toplumsal gereksinimler çerçevesinde yönelmesine yardımcı olmak, kendisi-
ni bütünlüğü içinde tanımasına, meslek gelişimine ilişkin davranışları kazan-
masına kararlar vermesine ve geleceğini planlamasına yönelik bilimsel hiz-
metleri süreklilik içinde öğrenciye vermek için düzenlenen etkinliklerin tümü
olarak tanımlanmıştır.

Yönlendirme, yöneltme anlayış ve ilkesi çerçevesinde 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda, öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda gelişmelerinin ve kendilerini mutlu kılacak bir meslek sahibi olmalarının sağlanması, sistemin her açıdan bu yöneltmeyi gerçekleştirecek biçimde düzenlenmesi olarak yer almıştır.

2916 sayılı kanunda ve bu kanuna dayalı olarak 1985 yılında hazırlanan "Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliğinde; yönlendirme yöneltme ilkesi çerçevesinde, Rehberlik ve Araştırma Merkezleri ile Okul Rehberlik Hizmetleri Bürolarının temel görevleri arasında sayılmıştır.

Mevzuat olarak eğitim sisteminde "Mesleğe Yöneltme" adı altında kimi zamanlarda çalışmalar yapıp, konuya çözüm getirilmesi istenmiş ise de bugüne kadar sistemli ve tutarlı bir yaklaşıma rastlanılmamaktadır. Ancak VIII ve IX. Şura karar ve incelemelerine dayanılarak denenen "Ders Geçme ve Kredi Düzeni" modeli, yöneltme ve yönlendirme açısından dikkat çekicidir. Bu uygulama başlıca okul türlerinden 16'sında 6 yıl süreyle denenmiş ve denemeye katılan okulların programlarında bazı değişiklikler yapılması öngörülerek Rehberlik ve Yöneltme bir takım ilkelere bağlanmış, başarının değerlendirilmesinde sınıf geçme düzeninden farklı ders geçme ve kredi yaklaşımına ilişkin ilkeler getirilmiştir.

Sonuçta, okullar arası geçişlerde gerekli koordinasyon ile, yeterli nitelikte psikolojik ölçme aracı sağlanmaması, Bakanlık bünyesinde projenin, gerekli anlayış ve desteği bulamaması, denemenin yapıldığı okullarda personelin çok sık değişmesi, okul içinde öğrenci ve öğretmen ve yönetim tutum ve yaklaşım olarak yeterli uyumu gösterememeleri ve daha bir çok yönetsel problemler nedeniyle ders geçme ve kredi düzeninin ülke çapında uygulanmasına geçilememiş ve denemeye 1977 yılında son verilmiştir.

Okullardaki Yöneltme ile Rehberlik ve psikolojik Danışma uygulamalarının başlamasından bu yana, o zaman olduğu gibi bugünde rehberliğin temelini oluşturan kavram, anlayış ve ilkeler bakımından yeteri kadar bilgilendirilmeyen okul yönetici ve öğretmenleri konuyu çok farklı biçimlerde değerlendirmektedirler. Bu nedenle eğitimin üçüncü boyutunu oluşturan öğrenci kişilik hizmetleri bütünü içerisinde hem rehberlik, eğitici çalışmalar ve özel eğitim hizmetleri ile sınıf öğretmenliği arasındaki ilişkilerde; hem de Bakanlık, Rehberlik ve Araştırma Merkezleri ve okullar arasında yeterli işbirliği ve anlayış sağlanamamıştır.

Halen 62 ilimizde 67 Rehberlik ve Araştırma Merkezi, 600 kadar okulda da Okul Rehberlik Hizmetleri Bürosu bulunmaktadır. Bu merkez ve rehberlik bürolarının; fiziki ortam ve koşulları, psikolojik ölçme araçları, hem nicelik hem de nitelik olarak personeli, bu uygulamalar için ayrılan bütçenin yetersizliği gibi çok önemli sorunları da vardır.

Eğitim sisteminin ayrılmaz bir parçası olarak öğrenciye götürülecek yönlendirme hizmetleri;

- Toplumsal beklentiler karşısında kendi gereksinim ve özelliklerini tanıması ve gerçekçi bir benlik kavramı oluşturması,
- Kendine açık fırsatlar hakkında, bilgilenmesi,
- Yaşamı ile ilgili kararlar alabilmesi,
- Kararların uzantısı ve gereklerini görebilmesi,
- Kararlarını uygulamaya geçirmesi,

aşamalarında öğrenciye yardım sağlayıcı hizmetler olarak nitelendirilir.

Rehberlik hizmetlerinin bir boyutu da "bilgi vermek" olup, eğitim programlarına, mesleklere ve iş gücü piyasasına ilişkin doğru ve ayrıntılı bilgilerin derlenmesine ve öğrencilere iletilmesine ilişkin çalışmaları kapsar.

Herhangi bir karar durumunda, seğenekler hakkında yeterli bilgisi olmayan bir kimsenin sağlıklı kararlar vermesi beklenemez. Etkili bir yönlendirme hizmeti verebilmek için bilgi verme hizmetlerinin geliştirilmesi zorunludur.

Yönlendirme işlemlerinde eğitsel ve mesleki rehberliğin ve özellikle bilgi verme hizmetlerinin verililişinde aşağıdaki ilkelerin gözönünde bulundurulması gereklidir.

1 - Eğitim programları ve meslekleri tanıtma hizmetleri her yaş düzeyinde, bütön öğrencilere verilmelidir.

2 - Bilgilerin verililişinde öğrencinin gelişim düzeyi ve ihtiyaçı gözönünde bulundurulmalıdır.

3 - Bilgiler objektif ve güncel olmalı; kapsamı ve ayrıntıları, verililiş amacına göre belirlenmelidir.

Yönlendirme hizmetleri çerçevesinde verilen psikolojik danışma hizmetleri mesleki ve eğitsel danışma ağırlıklı olup, bu hizmetlerin amacı öğrencinin;

1 - Gizli güçlerini gerçekçi bir tutumla değerlendirebilen yaratıcı gücünü kullanabilen,

2 - Bağımsız kararlar verebilen ve kararların sorumluluğunu taşıyabilen,

3 - Bugünkü kararların gelecekteki hedefleri ile ilişkisini kurabilen, kişiler olarak yetişebilmeleri için baskı ve tehditlerden arınık, destekleyici ve geliştirici öğrenme ortamlarını hazırlamaktır.

Yönlendirme'de program ve araçlar da çok önemlidir.

Psikolojik Ölçme Araçları:

Eğitim uygulamalarında, her eğitim kademesindeki "Yönlendirme" hizmeti sunan uzman elemanların mesleklerinin gerektirdiği psikolojik ölçme araçları konusunda Merkezi bir kuruluşça desteklenmeleri gerekmektedir.

Bu temel koşula dayalı olarak;

a. Değişik eğitim kademelerindeki öğrencilerin yönlendirilmesinde kullanılabilecek çeşitli psikolojik ölçme araçlarından yararlanılmalıdır. (Genel Yetenek Testleri, ayrıcalı yetenek testleri, özel yetenek testleri, kişilik ölçekleri, ilgi Envanteri, Tutum Ölçekleri, Standart Başarı Testleri, Mesleki ve Akademik Benlik Ölçekleri, Öğrenci Davranışlarını Değerlendirme ölçekleri vb.).

b. Bilgisayar Destekli programlardan yararlanmayı öngören yaklaşımlarla, ilgili kuruluşların işbirliğine dayalı olarak (Üniversiteler, ÖSYM, TÜBİTAK, DPT vb.) öğrenciyi yönlendirme hizmetlerinde kullanılabilecek, psikolojik ölçme araçlarının geliştirilmesine başlanmalıdır.

c. Psikolojik ölçme araçlarından yararlanma konusunda oluşturulacak sistemin işlerliğe kavuşabilmesi için, bunun eğitim öğretim etkinliklerinin işleyişi ile bütünleşmesinin sağlanması gerekir. Bu çerçevede okullarda Yönlendirme hizmetlerinde kullanılabilecek psikolojik ölçme araçlarının uygulanabileceği, yönlendirmeye dayalı bilgilerin verilebileceği, uygulanan psikolojik ölçme araçları sonuçlarının "Bireysel veya Grup Yönlendirme Programları" çerçevesinde ele alınabileceği uygun bir yerin ve saatlerin haftalık okul programları içinde yer alması sağlanmalıdır.

ÖNERİLER

Öğrencileri ilk öğretim birinci kademesinden başlayan bir izleme çalışması ile, ikinci kademesinde seçmeli dersler yoluyla yönlendirme çalışmaları, orta öğretimde ilgi ve yetenekleri doğrultusunda hayata ve iş alanlarına, çeşitli yüksek öğretim programlarına yönlendirme uygulamaları başlatılmalıdır.

— Öğrencilerin seçenekleri, girebilecekleri ve izleyebilecekleri program ve dersler konusunda bilgilendirilmeleri, yönlendirilmeleri ve karar vermelerine yardımcı olmak üzere öğrenci kişilik hizmetlerinin örgütlenmesi ve işletilmesi temel bir gereksinimdir. Her çocuk için eğitim programlarına girişinden itibaren, gelişimine ilişkin toplanan bilgilerin, işlendiği toplu dosyanın okuldan okula onunla birlikte gönderilmesi ve yönlendirme amacıyla kullanılması sağlanmalıdır.

— Okullarda yönlendirme hizmetlerinde kullanılabilecek psikolojik ölçme araçlarının uygulanabileceği, yönlendirmeye dayalı bilgilerin verilebileceği, uygulanan ölçme araç sonuçlarının grup yönlendirme programları

çerçevesinde ele alınabileceği uygun bir yer ve zaman ayrılmalı ve yönlendirme hizmetlerinde uzman elemanlara yer verilmelidir.

— Değişik eğitim kademelerindeki öğrencilerin yönlendirilmesinde kullanılacak psikolojik ölçme araçlarını geliştiren ve bünyesinde toplayan bir "Psikolojik Ölçme Araçları Geliştirme Merkezi" gerekli olup, bunun vakit yitirilmeden kurulması ve işleriğe kavuşturulmasında yarar vardır.

— Öğrenciyi yönlendiren danışman öğretmen, yönetici, denetici ve diğer eğitim elemanlarının hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimi ile yetiştirilmesi çalışmaları başlatılmalıdır.

— Rehberlik ve Araştırma Merkezleri ile çeşitli eğitim kademelerindeki okullarda faaliyet gösteren Rehberlik servislerinin kendilerinden beklenen psikolojik hizmetleri yerine getirebilmeleri için, bu hizmetlerde uygun formasyona sahip elemanların istihdam edilmesi gereğinin yanısıra bu elemanların sunmak durumunda oldukları hizmetlerin gerektirdiği psikolojik ölçme araçları ile donatılmaları, merkez örgütünce sürekli olarak desteklenmeleri, çağdaş gelişmeler çerçevesinde hizmet içi programlarıyla kendilerini yenileme fırsatlarının yaygınlaştırılması büyük bir önem taşımaktadır.

Halen 1926 yılında kabul edilen "Maarif Teşkilatı Hakkında Kanun" (Milli Eğitim Teşkilatı Kanunu) hükümlerinin yürürlükte olduğu Milli Eğitimde tabu sayılan bir çok konu ve anlayışın yeniden tartışılması ve düzenlenmesi gerekmektedir. Ders geçme ve Kredi sistemi ile başlayan tartışmalar bu tabulardan birini yıkmaya hizmet edeceğinden önemli bir işleve sahip olacaktır.

Ders geçme ve Kredi Sistemi Yönetmeliği 2.9.1991 tarihinde 20979 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe konulmuştur. Bu sistemi kısaca tanıtmak istiyorum.

Dersler, bu sistemde "ortak" ve "Seçmeli ders" olarak ikiye ayrılmıştır.

Ortak Dersler: Türk Dili, Din Kültürü, Felsefe, Tarih, T.C. İnkılap Tarihi, Coğrafya, Matematik, Fen Bilimleri, Millî Güvenlik, Yabancı Dil, Beden Eğitimi,

Seçmeli Dersler: Bu dersler öğrencinin yüksek öğretimde okumak istediği programlara göre farklılıklar göstermektedir. Listesi uzun olduğundan burada bir kaç örnekle yetineceğim. İleri Fen, İleri Matematik, Fizik, Kimya, Bilgisayar, Bilim Tarihi, Çevre, Osmanlı Tarihi, İslam Tarihi, Türkiye Coğrafyası gibi.

Kredi: Her ders saati 1 kredi sayılmaktadır. Örneğin Tarih haftada 3 ders saatidir ve 3 kredi eder.

Başarı: Öğrencinin liseyi bitirmesi için gereken en az kredi toplamı 132'dir. Öğrenci her dönemde en az 22 kredi alabilir. ($132:6=22$) ortak dersler her dönemde 18 kredidir.

Süre: Öğrenci okulu normal olarak 6 dönemde bitirir ($6 \times 22 = 132$ kredi). Ancak öğrenci okulu 5 dönemde de bitirebilir. Öğrenci okulu en çok 10 dönemde bitirmek zorundadır.

Öğrencinin Liseden Mezun olacağı alanlar: Fen Bilimleri alanı, Sosyal Bilimler alanı, sanat alanı, Spor Alanı, Yabancı Dil Alanı, Türkçe Matematik Alanı, Genel Kültür alanı,

Öğrencinin aldığı kredinin en az $1/3$ 'ü hangi alana uygun seçmeli derslerden tamamlanmışsa öğrenci o alanın mezunu sayılır. Kendisine verilen diploma bu alan belirtilir. Ancak Kredilerin $1/3$ 'ü hiç bir alana uymuyorsa öğrenci Genel Kültür alanından mezun sayılır.

Devam, Devamsızlık: Öğrenci bir dönemde aldığı kredili dersin ders saati sayısının 3 rakamıyla çarpımına kadar devamsızlık hakkına sahiptir. Örneğin Tarih Dersi hafta 3 ders saatidir. $3 \times 3 = 9$ ders saati devamsızlık yapılabilir. Ancak devamsızlık 10 ders saati olursa öğrencinin notları ne olursa olsun dönem kaybına uğrar (Özürlü devamsızlık hariç).

Not verme: Not sistemi 5'lik sisteme indirilmiş ve harflere bağlanmıştır. Örneğin 85-100 puan 5 not alır ve harfi "A"dir. 70-84 puan 4 alır ve harfi "B"dir. 55-69 puan 3 alır ve harfi "C"dir. 45-54 puan 2 alır ve harfi "D"dir ve 0-44 puan 1 not alır ve harfi "E"dir ve "E" harfi geçmez.

Sistemin olumlu yönleri:

- 1 - Ders sayısının azaltılması,
- 2 - Öğrenciye okuyacağı yüksek öğretim programına göre alan belirleme ve ders geçme olanağı tanınması.
- 3 - Okulu 5 dönemde, yani 3 yıl yerine 2,5 yılda bitirebilme olanağı verilmesi.
- 4 - Öğrenciye sınıf (dönem) geçmede kolaylık sağlanması.
- 5 - Öğretim yılı başarısı yerine, dönem geçme başarısı getirilmesi,
- 6 - Sınavlarda sınıf başarısı % 50'nin altında olduğunda sınavın tekrarlanması, özürlü kabul edilen öğrenciye yer ve zaman sınırı getirilmeden sınava girme hakkının verilmesi,
- 7 - Çevre ya da il sınavı gibi uygulamalarda yakın okullar veya il bazında sınav başarısını karşılaştırma olanağı vermesi.

Aksayan yanlarına gelince:

- 1 - Sınıf ve bina olanakları, yeterli değildir. Bu nedenle seçmeli derslerde ve ders tekrarı yapan öğrencilere, dersane bulmak zorlukları yaşanmaktadır.

2 - Ders seçmenin öğrenciye bırakılması şimdiden formalite haline gelmiştir. Çünkü öğrenci okul, bina, öğretmen, dersane gibi şartların uygunluğuna göre dersi seçebilmektedir.

3 - Seçmeli derslerin bir kısmı gerçekçi değildir. Örneğin bilgisayar dersi gibi, "Bu dersi kim okutacak, binada teşkilatı ve araçları var mı? gibi soruların yanıtları olumsuzdur. Yine Bilim ve Teknoloji, Bilim Tarihi, Ekonomi, Çevre ve İnsan, Araştırma Teknikleri gibi dersleri okutacak öğretmenler var mıdır?

4 - Derslerin müfredat programları belli değildir.

5 - Ders kitapları hazır değildir (çoğunun yoktur).

6 - Not verme istemi sadece biçimsel değişikliğe uğramıştır. Özü eski sistemin aynısıdır.

A ÖĞRENCİSİ	B ÖĞRENCİSİ
1..... 0 puan	1..... 40 puan
1..... 30 puan	1..... 38 puan
3..... 55 puan	2..... 48 puan
-----	-----
5:3 = 85 Geçiyor.	4:3 = 1 126 Kaldı.

7 - Ders geçme ve kredi sisteminin alt yapısı oluşturulmadan, ön çalışmaları yapılmadan uygulamaya konulması, sistemin sanki uygun bir yöntem değilmiş gibi görünmesine neden olmaktadır.

8 - Danışman öğretmenlerin konumu belirsizdir. Oysa öğrenciye yönlendirme yapabilmek mesleki bir formasyon gerektirmektedir. Bu konuda yetersiz olan öğretmenler büyük zorluklarla karşı karşıyadır. Bu konuda uzman kişilerin çalıştırılması ya da danışman öğretmenlerin hiç değilse hizmet içi eğitime tabi tutulmaları gerekmektedir.

9 - Danışman öğretmene yönetmelik gereği 20-25 öğrenci düşmesi gereken, 40-45 öğrenci düşmektedir. Ayrıca öğrencilere danışmanlık yapabilmesi ders programlarının yüklülüğü nedeniyle engellenmektedir. Onlara ayrılmış oda, araç, gereç ve gerekli zaman yoktur.

10 - Danışman öğretmenlere bu görevleri nedeni ile ücret ödenmemektedir.

11 - ÖSYM, sisteme nasıl uyacağını henüz açıklamamış ve bu da velilerde belirsizliğe ve kaygıya neden olmuştur.

12 - Sistem konusunda öğrenci Velileri yeterince bilgilendirilmemiştir.

13 - Sistem konusunda bilgi vermede bakanlık gecikmiş, kamuoyunu bilgisiz bırakmıştır. Oysa televizyon, Radyo ve gazeteler kanalıyla sistemin aydınlatılması gerekmektedir.

14 - Özel yetenek isteyen bazı dersler(Müzik ve Resim gibi) öğrenci sayısı 20'ye tamamlanmadığı için bazı okullarda açılmamıştır. Bu durumda özel yetenekli ve sanat alanına yönlenecek öğrenciler şimdiden engellerle karşılaşmaktadır.

15 - Şimdiye kadar durumu kurtarma çabasından olan okulların, önümüzdeki yıllarda sorunlarının artacağı kanısındayım. Çünkü dersane, laboratuvar, araç-gereç, öğretmen sayılarının sabit kalması öğrenci sayısının giderek artması büyük dengesizlikler yaratacaktır.

Şimdilik söyleyeceklerim bu kadar. Teşekkür ederim.

KAYNAKLAR

Özoğlu, S. Çetin. **Eğitimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma**. Ege Üniversitesi Matbaası. İzmir, 1982.

Koç, Nizamettin. "Psikolojik Hizmetlerde Psikolojik Ölçme Araçları ve Sorunlar." **Eğitimde Psikolojik Hizmetler ve Sorunlar**. TED Yayınları. Bilim Dizisi, No: 10, Ankara, 1986.

M.E.B. Tebliğler Dergisi. 2.9.1991 tarih ve 2342 sayılı Yayını.

M.E.B., **Ders Geçme ve Kredi Sistemi**. Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara, 1991.

M.E.B., **XIII. Milli Eğitim Şûrası - Esaslar, Raporlar, Kararlar**. Ankara, 1971.

M.E.B., **Milli Eğitim Sistemimizin Bütünlüğü İçinde Programlar ve Öğrenci Akışını Düzenleyen Kurallar Üzerinde IX. Milli Eğitim Şûrasının İncelenmesine Sunulan Öneriler**. Talim ve Terbiye Dairesi, Ankara: 1974.

M.E.B., **X. Milli Eğitim Şûrası: Öneriler, Konuşmalar, Kararlar**. Ankara: M.E. Basımevi, 1981.

M.E.B., **XI. Milli Eğitim Şûrası, Öneriler, Konuşmalar, Kararlar**. Ankara, M.E. Basımevi, 1982.

BAŞKAN — Ben de teşekkür ederim.

Üçüncü konuşmacı olarak Sayın Prof. Dr. Asriye Mocan'a söz vermek istiyorum. Öğrenci velisi olarak neler yaşadığı şimdiye kadar, neler yaşıyor, bunları dile getirecekler.

Buyurun efendim.

Prof. Dr. Asriye MOCAN — Sayın Başkan, değerli dinleyiciler, öncelikle ülkemizin bu önemli eğitim ve öğretim sorununda bir veli olarak bana düşüncelerimi aktarma fırsatı verdiklerinden dolayı TED Bilim Kurulu'na teşekkürlerimi sunmak istiyorum ve bu vesileyle de hepinize saygılar sunarım.

Bu konudaki görüşlerimi, kendi kendime sormuş olduğum üç soruya yanıt vererek açıklamak istiyorum. Bu sorular:

1 - Bir veli olarak ortaöğretimden beklentim nelerdir?

2 - Bu beklentime ders geçme ve kredi sistemi ne derece cevap verebilecektir?

3 - Sistemin ilk uygulamaları hakkında veli görüşleri nelerdir? Takdir ederseniz ki bir anne, bir veli olarak çocuğumun gençliğinin en bunalımlı, kendini bulmaya yönelik yıllarını geçirdiği ortaöğretimde birçok değerler kazanmasını istemem doğaldır. Bu değerler şimdi ve gelecekte onu sıkıntılarından ve bunalımlarından kurtaracak, hayatın zorluklarına hazırlayacak ve bu zorlukların üstesinden gelmesini sağlayacak türde olsun istiyorum. Bunun için de ortaöğretimden özgüvenli, sorumluluk alabilen, katılımcı, kendisiyle ve çevresiyle barışık, çalışkan, bilgili, sadece derslere değil, çevre, sanat ve spora da yönelmiş, fikirlerini söyleyebilen ve başkalarının duygu ve düşüncelerine de saygı duyan gençleri yetiştirmesini, ayrıca ileride severek isteyerek yapacağı, dolayısıyla da başarılı olacağı bir konunun sağlam temellerini atan ve çocuklarımızın yeteneklerini geliştirici ve yetenekleri doğrultusunda yönlendirici bir öğretim beklemekteyim. Şüphesiz bunların hepsini sadece okuldan beklemek hatadır. Dünyaya açık, demokratik toplumumuzda açık sistem gereği herşey her şeyi etkilemektedir. Ancak öğrencinin etrafındaki aile, ilk ve ortaöğretim beklentilerinin karşılanmasını sağlayacak en önemli değerlerdir. Aile ve okul, sözünü ettiğim değerler konusunda ne kadar kuvvetli etkilerse, çocuğun o derece sağlıklı düşünceli, dünya ölçeğinde yarışabilecek ve başarılı bir yetişkin olacağı inancındayım. Buna da toplu olarak ihtiyacımız vardır. Çünkü artık çocuklarımızın rakipleri kendi çocuklarımız değil, dünya çocuklarıdır.

Genel olarak öğretimden beklentim bu şekilde olmakla beraber, ülkemizin bulunduğu koşullar (lise mezunlarının ancak yüzde 10'unun üniversiteye gi-

rebilmesi, yükseköğrenim görenlerin ülkemizdeki ücret farklılığı ve iş bulma kolaylığı gibi), çocuklarımızın okul çağının ilk yıllarından itibaren bazen yararına inandığımız, bazen inanmadığımız ve eleştirdiğimiz bir yarış ortamı içinde bulunmalarına ve bu yönde ağır bir baskı altında kalmalarına neden olmaktadır. Bu yarış gün geçtikçe de hızlanmaktadır. Durum böyle olunca ortaöğretimde alınması gereken temel değerler ikinci plana alınarak, üniversite giriş sınavlarında başarılı olma birinci plana, ön sıraya çıkmaktadır.

Yukarıda ana hatlarıyla ortaya koymaya çalıştığım beklentime, bu yeni sistem cevap verebilecek mi? Elimdeki kaynakları, örneğin öğrenci-veli kılavuzu ve bu konuyla ilgili yönetmeliği irdelediğimde sistemin beklentilerime cevap verecek şekilde programlandığını görmekteyim. Ancak istemeyerek birinci plana çıkardığımız üniversite giriş sınavlarına hazırlanma konusuna yeterince cevap verebileceği konusunda kuşkularım vardır.

Veli olarak kendi düşüncelerimi bu şekilde sunduktan sonra, bu toplantının amacını oluşturan üçüncü soruma, yani, "Sistemin ilk uygulamaları hakkında veli görüşleri nelerdir?"e yanıt vermek istiyorum. Bu sorunun yanıtını bulabilmek için, kendi görüşlerimin yanısıra mümkün olduğunca geniş bir veli grubuna ulaşarak ortak görüşleri belirlemeye çalıştım. Bu amaçla basit de olsa bir anket formu hazırladım. Bu form, sistemin uygulamaya dönük temel ilkelerinin bu yarı yılda ne denli işlerlik kazandığını saptamaya yönelik 11 soru içeriyordu. 10 soru evet ve hayırla cevaplandırılırken, bir soru, eklenmesi istenen görüşlerin belirtilmesine ilişkindi. Anket formu, TED Ankara Koleji lise 1 inci sınıf öğrenci velileri arasında, herhangi bir standardizasyona gidilmeksizin gelişi güzel dağıtıldı. 30 veliden alınan cevaplar değerlendirildi.

Anketin "Ders geçme ve kredi sistemiyle ilgili yeterli bilgi edindiğinize inanıyor musunuz?" şeklindeki birinci sorusuna, yüzde 70 oranında hayır yanıtı alınmıştır. Bu sonuç, genel olarak sistemin veliler tarafından yeterince bilinmediğini veya yeterince özümsemediğini göstermektedir. Diğer bir deyişle, sınıf geçme sistemiyle ders geçme ve kredi sistemi arasındaki farkın anlaşılması sağlanmamıştır. Sistemin çok ani ve acele bir şekilde uygulamaya konulmasının, Milli Eğitim Bakanlığı'nın bu eğitim ve öğretim yılı başında velileri kitle iletişim araçları, el broşürleri ve kurulacak rehberlik büroları ile yeterince aydınlatamamasının ve biraz da hem okul yönetiminin daha kapsamlı şekilde velileri bilgilendirmemesinin, hem de velilerin biraz ilgisizliğinin bu sonuçta rolü olduğu inancındayım.

Anketin, "Sistemin felsefesi doğrultusunda çocuğunuzun yönlendirilmesi için kendisiyle tartışma ve değerlendirmeniz olmakta mıdır?" şeklindeki ikinci sorusuna, yüzde 100 evet yanıtı alınmıştır. Bu sonuç, veli ile öğrenci arasında kopukluğun olmadığını, yönlendirme konusunda velinin kendisine

düşen görevi yaptığı inancında olduğunu göstermektedir. Ancak veli kendisine düşen görevi yaptığına inanmakla beraber, sistemin veliden beklediği motivasyonu yaptığı kuşkuludur. Çünkü sistem yeterince bilinmeden, sistemin istediği yönlendirme ne denli yapılabilir? Ayrıca bir veli olarak çoğu zaman, ki konuşmamın başında da belirttiğim gibi amaç sapmalarından dolayı çocuklarımızın yetenekleri ve istekleri doğrultusunda değil, kendi isteklerimiz paralelinde çocuklarımızı etkilediğimiz kuşkusunu da taşımaktayım.

"Danışman öğretmen ile yapılan olağan toplantı dışında sıkı bir işbirliğiniz oldu mu?" sorusuna yüzde 100 oranında hayır, "sizce çocuğunuz danışman öğretmen ile yeterli dayanışma içinde midir?" sorusuna ise yüzde 70 hayır yanıtı gelmiştir. Bu da bize sistemin çalışmasının belki de en temel koşulu olan danışman öğretmen, öğrenci, veli üçgeninde iletişimin yeterince kurulmadığını göstermektedir. Danışman öğretmen-öğrenci arasındaki iletişimin mekansal olarak kurulabildiği düşünülse bile danışman öğretmen-veli iletişiminin istenilen boyutlarda olmadığı anlaşılmaktadır.

"Açılan seçimli derslerin sayısı sizce yeterli midir?" şeklindeki soruya yüzde 60 hayır denmiştir. Sistemin ilk dönem uygulamalarında öğrencinin okul idaresince belirlenen seçmeli dersleri tercih etmesi istenmiştir. Bu da sistemin amacına, yani öğrencilerin bireysel farklılıklarının dikkate alınması ilkesiyle tam olarak uyumlu değildir. Öğrenciye vaat edilen alakart iken, sunulan tablodot olmuştur.

Başarıyı değerlendirmeye ilişkin sorunun yanıtları ise not sisteminin velilerin yüzde 60'ı tarafından başarıyı ölçmede yeterli bulunmadığını göstermektedir. Bu konudaki veli sorunlarını ikinci turda aktarmayı düşünüyorum.

Anketteki, "Bu sistem için gerekli öğretmen, derslik, atölye, laboratuvar, müzik ve spor salonları gibi temel donanım açısından genel olarak okulun imkânlarını yeterli buluyor musunuz?" sorusuna velilerin yüzde 70'i hayır demiştir. bu da TED Ankara Koleji gibi, değil Ankara'nın, ülkenin olanakları açısından en iyileri arasında olan bir lisenin bile velilerce altyapı yönünden yetersiz görüldüğünü göstermektedir. TED Ankara Koleji velileri olarak, gönlümüzde 20 kişilik sınıflarda eğitim yatmaktadır. Kalan öğrenci sayısı arttıkça, bu kalan öğrencilerin rotasyona sokulması sırasında da derslik ihtiyacının sayısal olarak daha fazla olacağı, ihtiyacın artacağına da inanmaktayız.

Özür dilerim, vaktim tamamlandı, anketimin diğer sorularına almış olduğum yanıtları veremeyeceğim. Belki ikinci turda bunları aktarmaya çalışacağım. (Alkışlar)

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Biz de Sayın Mocan'a çok teşekkür ediyoruz, özellikle o belirttiğiniz hususları ikinci turdaki konuşmanızda bekliyoruz.

Efendim, ben dördüncü konuşma için; bu toplantının konusunun merkezinde kendisi olan Çağla'ya söz vermek istiyorum. Büyüklerinin, hocalarının konu ile ilgili görüşlerini dikkatle dinledi. Bakalım, kendisi bize neler söyleyecek bu konuda?

Çağla EVCİLİ — Ben öncelikle bize böyle bir fırsat veren siz değerli Türk Eğitim Derneği Bilim Kurulu üyelerine ve sevgili öğretmenlerime teşekkür etmek istiyorum.

Eğitim, insanın kendini her yönden geliştirip, hayata uyum sağlayıp, topluma faydalı olmak için kişilik kazanma çabalarıdır. Ailede başlar, okulla devam eder ve bütün bir hayat boyu sürer. Eğitim, öğretimle beraber yürür. Öğretim bilgi kazanmaktır. Türk Eğitiminin amacı da iyi ve faydalı gençler yetiştirmektir.

Eğitim her ülkede o ülkenin nüfus, ekonomik ve sosyal yapısına göre örgütlenir. Okullarımızdaki örgün eğitim planlı ve programlıdır. Çağımızda değişen ve gelişen koşullar zaman zaman eski düzen bırakılıp yenilerinin benimsenmesini gerektirir.

Bizler her zaman iyiye sahip olmak, ilerlemek ve daha güzel ortamlarda bulunup, gelişmek isteriz. Bu yüzden her alanda yenilikler, değişiklikler ve düzenlemeler yapılır. İşte bizimde 1991-1992 öğretim yılında karşılaştığımız eğitim sistemimize yeni katılan bir uygulama var. Bu "Kredili Ders geçme Sistemi"dir.

Bu sistemi uygulamaya koyan büyüklerimizin fikirlerine çok büyük saygı duyuyorum, ancak sistemi iyice elden geçirmeden, birdenbire çok acele uygulamaya koymaları eğitimcilerimizi ve bizi çok büyük sıkıntıya soktu.

Kredili sistem üzerinde pek fazla düşünülmeden uygulamaya konuldu ve biz öğrencilerin yararına olduğu savunuldu. Yararları belirlenirken zararları ve sakıncaları üzerinde konuşulmadı. Belki de konuşuldu fakat tedbirsiz ve alt-yapısız bir biçimde uygulanmaya başlandı.

Bu yeni sisteme alışmak, konulara başlamak tam bir ayımızı aldı. Bu yüzden uzunca bir süre müfredatlara başlamadık. Sonra da birdenbire çok hızlı ilerlemeye başladık. Konular özellikle Matematik'te tam oturmadı ve çok yüzeysel bir şekilde işlendi. Tarih dersinde de bir dönemde birbuçuk kitap bitirdik. Bu bizi hem çok zorladı, hem de bilgi yığılmasına yol açtı. Öyleki şu anda Tarih dersi hakkında çoğu şeyi hatırlamıyoruz. Oysaki Tarih temel derslerimiz arasında. Fen derslerinde de Fizik, Kimya ve Biyoloji derslerini tek bir branş öğretmeni verdiği için zorlandık.

Bu problemler bu dönemde devam ediyor. Matematik derslerinde konuların yoğunluğundan yine pratik az yapılıyor. Buna rağmen konuları yine de yetiştiremiyoruz. Fen derslerinde ise artık her branş öğretmeni kendi dersini veriyor ama bu seferde Kimya ve özellikle Biyoloji dersinde haftada bir saat yetmiyor. Bilgiler hem tekrarsız geçiliyor hem de birbiri üzerine yükleniyor. Din ve Coğrafya dersleri de çok hızlı işleniyor. Coğrafya dersinde bir dönemde bir kitabı bitirmemiz gerekiyor. Ancak müfredatta azalma olmadığı için biz ancak kitabın yarısına gelebildik, işlenmeyen diğer konulardan sorumlu olup olmadığımızı ise bilemiyoruz. Bu hem bizi hem öğretmenlerimizi zor durumda bırakıyor.

Sistem o kadar acele uygulamaya konuldu ki göreceğimiz derslerin kitapları bile doğru dürüst belirlenmedi. Ayrıca kapasitemizin sınırlı olduğunu unutup üzerimize çok fazla sorumluluk yüklediler. Bu durumda hiç bir yönden verimli olamıyoruz. Yazılılara girdikten sonra öğrendiğimiz herşeyi unutuyoruz. Bilgilerimiz kalıcı olmuyor.

Kredili sistemin getirdiği not sistemi de adaletli değil. Baraj farkı çok büyük. Çünkü notu 10 puan olan biriyle 43-44 puan olan biri arasında fark olmuyor ve ikisi de "E" alıyor. Ayrıca bir notu "B" olan bir öğrenci diğer beş notu "E" olsa bile o dersten geçebiliyor. Bu da öğrenciler arasında bir rahatlık yaratıyor ve bir dersten iyi bir not alan öğrencilerin daha sonra boşvermelerine yol açıyor.

Problemlerden biri de kredisi fazla olan bir dersten, örneğin İngilizceden kredi kaybeden bir öğrencinin, ikinci dönem programında bir çok aksaklıkların olması, istediği bazı az kredilik dersleri alamamasıdır.

Uygulama içinde önemli aksaklıklardan biri de danışman öğretmen-öğrenci ilişkisi. Her danışman öğretmenin ortalama 8-10 sınıfı olduğunu varsayarsak 400 öğrencinin eğitim ve öğretimi yanısıra 18 kişinin sorunlarıyla bireysel olarak hakkıyla ilgilenebilecekleri tartışılır. Çoğu arkadaşım bizi yönlendirmek için görevlendirilen danışman öğretmenlerin, onların değil isimlerini bilmek, sima olarak bile tanımadıklarından şikayetçiler.

Arkadaşlarımın bu konuda ortak bir sorunları var. Onları çok az tanıyan bu kişi, onların geleceklerine nasıl ışık tutacak, onları nasıl yönlendirecek?

Bilindiği gibi sistemin ilk amacı öğrencileri yetenekleri doğrultusunda meslek sahibi yapmak, Avrupa'da öğrenciler ilkokuldan başlayarak yönlendiriliyor. İlkokulu bitiren öğrenciler ortaokula yetenekleri doğrultusunda giriyor. Meslek Lisesi mi? Dil Lisesi mi? olacak tartışması her zaman bilinçlendirilebilen ailelerle öğretmenler arasında yapılıyor. Bu yönlendirmeye aileler her zaman olumlu bakabiliyor. Nedeni ise ülkelerin gelir düzeyine güvenmeleri.

Türkiye’de ise olay böyle değil. Çünkü olanaklar kısıtlı. Bundan dolayı lise diploması alan herkes üniversiteyi düşünüyor. Düşünmek zorunda da. Peki ya sonuç?

Ve işte bu sistemin en önemli belirsizliklerinden biri de üniversite sınavıdır. Sınav olacak mı? Nasıl hazırlanmamız gerekecek? Sene içinde girdiğimiz genel sınavlardan aldığımız notlar üniversiteye girişimizi etkiliyecek mi? 3. dönemden sonra alanlara ayrılmamız gerekiyor. Yani seçtiğimiz derslerin yoğunluğu hangi alandıysa o alandan mezun olup diploma alacağımız söyleniyor. Fakat hangi üniversitenin hangi alandan öğrenci alacağı, üniversite sınav sisteminin değişip değişmeyeceği henüz belli değil. Biz geleceğimizi planlamak zorundayız, ama plan yapabilmek için bilgiye ve bu bilgiyi bize verebilecek, gerçekleri bilen kişilere ihtiyacımız var. Çünkü şu anda, bu sorunların içinden ne biz, ne ailelerimiz, ne de öğretmenlerimiz çıkabiliyor.

Sistemin yanlışlık ve aksiliklerinin ilk faturası, bu dönemin sonunda bize çıkartılacak, Öğretim yılının başında sistemi oturtmak için hemen hemen 4 hafta derslere başlıyamadık. Şimdi bu süre yaz tatilimizden alacak ve tatilimiz 2 ayla sınırlandırılacak. Bu arada kredili sisteme geçmeyen diğer öğrenciler 3 ay tatil yapabilecek. Biz Haziran sıcağında ders çalışırken onlar belki de yazlıklarından denize girip güneşleniyor olacaklar. Bence bu da çok büyük bir haksızlık.

Bunların yanında bazı endişelerimiz var. Çünkü biz bu tam olarak yerleşmemiş sistemin olumsuzluklarından etkilenen kobay öğrenciler olmak istemiyoruz. Her okulda bu sistem farklı uygulanıp yorumlanıyor bu yüzden eğitimde eşitlik olduğuna da inanmıyoruz. Bu uygulama ÖSYM’de nasıl değerlendirilecek bilemiyoruz çünkü yine ÖSYM’nin yaptığı 5 Mart’taki sınavda da Matematikte işlemediğimiz 10 soru soruldu. Oysa öğretmenlerimiz yetiştiremediğimiz konuları bildirmişti. Biz aynı olayların üniversite sınavında yaşanmasını istemiyoruz ve bundan kaygı duyuyoruz.

Bu sistem bize sadece olumsuzluk ve zorluklar getirmedi. Öncede söylediğim gibi olumlu birçok yanı da var. Bizler bu sistem sayesinde kendi seçimimizi yapıp, yetenekli olduğumuz alana yönelebiliyoruz. (Ümit ediyoruz ki bu şekilde istediğimiz üniversiteye girmemiz daha kolaylaşacak) Ayrıca bazı arkadaşlarımız daha az kredi alabiliyorlar, böylelikle yorulup sıkışmadan istedikleri sürede okulu bitirebilecekler, aynı zamanda isteyenler 5 dönemde liseyi bitirip I. dönemde de avantaj sağlayabilecek. En önemli yanlarından biri de ikinci bir yabancı dil isteyen öğrenciler daha iyi bir dile sahip olabilecekler, çünkü bu sistemle yabancı dil saatleri artıyor ve dil daha sağlam temeller üzerine kuruluyor.

Ayrıca ders kredi sayımızın üç katı kadar devamsızlık hakkımız olması, böyle bir özgür ortamın sağlanması biz öğrencileri mutlu eden bir etken.

Sonuç olarak, önemli olan tek şey bu sistemdeki pürüzlerin tamamen ortadan kaldırılmasıdır. Eğer böyle bilinçsizce devam ederse ne bu sistemi getirirler ne de bizler iyi bir sonuç alabileceğiz. Bizim sizlerden tek isteğimiz gelecek seneye "Kredili Sisteme" başlayacak öğrencilerin aynı sorunlarla karşılaşmaması, bu hatanın gelecek nesiller üzerinde tekrarlanmamasıdır. Eğer sistem amacına ulaşabilirse işte o zaman müfredat yığılması sona erecek o zaman ezbercilik yerini pratiğe bırakacak ve işte o zaman bu sistemden sonuç alınmaya başlayacaktır. Önemli olan sistemin mantık çerçevesi içinde uygun bir şekilde düzeltilip geri getirilmesidir. Bu sistem doğru çalıştırıp iyi bir organizasyonla yurda dağıtılsa, oldukça yararlı bir yenilik olacaktır.

Şimdi size 1-C sınıfı öğrencilerinin ortaklaşa yazdığı bir kompozisyonu okumak istiyorum.

DEMOKRATİK BİR EĞİTİME DOĞRU

Toplulukların sürekliliği, kuvvet, otoritesini sağlayan eğitim, toplumsal kültürü genç nesillere aktarmak, aktarırken onları yaşadıkları dünyada yalnız ve çaresiz bırakmadan, geleceğin anahtarlarını onlara vererek; onları şartlandırmak değil, yol gösterici olmak hepimizin, toplumun, devletin, kişinin amacı olmalıdır diye düşünüyoruz. Bunun için şimdiye kadar süre gelmiş olan ezberciliğin esiri, kalıcı değil, geçici bilgilerle donatılmış kitapların mecburi okuyucuları olan öğrencilerin bilmesi gerekenden çok daha fazla, ağır, detaylı, mevcut müfredatın değiştirilerek okulu asla istemiyerek gidilmeyecek bir yer olmaktan çıkarmak, amacın sadece lise mezunu yetiştirmekten ibaret olmadığını, bu insanların öğretim gördükleri süre boyunca öğrendiklerini hayatta uyarlayabilecekleri yarınları kazanmak olduğunu herkese anlatmak hepimizin görevi.

Cumhuriyeti kuranların fikri hür, vicdanı hür nesiller yetiştirme amacının önüne bir çok sorunun yığılıp kaldığı, biçim ve içerik olarak bir sorunlar yumağı olan eğitime verilen önemin artması, yani doğrudan, toplumun kültür düzeyinin yükselmesi, üzerlerinde ağır bir yük olarak duran, kimi zaman dünyalarını karrantan, hayatlarının en güzel dönemlerini yaşayan çocukların ve gençlerin yüklerini hafifletmek, buna katkıda bulunmak bizim amaçlarımız arasında.

Öğrenciyeye değer verildiğini, daha doğrusu öğrencinin kararının, isteklerinin önemli olduğunu dile getiren her program teorik olarak var ama uygulama eksikliği var. Milletçe sahip olduğumuz bu özellik eğitimde de devam ediyor ve işin teorik kısmı bittikten sonra pratik bekliyor, bekletiliyor, uygulanmıyor. Ve böyle giderse pratik daha çok bekleyeceğe benziyor.

Sadece kanunlarla değil, bir yaşam biçimi olarak kabul edilmesi gereken,

gelişmemizdeki kayıtsız şartsız ilk faktör olan eğitim konusunda ilgililere ama "ilgili ilgilileri" etle tırnak gibi birbirinden ayrılması düşünölmeyecek olan demokratik devlet ve siyasi otorite mücadelesi ve demokratik eğitim mücadelesi konusunda hassaslaşmaya çağırıyoruz ve artık toplumca onlara bunu hatırlatmakta yarar olduğuna inanıyorum. Vurgulanan konuların eksikliğine karşın, bizim okulumuz bu sistemi en iyi şekilde uygulamaya koyan okullardan biridir. Pürüzleri gidermek için büyük özveriyle çalışan okul idaresine teşekkürlerimizi borç biliyoruz. Onlar sayesinde daha pek çok zorluk yenilmiş bizlerin istediği düzeyde çözümlenmeye çalışılmıştır.

BAŞKAN — Efendim, Çağla Evcili'ye teşekkür ediyoruz. Sanırım hepimizin çok ders alacağı önemli şeyler söyledi. Özellikle; "yeteneklerimiz, ilgilerimiz ve diğer psikolojik özelliklerimiz bakımından kendimizi tanımak istiyoruz, bu açıdan uzman elemanların yardımına ihtiyacımız var" dedi.

Şimdi söz sırası Sayın Doç. Dr. Yaşar Baykul'da. Kendisi bize bir bilim adamı olarak, ele aldığımız konuda araştırmaların ortaya koyduğu sonuçları değerlendirerek katkı getirecekler. Buyurun efendim.

Doç. Dr. Yaşar BAYKUL — Efendim, ders geçme ve kredi sistemi ülkemizde yeni değildir, 1950'li yıllardan bu yana değişik zamanlarda sözü edilmiştir. Örneğin Sekizinci Milli Eğitim Şurasında ele alınmıştır. Konu üzerinde Prof. Dr. Süleyman Çetin Özoğlu, Prof. Dr. Fuat Turgut ve Prof. Turhan Oğuzkan tarafından Ankara'ya yakın illerden biri üzerinde bir simülasyon çalışması yapılmıştır. 1974 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'nın, Türkiye'nin çeşitli yerlerinden seçtiği on altı ortaöğretim kurumunda denenmiştir. Onaltı okulda yapılan deneme çalışması üzerinde biraz durmak istiyorum.

Deneme, lise, kız meslek lisesi, endüstri meslek lisesi, ticaret lisesi, öğretmen lisesi ve imam hatip lisesi olmak üzere hemen bütün ortaöğretim kurumlarını kapsıyordu. Deneme 1978 yılında Talim ve Terbiye Kurulu'nun bir kararıyla kaldırıldı. Bu denemede gözlenenleri burada özetlemek, bazı örnek olayları size getirmekte yarar görüyorum. Çünkü o zaman görülen problemler bugün de vardır.

Denenen sistemde, üç önemli öge vardı. Birincisi, öğrencileri ilgi ve yetenekleri doğrultusunda uygun alanlara (eğitim programlarına) yönlendirme; ikincisi öğrenci akışını düzenleme, sınıf geçme yerine ders geçme sistemi; üçüncüsü de, onluk not ölçeği yerine beşlik not ölçeğini ikame etme. Bunlardan yönlendirme ne yazık ki işletilmedi. Öyle ki, mesela bu illerden birinde, üç-dört okul birbirinden alçak duvarlarla ayrılan komşu durumdadır, duvarlar kaldırılrsa kampus durumundadır. Bu okullardan birinde bir fizik dersi izledik. Bir sırada üç öğrenci oturuyor, öğrencilerden birinin sağ, diğerinin sol yarısı sıranın dışında; ortadaki öğrenci sıkışmış vaziyette, sıranın üstünde bir tera-

zi, deney yapılmaya çalışılıyor; bitişik okullardan birinde de fazla sıralar bir sınıfta yığılmış durumdaydı; okullar birbirlerine yardımcı olmuyorlardı. Bir başka ilde bir okulun müdürü, denenen yönetmeliğin, belli bir akademik ortalamayı tutturamayan öğrencilerin hayata ve iş alanlarına hazırlayan programlara yönlendirilmesi hükmünü uygulamak için daktilografi dersini seçmeli olarak açmak istiyor; fakat çok uzak mesafede olmayan başka bir lisedeki yazı makinelerini öğrencilerine kullandırması mümkün olmuyordu. Ankara'da Kız Meslek Lisesi'nde akademik programda başarı göstermiş yükseköğretime götüren bir programa yönlendirilmek isteniyor; fakat aynı ildeki deneme endüstri meslek lisesine yönlendirilmek istenen bir öğrencinin nakli bu okula yapılamadı ve atelye derslerini bu okulda alamadı. Tekrar belirtmekte yarar var, nakil söz konusu olan okulların hepsi denemeye dahil okullardı. Bu durumlar yönetmenin yapılmasını engelledi. Okullarda, imkansızlıklar sebebiyle öğrencileri değişik programlara yönlendirmeyi mümkün kılacak programlar da açılmadı. Böyle olunca, yönetmeliğin şartları yerine getirilmedi, bir yıla mahsus kararlarla 200, 400 kişilik gruplar halinde öğrenciler genel lise programlarına alındılar; böylece, denemenin en önemli kısmı olan yönlendirme işletilemedi ve kaldırıldı.

Kanaatimce, Milli Eğitim Bakanlığı Merkez ve Taşra teşkilatının var olan yapısıyla lise yıllarında öğrencilerin farklı programlara yönlendirilmeleri mümkün değildir. Geniş çaplı olarak yapılacak böyle bir uygulama, Bakanlığın merkez ve taşra teşkilatında önemli değişiklikler gerektirir; bu değişikliklerin içinde, okulların yönetimlerini birbirine daha yakınlaştıran, birbirinden kesin ayrı okular olma yerine bir birimin parçaları olmalarını sağlayan bir hale getirilmesi önemli bir yer tutar.

Bu yıl yürürlüğe konulan ders geçme ve kredi düzeni uygulamasında yönlendirme tam olarak yoktur. Sadece bir okul içinde açılabilen dersler arasından seçme getirilmiştir. Sistem, yine yükseköğretime öğrenci hazırlamaya yöneliktir. Halbuki ders geçme ve kredi sisteminin mantığında yönlendirme vardır. Uygulamaya konulan yeni sistemin yönlendirmeyi de içerecek hale getirilmesi gereklidir. Şimdi, çatısı altında bulunduğumuz, bize bu güzel imkanları sağlayan ve böyle önemli güncel bir konunun tartışılmasına önayak olan Türk Eğitim Derneği Ankara Koleji'nin durumunu ele alalım. Pek çok problemden söz edildi, sevgili öğrencimiz Çağla ve okulun değerli Müdüründen özür dilerim. Bu ve benzeri okullarda kredi sisteminin uygulanmasıyla uygulanmaması arasında yönlendirme yönünden hemen hiç fark yoktur. Çünkü yükseköğretime giden programdadırlar, dolayısıyla problemleri yoktur. Olsa olsa yükseköğretim programları arasında tercih ve benzer bir grup üyeleri arasında yarış problemleri vardır. Yöneltilme sorunu, buna bağlı olarak ders geçme sorunu diğer liselerde özellikle liselerin

çoğunluğunu oluşturan genel liselerde vardır. Kesin sonuçlarını alamadık, fakat topladığımız ön bilgilere göre Ankara'daki bazı liselerde çok ciddi yöneltme problemleri vardır. Bu okullarda öğrenciler istedikleri halde, çeşitli dersler açılmadığı için yönlendirme yapılamıyor. İmkanların yaratılmayışının sebepleri arasında okullar arasında geçişin, daha hafif şekliyle yardımlaşmanın sağlanamaması bunun sebepleri arasındadır. Kısaca, 1974-1978 yılları arasında yapılan yönlendirme mevcut uygulamada büyük ölçüde yoktur; var olan kadarı da uygulanmamaktadır. Mevcut uygulamaya geçişi küçümsemiyorum, buna şöyle veya böyle bir yerinden başlamak zorundayız. Buradaki konuşmalarımız sistemi daha iyiye götürmek, yönlendirmenin bir an önce gerçekleştirilmesini sağlamak içindir.

1974-1978 yılları arasında yapılan denemenin ikinci ögesi beşli not sistemi idi. Bu uygulamada öğretmen arkadaşlarımız öğrencilerin beklenen davranışları yeterli derecede kazanmadıkları halde başarılı sayıldıklarından, yeterli bir öğrenme olmadığı halde yeterli imiş gibi görüldüğünden şikayet ettiler. Özet olarak öğretmenler bu ölçeği, öğrenciler gerçekten başarılı olmadıkları halde başarılı sayan bir not sistemi olarak gördüler. Yapmakta olduğumuz bir araştırmanın Ankara'daki ön çalışmasında, sistemi uygulayan bazı öğretmenlerin aynı düşünce içinde olduğunu gözledik.

1974-1978 yılları arasında yapılan denemenin üçüncü ögesi öğrenci akışında yapılan değişiklik idi. Bu değişiklikle sınıf geçme kavramı kaldırılıyor, yerine ders geçme kavramı getiriliyordu. Böylece öğrenciler, başarısız oldukları dersler yüzünden başarılı oldukları dersleri de tekrar etmeyecek; böylece emek, zaman ve para kaybına sebep olunmayacak; ayrıca öğrencilerin yaşadıkları bazı psikolojik rahatsızlıklara da engel olunacaktı.

Uygulamada, yönetici ve öğretmen arkadaşlarımız alışkanlıklarımız sebebiyle sınıf kavramından vazgeçemediler. Bunda yönlendirmenin işletilemeyişi de rol oynadı. Birimin, sınıf yerine ders olduğu bir sistemde, doğal olarak bütün öğrenciler aynı saatlerde derste olamayacaklardı. Bu durumda koridor ve bahçe gibi sınıf dışındaki bazı yerlerde öğrencilerin dolaşmaları, gürültü etmelerinden okul yöneticileri alışık olmadıklarından ve disiplin anlayışlarına uymadığından rahatsız oldular. Bu durum onların şikayetlerine yol açtı. Benzer şikayetler yeni uygulamada da gelebilir. Ders geçme sisteminde bütün öğrenciler aynı zamanda derslere girip çıkmazlar; okula birlikte başlayan bir grup öğrenci birlikte aynı dersleri almazlar; okulun bütünü için bir tek zaman çizelgesi değil, her öğrenci için ayrı zaman çizelgesi vardır. Öğrenciler kendi zaman çizelgelerine göre derslere katılırlar. Zaman aldıkları derslere göre düzenlenen zaman çizelgeleri gereği bazı saatlerde derslere katılıyor olmayabilirler. Bu saatlerde oyun yerlerinde, koridorlarda, kütüphanede, laboratuvarında, işlikte veya başka bir yerde bulunabilirler. Bunların kabullenilmesi

gerekir. Bu da, eskisinden farklı bir yönetim ve disiplin anlayışına ihtiyaç gösterir. Yeni uygulamada, bu tür şikayetleri azaltmak için yönetici ve öğretmenler aydınlatılmalı, gerekiyorsa yetiştirilmelidir. Ayrıca, öğrencilerin derslere katılmadıkları zamanlarda, laboratuvarlarda, işliklerde, spor alanlarında, çeşitli eğitsel faaliyetlerde bulunmalarına imkan sağlanmalıdır. Bu, bir yandan öğrencilerin eğitimlerinin bir parçası olarak yapılması gerekli faaliyetlerdir; diğer yandan, disiplinsizlik şikayetlerinin azalmasına yol açacaktır.

İkinci turda devam etmek üzere burada konuşmama son veriyorum. Sayın Başkan teşekkür ediyorum.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

İkinci turda ilk sözü Sayın Asriye Mocan'a veriyorum. Buyurun Efendim.

Prof. Dr. Asriye MOCAN — İzninizle ben anketimde kaldığım noktadan devam etmek istiyorum. Aslında bundan sonraki soruların yanıtlarını sayın konuşmacılar vermişlerdi, ancak veli olarak ben de bir kez daha vurgulamakta yarar görüyorum.

Anketin diğer bir sorusu, "Sistem nedeniyle öğrencinin boş zamanları olmaktadır. Çocuğunuzun boş zamanlarını nasıl değerlendirdiğini kontrol edebiliyor musunuz?" idi. Bu soruya da velilerin yüzde 80'i hayır demişti. Dış etkenlerden en fazla etkilenebilecek yaş grubunda olan çocuklarımızın boş zamanlarının bizler yani veliler tarafından kontrol edilemediği anket sonucunda açık bir şekilde ortaya çıkmıştır. Çocuklarımıza güvenmekle beraber, yaşları gereği her şeyi eve taşımamaları, veli kontrolünü güçleştirmektedir. Öğrenciye daha çok sorumluluk vererek, kişiliklerinin olumlu yönde gelişmesine katkıda bulunmak isteyen bu sistemin, amacının aksine, çocuklarımızın disiplin sorunlarını arttıracığı endişesini taşımaktayız.

Anketin bir başka sorusu, ki sayın hocamız bu noktaya çok iyi değindiler. "Çocuğunuzun bir yüksek öğretime hazırlamak için mi lise öğretimi yaptırıyorsunuz ve bu sistem üniversiteye giriş sınavlarında herhangi bir değişikliği gerektiriyor mu?" sorularına velilerin yüzde 90'ı evet yanıtını vermiştir. Bundan da anlaşılacağı gibi, TED Ankara Koleji öğrenci velilerinin temel amacı, velisi oldukları öğrencileri yüksek öğretime hazırlamaktır. Oysa yeni sistemle, üniversiteye giriş sistemi arasındaki bağlantı ve seçmeli derslerin üniversiteye girişte tercihleri nasıl etkileyeceği açık olmadığından, veliler olarak çok fazla tedirginlik içindeyiz ve çocuklarımızın öğretim geleceğine eskiye oranla kusura bakmayın biraz daha karamsar gözle bakmaktayız.

Anketimin son sorusunda da velilerden kısaca görüşlerini belirtmelerini istemiştım. Bu soruda yoğunlaşan sorunlardan başlıcası; not sistemi ile ilgili idi. Bu konuyu öğrenci temsilcisi çok güzel açıkladı; onun için değinmiyorum.

Yine velilerin yoğunlaştırdığı diğer bir konu, henüz ders kitaplarının olmayışı, konuların teksirlerden ve fotokopilerden yapıldığı doğrultusundadır; ki Çağla bu konuya da gereğince değindi. Bir başka yoğunluk kazanan konu ise, bu sistemdeki derse devam kavramının bir ölçüde devamsızlığı teşvik edici ve kontrol mekanizmasını aksatıcı bulunmuş olmasıdır; müdire hanım bu konuya yeterince değindi. Senenin ilk yarısı yılında kredi kaybeden öğrenci velileri arasında yoğunlaşan sorunları ise onların adına şöyle özetlemek istiyorum. Anket sonucunda kredi kaybeden öğrenci oranı yüzde 30 bulunmuştur. Kredi kaybeden öğrenci velileri, sisteme çok hızlı bir şekilde geçilmesi, öğrencinin ortaokul alışkanlıklarının devam etmesi, bütünlüme sınavı ve ara karne olmaması ve not verme düzenindeki anlaşılabilirliği başarısızlığı arttırdığı inancında olduklarını belirtmişlerdir. Diğer yandan derslerin daha yüzeysel işlendiği ve sınavlarda anlatılmayan konulara ait soruların sorulduğuna ilişkin savlar da başarısızlığı etkilemektedir. Kredi kaybeden öğrenci velilerinin bir başka şikayeti, kalan öğrencilerin hep aynı sınıfta toplanmaları ve bunun öğrenciler üzerinde psikolojik bir baskı oluşturduğu, motive edici bir unsurun bulunmadığı şeklindedir. İkinci yarıda hem birinci yarıda kaybedilen kredinin, hem de ikincisinin alınması öğrenciyi zorladığı ve ikinci dönemde de bu kredilerin büyük olasılıkla kaybedileceği korkusunun mevcudiyeti de veliler arasında yine sözkonusudur. Son olarak şu noktayı belirtmekte yarar görmekteyim. Her ne kadar açılış konuşmasında Milli Eğitim Bakanı Müsteşar Yardımcısı bize teminat verdiyse de, yeni sistemden vazgeçilerek eski sisteme dönüleceği yolunda çıkan söylentiler velileri endişelendirmektedir. Eğitim sisteminde sık sık değişiklik yapmanın oldukça sakıncalı olduğu kanısındayım. Gönül isterdi ki ders geçme ve kredi sistemine bütün boyutlarıyla düşünülerek ve gerekli olan tüm önlemler alınarak geçilse idi. Yararlarına inandığım bu sistemin amaçlarını gerçekleştirebilecek bir düzeye çıkartılması için uygulamadan doğan sorunların mümkün olduğunca hızla çözüme kavuşturulmasını dilemekteyim.

İzin verirseniz şimdi veli kimliğimi bir tarafa bırakıp, öğretim üyesi kimliğimle bir cümle ile sonuca varmak, sözümü bitirmek istiyorum. Yıllar boyu üniversitede araştırmacı, eleştirci, soru soran, tartışan, fikir üreten, saygılı, uyumlu, kültürlü, çağdaş öğrenci sayısındaki artışı beklemekteyim ve beklemekteyiz. Yeni sistemin amaçladığı ve bizim de özelemlerimiz doğrultusundaki ürünlerini yükseköğretimde görebilmek dileğimle hepinize sonsuz saygılarımı sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN — Biz de Sayın Mocan'a teşekkür ediyoruz. Tabii dileklerine katıldığımızı belirterek. Son sözü Sayın Baykul'a veriyorum.

Buyurun efendim.

Doç. Dr. Yaşar BAYKUL — Eleştiriden çok bazı gözlem sonuçlarına dayalı öneriler diye alınırsa sanırım daha iyi olur. Ders Geçme ve Kredi sisteminden vazgeçilmesi bence mümkün değil, vazgeçilmemelidir; hatta böyle bir şeyin tartışmasına dahi girilmemelidir. Bana göre, okullar bu sisteme isteyerek girdiler. Bakanlık sisteme geçmek için tepeden emir vermedi, bazı şartlar koydu, o şartları taşıyan okullar ilgili kurullarına da danıştıktan sonra sisteme geçebilirler dedi. Pek çok okul şartları taşıyıp taşımadığına pek fazla bakmadan yeni uygulamaya geçme kararı aldı. Bu, okulların sınıf geçmeye dayalı eski sistemi terk etmek istediklerini gösterir. Bu istek 1974-1978 yıllarındaki uygulamada gözlenmedi. Bu önemli bir farktır. Sistemi uygulayıcıların benimsemesi sistemin başarı şansını artırıcı bir faktördür. Keşke, 1974-1978 denemesinden vazgeçilmeseydi; bugün daha ileride bir yerde olurduk; bugün bu konuşmalar yerine sistemin iyileştirilmesi için, bazı modifikasyonların yapılması için gerekli olanları konuşuyor olurduk. Bu düşüncelerle ben sistemin iyileştirilmesi için öneriler diyebileceğimiz bazı hususlar üzerinde durmaya çalışacağım.

Önceki konuşmamda belirttiğim gibi, sistemde yöneltme yok, bu husus eklenmelidir. Bildiğim kadarıyla başka bir grup okulda da çok amaçlı okul deniyor. Orada da ders geçme yok. Halbuki yönlendirmenin içinde ders geçme doğal olarak vardır. Bir taraftan mevcut ders geçme sistemi kendi içinde iyileştirilirken diğer taraftan çok amaçlı okullarda sınıf geçme yerine ders geçme sistemine geçilmeli. Çok amaçlı okullar belli bir plan içinde çoğaltılmalı. Binalarının birbirine yakın olduğu yerleşme yerlerinde okullar bir yönetim altında birleştirilerek programlar arasında geçiş sağlanmalı. Okulların yönetiminde yönlendirmeyi mümkün kılacak bir yola gidilmeli. Buna bir başlangıç olarak binaları yakın okullarda ders geçme tam olarak uygulanırken yönetimleri birleştirilebilir veya değişik yönetim modelleri denenebilir.

Beşli not ölçeği önceki denemede de sistemin işletilmesini olumsuz yönde etkileyen faktörlerden biri oldu, gözlemlere göre yeni uygulamada da benzer şikayetler geliyor. Ders Geçme ve Kredi Sistemi için beşli not ölçeği şart değildir, yönetmeliğe konulmasaydı iyi olurdu. Ancak değişiklik yoluna da gidilmemelidir, tamamı değiştiriliyor veya sistemden vazgeçiliyor şeklinde anlaşılabilir. Kanaatimce bu yola gidilmemelidir. Ancak beşli not ölçeğinin doğru kullanılması için öğretmenlere yardımcı olunmalıdır. Gözlemlerimize göre bu ölçeğin kullanılmasında bazı hatalar yapılıyor. Ölçme sonucu ile değer yargısı ifade eden not birbirine karıştırılıyor. Sanırım hata da buradan kaynaklanıyor. Bakanlık, hangi ölçme sonuçlarının ve notların nasıl elde edileceğini örneklerle açıklayan broşürler hazırlayarak okullara gönderebilirse, Bakanlık müfettişlerini bu konuda eğitir, onları okullarda öğretmenlere öğretmelerini sağlayabilirse, hizmet-içi eğitim kurslarında bu konulara da yer verilirse olumsuzluk büyük ölçüde azaltılabilir zannediyorum.

Burada gerek okul müdürümüz gerekse öğretmen arkadaşımız tarafından belirtilen bir husus var, bunun üzerinde de durmak istiyorum. Ders Geçme ve Kredi Sisteminde, önceki konuşmamda belirttiğim gibi, bazı zamanlarda bazı öğrenciler derste olmayacaklar. Bizim yönetici, öğretmen ve veliler olarak buna alışmamız gerekecek. Büyük şehirlerde bu durum öğrencilerimizin okul dışına çıkmalarına ve hatta bazı istenmeyen yerlere gitmelerine sebep olabilir. Bunun çaresi sanıyorum, öğrencilerimizin programlarını olabildiğince iyi yapmak; daha da önemlisi okulun spor alanları, laboratuvar, kütüphane, eğitici kollar gibi ders dışı eğitim faaliyetlerini Bakanlığın teşvik edici tedbirler getirmesi faydalı olur. Ayrıca, veli olarak da bu konuda okul yönetimine yardımcı olmamız gerekir.

Ankara'daki ön çalışmada yaptığımız gözlemlerde şikayet konusu olan hususların başında öğretmen ve yersizlik sebebiyle açılmayan dersler geliyor. Önceki yıllarda bir Bakan öğretmen ihtiyacı görüldüğü kadar yoğun değil, fakat dağılımın coğrafyası bozuk demişti. Öğretmen dağılımının coğrafyası il içinde de bozuk. Bir okulda mesela matematik öğretmeni mecburi ders saatlerini dolduramazken başka bir okulda matematik dersleri boş geçiyor. Koordinasyon toplantılarına rağmen mevcut sistemde bir okulun kadrosundaki öğretmeni başka bir okulda haftanın bazı günlerinde görevlendirme mümkün olmuyor, en azından zor oluyor. Benzer şekilde, bir okulda en azından bazı saatlerde kullanılabilecek boş derslikler veya alanlar varken başka bir okulda yersizlikten ders açılmıyor. Bütün bunlar, biraz önce belirtmeye çalıştığımız yönetim anlayışımızdaki değişiklik ihtiyacını tekrar tekrar ortaya koyuyor. Mevcut okul yönetimi sistemimiz, Ders Geçme ve Kredi Sistemine cevap verecek, hatta Türkiye'nin bugünkü şartlarında uygun olan bir yönetim şekli değil.

Ön çalışmada danışman öğretmenlik müessesesinde bir belirsizlik gözledik. Bu panelde konuşan arkadaşımız da bu hususu belirttiler. Danışman ve rehber öğretmen kimdir, hangi şartları taşımaları gerekir, görevleri nelerdir? Bu ve benzeri soruların cevaplarının verilerek kavramların açıkça ortaya konulması ihtiyacı vardır.

Sistemin iyi işlemesine katkıda bulunacak hususlardan biri de velilerin ve öğrencilerin sistemden haberdar edilmeleridir. Buradaki konuşmalarda da belirtildi, ön çalışmada bize de gelen velilerin yeni sistemden yeteri kadar haberdar olmadıkları şeklinde oldu. Bunun sebebi belki yeni sisteme okulların hızlı bir şekilde geçmesi oldu. Okullar çeşitli toplantılarla ve mektuplarla velileri bilgilendirirlerse iyi olur. Şüphesiz bu konuda velilere de işdüşüyor. Her şeyi okuldan beklemeyip kendileri de okula daha çok yaklaşırlarsa iyi olur.

Son bir hususa da değinmek istiyorum. Okullarda ders seçmede kullanılmak üzere öğrencilerin ilgilerini, eğilimlerini yoklayan; başarılı olabilecek-

leri alanları belirlemede işe koşulacak ölçme araçlarının olmadığı sık sık söyleniyor. Bu araçların bazılarını dershaneler bazı okullara göndermiş, bazı öğretmenler kişisel gayretleriyle elde etmişler; fakat genel olarak bu alanda ihtiyaç gözleniyor. Bakanlığın bu ihtiyacı giderici çalışmalarında bulunması da gerekiyor. Aksi halde tavsiye kararları el yordamına kalır.

Efendim, beni dinlediğiniz için teşekkür ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN — Biz de teşekkür ediyoruz.

B. GENEL TARTIŞMA

BAŞKAN — Şimdi panelimizin ikinci önemli kısmı olan "Tartışma" kısmına geçiyoruz.

Bu tartışma kısmında Sayın Doç. Dr. Baykul'un son olarak üzerinde durduğu "Yönlendirme"de rehber öğretmen mi, danışman öğretmenler mi, yoksa temelde bu amaçla yetişmiş olan profesyonel elemanlar (uzmanlar) mı söz sahibi olacaklar? sorusunun cevabı niteliğinde açıklamalarda bulunacak uzmanların olacağını ümit ettiğimi belirtmek istiyorum.

Bu beklenti çerçevesinde soru sormak veya katkıda bulunmak isteyenlere söz vereceğim.

Buyurun Sayın Hocam.

Prof. Dr. Süleyman Çetin ÖZOĞLU — Ben bir iki belirleme yaptıktan sonra sayın velimize ve öğrencimize iki soru sormayı düşünüyorum. Belirlemem şu: Sabahki açılış konuşmaları, bildiriler ve bugünkü panel bende şöyle bir izlenim oluşturdu, sizinle paylaşmak istiyorum. Bu modelin uygulanması ile veliler ve öğrenciler eğitim uygulamalarına katılmışlar. Daha önce katılmamışlar mıydı diyeceksiniz, cevabını siz biliyorsunuz, herhalde katılmışlardı diemiyoruz. Ama şimdi katılmışlar, derterleri var, düşünmüşler sorunlarını bizimle paylaştılar. Bu da gösteriyor ki, bu girişim ve başlatılan model uygulaması geri dönülmeyecek bir tablo çiziyor. Bunu mutlulukla karşılıyoruz. Ancak bir tehlike var. Mevcut sistem başarısız diyoruz; ama yeni modelin uygulamasına bakarken de mevcut sistemin alışkanlıklarından vazgeçmemişiz. Mevcut sistemin alışkanlıkları, ön yargıları ile bakıyoruz yeni modelin uygulamasına. Çok dikkatimi çekti, "boş zamanları kontrol" gibi bu model ile hiç ilgisi olmayan, mevcut sistemdeki, sabahleyin vurgulanan o yetkeci, otorite görüşünün esası olan "boş zamanlarını kontrol", "devamı kontrol" gibi uygulamaları bu model uygulamasıyla beraber ele alıp, bağdaştırmaya çalışıyoruz. Bu bize şunu gösteriyor: Bu yeni modeli uygulamanın gerektirdiklerini yerine getirmek, halihazırdaki sistemin uygulamaları ile oradan kazandığımız alışkanlıklar ile olanaksızdır. Mevcut alışkanlıklarımızı ve değer yargılarımızı bırakmaz

isek, iki yıl sonra bu uygulama da mevcut sisteme benzeyebilir. O zaman da deriz ki, bu model de iyi değildi, şuydu buydu, hayır, biz bakışımızı bu yeni modelin gereklerine göre değiştirmek zorundayız. Bu ise kolay bir iş değildir. Hele "eğitim" konusunda. Ama bu yeni modelin değişiklik gerektirdiğini kabullenmek ve yaşamak zorundayız. 30 yıldır dönüp dönüp aynı yere geliyoruz. Galiba artık zamanımız da bitti, çünkü 2000'li yıllar bize bu kadar oyalanma olanağı sağlamayacak, hem zaman hem de değişme ve gelişme bakımından seçeneklerimiz yok. Eğitimi demokratikleştirmek zorundayız. Eğitimin odağına "öğrenciyi" koymak zorundayız.

Sorularımdan bir tanesi şu: Sayın Mocan'ın yapmış olduğu, veli olarak yapmış olduğu araştırmadan çok etkilendim, onun için veliler eğitime katılmış dedim. Acaba böyle bir araştırma, şu anda çalışmadığını düşündüğümüz eğitim, okul sisteminde uygulanırsa idi, tablo ne olurdu? Merak ediyorum.

Sayın öğrencimiz Çağla'ya söylediklerinden dolayı teşekkür etmek istiyorum, bize bir noktayı açık ve seçik vurguladı. Bu sistemde ve modelin uygulanmasında sabahtan beri, merkezde öğrenci var diyoruz, ama yokmuş. Öğrenci merkezde değilmiş, Çağla merkezde değiliz dedi. Öğrenci hedef idi. Yine bu modelin uygulanmasında da öğrenci hedef alınmış. Merkezde olan yine de dersler, yetişmeyen dersler, yetişmeyen program, bütün endişe bu imiş. Öğrenci merkezde olsa idi, dersin yetişmesi yetişmemesi sözkonusu olmaz idi, o temel sorun olarak ele alınmaz idi. Ama, dersler gelecek için üniversite giriş için önemli onlardan vazgeçemeyiz. Gelecek kaygısı önemli diyebilirsiniz. İşte temel çelişki burada. Gelin şunu kabul edelim, kaç yıldır söylüyoruz, yazıyoruz. Türk orta öğretim sistemini "üniversiteye giriş sistemi" biçimlendirmekte ve yönlendirmektedir. Bunu kabul edelim ve bunu tartışalım, bunu gündemde tutalım ve sorunlara oradan bakalım. Yok efendim, orası ayrı burası ayrı dediğiniz zaman, ne dersiniz deyin işte bu sorunlar yani öğrenci mi dersler mi üniversiteye giriş mi önemli görüşünün sorunları bizi uğraştıracaktır. Ortaöğretimin bütün yaptıklarını giriş sınav sistemi biçimlendirmektedir. Öğrencinin merkezde olmasını amaçlayan bu modelin uygulanmasında biraz önce öğrencilerin kompozisyonunu dinledik; ama ben buna rağmen Çağla'ya sormak istiyorum. Merkezde olmak size göre ne demek? Nasıl merkezde olmak istiyorsunuz? Lütfen yazılı kaynaktan değil, düşündüğünüz gibi, ben biliyorum ki bunu düşünüyorsunuz, yanıt verirseniz çok mutlu olacağım. Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Biz de Sayın Özoğlu Hocamıza teşekkür ediyoruz.

Buyurun Sayın Arseven.

Doç. Dr. Ali ARSEVEN — Sayın Başkan, benim ilk sorum Sayın Başkandan, şimdi bu panelde, başka panelleri de gördük ama çok güzel bir şey var, eğitim bir süreç bu hizmeti alanı bu panelde gördük, öğrencimiz var,

fakat üniversite eğitimini bir tarafa bırakır, çocukların bir kısmını lise öğretiminden sonra insan gücü olarak kullanıldığında, bu insan gücünü tüketecek olan bir panelciyi burada göremedim, acaba davet edilseydi, onlar nasıl görüyorlardı?

İkincisi, Çağla'ya sorum. Aslında Sayın Özoğlu, söyleyeceklerimin çoğunu söyledi de, ben çok kısıtlı bir evet hayırla cevap verilebilecek bir soru gibi düşünüyorum bunu, Çağla dedi ki bizim dersler çok süratli geçiyor, bunun için bu bilgileri almak mümkün değil, acaba bizim öğrencilerimizin davranışı bilgi ve becerinin kaynağını, otoritesini tamamen öğretmenlere mi bağlamış yoksak öğrenci, öğretmen olmadan da, ki hani bilgisiyar destekli falan diye yeni bir şeyler geliyor, kütüphane var idiyse öğrenci bu bilgiyi kalan bilgiyi öğretmenin aktarmadığı bilgiyi de almaya dönük öğrenci arkadaşlarında bir geliştirme var mıdır?

Çok teşekkür ederim efendim.

BAŞKAN — Biz de teşekkür ediyoruz.

Buyurun Efendim.

Prof. Dr. Feriha BAYMUR — Bence ders geçme ve kredi sistemi bugünkü koşullar içinde cesurca atılmış ama hayırlı bir adım. Bundan vazgeçmek düşünülmemelidir. Bu, öğretim sistemimizde bir inkılaptır. Ders geçme ve kredi sistemi genç kuşağın daha verimli ve daha üstün bir başarı ile çalışmasına daha elverişli bir eğitim ortamı yaratacaktır. Böylece her öğrencimizi istidatlı olduğu alanlarda daha iyi yetiştirme fırsatı bularak ülkemizin en değerli servet kaynağı olan genç insan gücümüzü daha iyi kollamış ve değerlendirmiş olacağız.

Ama bu sisteme bir anda geçmek kolay değildir. Birçok zorlukla karşılaşılacaktır. Karşımıza çıkacak en büyük engel klasik güçlükleri göze almak ve yenmek gerekecektir. Bugün hazır değiliz diye bekliyemeyiz. Zira her alanda hızla gelişen dünyada daha da geri kalmış oluruz. Bu bakımdan hemen işe girişmemiz gerekmektedir. Klasik öğretim sistemimiz bugünün istediği insanı yetiştirmekte çok yavaş kalmaktadır. Çağdaşlaşma sürecinde en değerli kaynağımız olan insan gücünü esirgeyerek, kollayarak en iyi biçimde yetiştirmek için olanaklar yaratmak, önlemler almak gerekecektir. Bence ders geçme ve kredi sistemine geçmek alınması gereken önlemler arasında başta gelmektedir. Panelde buna etraflı olarak değinildi.

Ben bu yeni sistemin sağlıklı biçimde yürütülebilmesi için bir noktayı vurgulamak istiyorum. Bugüne kadar okullarımız gençlere bilgi ve beceri kazandırmayı, onların zekalarını geliştirmeyi en önemli amaçlar olarak benimsemiştir. Ancak bu arada çocukların bireysel ayrılıkları, duygusal, sosyal ve kişilik

gelişimleri yeterince dikkate alınmamıştır. Okullarda öğretim vurgulanmış, öğrencilerin kişisel özelliklerini dikkate alan bir eğitime yeterince yer verilmemiştir. Eski öğretim sistemimizde sadece öğretmenler, idareciler ve de bir programla okullar yürütülmeğe çalışılmıştır. Bugün ise çocukların kendilerine özgün yetenekleri dikkate alınarak onların daha verimle çalışabilecek güçlü kişiler olarak yetişmeleri gereği konusunda daha bilinçlenmekteyiz. Bunun için son zamanlarda okullara öğretmenler ve idareciler yanında birtakım eğitim uzmanları girmeğe başladı. Bütün dünyada bu istikamete doğru bir hareket görüyoruz. Ancak bu hareket bizde yavaş gelişmekte. Mesela psikolojik danışma ve rehberlik alanında 1950'lerden beri çaba gösterilmektedir. O zamandan beri bu ihtiyaç çeşitli şuralarda belirtilmiş ama bu çalışmalara okullarımızda gereğince yer verilememiştir. Hep beşinci tekerlek durumunda kalmıştır. Halbuki ders geçme ve kredi sisteminin yürütülebilmesi için bu alanın geliştirilmesi lazımdır. Psikolojik danışma ve rehberlik alanında yetişmiş elemanlarımız yok denebilecek kadar az. Sayıca ve kalitece iyi yetişmiş elemanlara büyük bir ihtiyaç var. Bu hizmetlerin öğretmenler tarafından da yapılabileceğini ileri sürenler var. Gereğince yetiştirildikleri takdirde bu hizmetlerin bir kısmı öğretmenler tarafından görülebilir. Ama bu yeterli değildir. Danışma psikolojisi artık öğretmenlikten ayrı başlı başına bir meslek haline gelmiştir. Bu alanda ehliyetle çalışabilmek için öğretmenlikten farklı, yüksek öğrenimi, lisanüstü ve doktora eğitimi gerektiren bir yetişme programına gerek vardır. Henüz bu elemanlar yetişmemiştir. Değişik düzeylerde çalışacak elemanlara acilen ihtiyaç vardır.

Bugün artık okullarımızda öğretmenler, idareciler ve danışma psikologları gibi eğitim uzmanlarının işbirliği içinde çalışmaları, genç kuşağın, günümüzün giderek karmaşıklaşan yaşamına en iyi biçimde hazırlanması için kaçınılmazdır. Ancak bu alanda bir kavram karışıklığı vardır. İşbirliği halinde çalışacak bu uzmanların kimlikleri, görevleri, fonksiyonları ve birbirleriyle olan ilişkileri açıkça belirlenmelidir. Ancak bu yolla okullarımızda öğrencilerden herbiri, kendi özellikleri, nitelikleri ve istekleri doğrultusunda, içinde buldukları toplumun imkan ve ihtiyaçlarına göre en uygun bir yetişme ortamına kavuşmuş olur.

İşte böyle bir işbirliği, ders geçme ve kredi sistemi içinde en iyi biçimde gerçekleştirilebilir. Bu sistemin sağlıklı bir şekilde işlemesi için okullarımızda psikolojik danışma ve rehberlik çalışmalarının iyi organize edilmesi gerekir. Bunun için -daha önce de değindiğim gibi- çeşitli düzeylerde iyi yetişmiş, yeterli sayıda uzman elemanlara ihtiyaç vardır. Bu uzmanların okulda etkili olarak hizmet verebilmeleri için kendilerine uygun bir mekan sağlanmalıdır. Uzman eleman bulunan okullarda, sayıları ne olursa olsun, bu hizmetlilere tek bir oda ya verilmekte ya da verilememektedir. Psikolojik danışma uzmanları gizli

yürütülmesi gereken bireysel psikolojik danışma oturumlarını nerede yapacaklardır, bireysel testleri nerede oturumlarını nerede yapacaklardır, bireysel testleri nerede uygulayacaklardır? Okullarda psikolojik danışma üniteleri ya da merkezleri için okulun büyüklüğüne göre üç beş odalı suitler sağlanmalıdır. Bunlar gerekli araç, gereç eşya ve malzemelerle donatılmış olmalıdır. Nihayet bu çalışmaların yürütülmesi için okul programlarında zamana ihtiyaç vardır. Burada, okulda ve psikolojik danışma hizmetleri ile değerlendirilebilir. Bu yeni sistemde öğrencilerin okulda öğrendiklerini hazmetmek, ilgilendikleri konularda ileri çalışmalar yapmak için boş zamana ihtiyaçları vardır. Böylece öğrenciler, bu zamanları okul kütüphanelerinde değerlendirebilirler.

Bu konularda büyük eksiklikleri var okullarımızın. Bu eksikliklerin giderilmesi için okulun bütçesinde bir fasıl da açılmak gerektir. Burada sözümü kesmek istiyorum. Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Sayın Baymur Hocamıza katkıları için biz de teşekkür ediyoruz.

Buyurun Sayın Oğuzkan.

Dr. Ferhan OĞUZKAN — Sayın Başkan, değerli dinleyiciler!

Ben söz almak istemiyordum, ama konuşmalar o noktaya geldi ki bir iki söz söylemenin gereğine inandım, onun için vaktinizi alıyorum, kusura bakmayınız.

Biz eğitimde birçok deneme yapıyoruz, ancak sabırsızlık gösteriyoruz, çabucak vazgeçiyoruz, bu büyük bir kusur. Çünkü eğitim alanında yapılan denemeler, ister küçük, ister büyük çapta olsun, biraz zamana ihtiyaç gösterir. Ne yaptığımızı görebilmek sonucu değerlendirebilmek için laboratuvarlarda yaptığımız fizik veya kimya denemeleri gibi hemen sonuca gitmek mümkün değildir. En az bir, iki yıl; hatta bazen bir öğrenim süresinin geçmesi gerekir. Dokuzuncu sınıftaki öğrencilerin durumunu ancak üç yıl sonra sağlıklı biçimde değerlendirebiliriz. Onun için aceleci olmamak önemli bir şey.

İkincisi, bence yine bir kusurdur, vaktiyle yapılmış olanları çok çabuk unutturuyoruz, bu nedenle de eski deneyimlerden yararlanamıyoruz. Nitekim, arkadaşlarımla, "Bu iş ne zaman başladı? Daha önce böyle şeyler yapıldı mı?" sorularını cevaplarken düştükleri bir takım hatalar var; bunun üzerinde durmayacağım. Buna benzer uygulama ne zaman başladı, nasıl başladı, bunu bir anlatmaya kalksak belki yeni bir toplantı düzenleyip saatlerce konuşmamız gerekir; bu konuyu bilen arkadaşlarımız aramızdadır.

Ben de "Ders Geçme ve Kredi Sistemi" diye adlandırılan bu girişimin - çabuk başlaması ve çok yaygınlaşması dışında- heyecan verici, eğitim sistemimize gerçekten dinamizm kazandırıcı bir girişim olarak görüyorum ve Millî

Eğitim Bakanlığında bu konu üzerinde çalışan meslektaşlarımızı burada kutlamak istiyorum. İnşallah bugün panelde belirtilen sorunlar kısa zamanda çözülür, ortağretimimiz ğrenci akışı bakımından ağdaş bir özellik kazanmış olur.

Yalnız konuşmalardan anladığımıza göre bu yenilikten çok yönlü ve pek kapsamlı sonuçlar beklenmektedir. Ders geçme ve kredi sisteminin etkisinin, aşırı bir iyimserliğe kaçmadan, sınırlı bir anlamda ele alınması uygun olur. Bu sistem, bazı niversitelerimizde yıllardır uygulanmaktadır. Bu sistemin, o üniversitelerin sorunlarını tümüyle zdğn söyleyebilir miyiz? O niversitelerden mezun olan gençlerin hepsinin daha demokrat veya liberal görüşlü kimseler olarak hayata atıldıklarını ileri sürebilir miyiz? Sistemde çok şeyler bekleyebilmemiz için daha başka yeniliklere ihtiyaç vardır ortağretimimizde. Bunları kısaca sayacağım, ayrıntılara girmeyeceğim.

nce, okul yönetiminin yapı, zihiyet, yetkiler ve insan ilişkileri vb. bakımından değişmesi gerekir. Disiplin anlayışının, dolayısıyla Disiplin Yönetmeliğinin değişmesi gerek. Demokratizasyon sürecine bizzat katılmadan ne öğrenciler ne de öğretmenler daha doyurucu demokratik davranışlar kazanamaz. Sonra, denetim, yani teftiş anlayışının ve uygulamasının da baştan aşağı değişmesi gerekir.

Sonra, okulun haftalık ve günlük çalışma programının değişmesi, daha esnek bir duruma getirilmesi gerekir. Bakınız, "boş zaman" diyoruz. Çocukların dersler arasında niçin şikyet konusu olacak kadar boş zaman kalsın! Ben uzun zaman Amerika'da kaldım, bir çok "highschool" gezdim, ders saatleri sırasında bahçede veya koridorlarda avare gezen, oturan öğrencilere rastlamadım. Hepsine o saatlerde bir iş, bir dev veriliyor; ama bu güdümlü olabilir, güdümsüz olabilir, o ayrı bir konu. Tabii, bu sorunun zm için okul binalarının fizikii şartlar ve özellikler bakımından iyileştirilmesine ihtiyaç vardır.

Biz bundan sonra da eski tipte okul mimarisini değiştiremez, okullarımızı şimdiye kadar uygun görülen tiplerde yapmaya devam edersek üzerinde konuşulan sistemden fazla bir şey bekleyemeyiz. Gerçekten okul binalarımızın sınıf, yani dershane bakımından rasyonel kullanılmaya elverişli bir duruma getirilmesi şarttır. Yüz kişilik dershaneler gerektiğinde daha kk bölümlere ayrılabilmelidir. Esnek ve yeni şartlara kolayca cevap verebilecek okul binaları ancak, mimarlar, mühendisler, eğitimciler ve başka ilgili kimselerden oluşan kurullarca planlandıkları zaman bu iş gerçekleşebilir. Bunun Avrupa'da o kadar güzel örnekleri var ki! Millii Eğitim Bakanlığında görevli iken bazı ülkelerde yapılan toplantılara katıldığımda bu modern okul binalarını görme imkânını buldum. İnşallah bizde de bu tür okul binalarının yapımı yoluna gidilir, sonuçta yeni program uygulamalarını kolaylaştırıcı fizikii şartlar sağlanmış olur.

Ayrıca Sayın Yaşar Baykul, okullar arası yardımlaşma konusu üzerinde durdu. IX. Millî Eğitim Şûrasında alınan kararlardan birisi de bu yardımlaşma veya eşgüdümle ilgiliydi. Kredi ve ders geçme sisteminin yanında okullar arası dayanışma, birlikte çalışma programı yapma, fizikî imkânların paylaşılması fikri de getirilmişti bu Şûrada. Biraz önce yapılan konuşmalarda 20 öğrenci bulunmadığı için bir okulda müzik programının uygulanmadığından söz edildi. Ben hayret ettim bu duruma. Böylesine büyük bir lise- de yeteri sayıda öğrenci bulunmaması büyük bir eksiklik. İşte burada okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve rehberlik personelinin bir araya gelip bu konuyu ele almaları gerekir. Kaldı ki bir okulda 20 kişi bulunmuyorsa, yakın bir okuldaki öğrencilerin bir araya gelmeleriyle böyle bir program pekâlâ uygulanabilir. Tabî bu, ancak okullar arasında hem yönetim, hem de program bakımından yeni bir anlayışın, yardımlaşma ve işbirliğine dayalı bir anlayışın gelişmesine bağlıdır. IX. Millî Eğitim Şûrasının öngördüğü bu anlayışla o zamanlar seçilen bazı deneme okullarında güzel sonuçlar elde edildi, bazılarında ise istenilen sonuçlar elde edilemedi. Çünkü o okulların yöneticileri ve öğretmenleri bu uygulamaya yeterince hazır değillerdi. O nedenle de daima güçlük çıkardılar, eskisinden farklı yeni sorumluluklar almak istemediler. Sonunda da güzel umutlar beslenen bir denemeden vazgeçildi. Denemeye son verilmesi bence büyük bir hata idi; keşke aksayan yönler geliştirilseydi, yöneticiler ve öğretmenlere daha etkili ve sürekli yardımlar sağlansaydı da o deneme devam etseydi. O zaman bugünkü duruma uyum çok daha rahat ve sorunlar da pek az olurdu.

Şimdi, yeniden bir girişime başlamak gibi bir durumla karşıya gibiyiz. Ancak, ben, saydığım önlemler alındığı takdirde bugün büyük güçlükler gibi gözükken sorunların ortadan süratle kalkacağına inanıyorum, bu sistemin yerleşmesi doğrultusunda kimlere görev düşüyorsa onların canla başla çalışmalarının yerinde olacağını belirtmek istiyorum.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN — Biz de Oğuzkan Hocamıza teşekkür ediyoruz.

Katkılar büyük ölçüde ortaya çıktı. Ama bu arada birkaç tane de soru soruldu. Sorulardan birisi Panel Başkanlığına yönelikti. İzninizle onu kısaca ben cevaplayayım: Sayın Arseven, bu panelin veya toplantının başka boyutları da olabilir miydi? diye sordular. Kuşkusuz olabilir. Bilim Kurulu olarak, diğer toplantılarımızı planlarken yaptığımız gibi bu toplantımızı da planlarken ele alınan konuyu tüm boyutlarıyla düşünmeye çalıştık. Bazen de konunun belirli bir boyutu ile ilgili olarak konuşmacı olarak davet ettiğiniz kişiler önemli mazeretlerini beyan ederek gelemiyorlar. Meselâ bu toplantımız için söyleyeyim; Sayın ÖSYM Başkanı'nın bu toplantımızda bir panel üyesi olarak mutlaka bu-

lunmasını istemiş ve plânlamamızı da bu biçimde yapmıştık. Ancak, kendileri bu toplantıya katılmayı çok arzu ettikleri halde önemli bir mazereti nedeniyle katılamadığını bildirdi. Daha başka boyutlarda vardı. Meselâ iş çevrelerinden, DPT'den de temsilciler olabilirdi. Ancak biz bu toplantımızda "ders geçme ve kredi sisteminin ilk dönem uygulamaları"nı esas aldığımızdan ve konuyu da bir günlük bir toplantı çerçevesinde ele aldığımızdan o ayrıntılara gitmeyi şimdilik uygun bulmadık. İkinci değerlendirme toplantımızı plânlarırken Sayın Arseven'in önerisinden yararlanabileceğimizi ifade edebilirm.

Diğer sorular için tüm panel üyelerimize söz vermek istiyorum; ortaya çıkan sorularla ilgili olarak cevap niteliğindeki kısa açıklamaları için.

Buyurun Sayın Karaova.

İlknur KARAOVA — Bana direkt olarak bir soru yöneltmedi, ancak bir açıklama yapmak istedim. Boş zamanlarında okulu kontrol yani öğrencinin boş zamanlarını, boş vakitlerini kontrol. Eğer bu sistem biraz evvel dile getirilen mekanlar içinde yaşatılıyorsa, belki boş zamanlarını en iyi şekilde değerlendirme olanağı, öğrenciye tanınabilir. Yani mekanınız ferahdır, spor salonlarımız vardır, kütüphanemiz yeterli ebatlardadır, laboratuvarlarınızda onlara rehberlik edecek ekstra kişileriniz vardır ve bu öğrenciler için tabiidir ki boş zaman diye birşey olmaz, herkes istediği yönde çalışmasını yapar. Ancak şöyle bir gerçeği hemen ben Ankara Koleji için vermek istiyorum. Ankara Koleji Lise Kısmı 2372 mevcutla eğitim, öğretimini yapıyor. Bunlardan yalnız 830 tanesi ders geçme kredi sisteminde geri kalanı lise iki ve son sınıf düzeyinde, eğitim ve öğretim programlarını tamamlıyorlar. Boş bırakılan öğrenci yahut denetlenmeden boşta olan öğrenci ister istemez hem bahçe alanında, hem de koridorlarda bazı aksatıcı durumları yaratabiliyorlar. Biz idareci olarak bilemiyorum belki biraz tutucu mu davranıyoruz ama düzenle giden bir sistemin de yeni gelen sistem tarafından fazla etkilenmesini istemiyoruz. Yani orada bir derslikte bir aktivite varsa onun sükunet ve paralellik içinde devam etmesini istiyoruz. Psikolojik danışmanlık ve rehberlik bürosu yine okulumuz için söylüyorum, iki danışman uzmanımız var. Bu iki danışman uzmanımızla yalnız 830'a hizmet vermiyoruz 2372'e hizmet veriyor ve onların da sorunları var, onların da getirdikleri çeşitli problemleri var. Üniversiteye yönelik çalışmaları var, meslek tanıtımları var, kendini değerlendirme envanterleri var ve üst boyutta bir çaba içindeler. Keşke imkanları olsa, bu bürolar daha çok daha geniş olsa daha çok elemanlarımız olsa ve her yönüyle mükemmel ve ideal olarak dile getirilen konuyu yaşatabilsek diyorum.

Teşekkür ediyorum efendim.

BAŞKAN — Biz de teşekkür ediyoruz.

Buyurun Sayın Muştı.

ŞAHİKA MUŞTU — Ben normal ve düz lisede çalışan bir rehberlik uzmanıyım, okulumuz 2 binadan oluşuyor ve program yapılırken oldukça zorlanan müdür muavinlerimiz ve halen aksayan bir çok konular var. Bu konuda tabii ki seçimlik dersler konusu, artı birinci dönemden kalan ya da tekrar etmek isteyen öğrencilerin sayılarının fazla olması, yer, dersane, laboratuvar, müzik ve spor alanları gibi yerlerin kullanılmasını oldukça kısıtlıyor ve programın yapılmasını da engelliyordu. Bu nedenle sayın hocamın ilettiği olduğu müzik, resim gibi özel yetenek isteyen derslerin diğer yan okullarla giderileceğini sanmıyorum. Örneğin bir ticaret lisesi, bir de Dikmen Lisesi var bize yakın. Bu okulların ikinci bir kamburu yüklenmeyeceklerini bize iş çıkarmayın diyeceklerini biliyorum. Çünkü gerçekten günlerce, aylarca bu işlere kafalarını yordular, ben böyle bir taleple gittiğim de beni dinlemeyeceklerinden eminim. Sanırım bu konuda uygulamaların bir iki okulda başlaması gerekir. Yönetmelikle illa yapacaksınız diye tepeden emir geldiği takdirde bunların uygulamasında aksaklıklar olacaktır kanısındayım. Aksi takdirde gönüllü hiçbir müdürün yapacağını sanmıyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN — Biz de teşekkür ediyoruz.

Buyurun Sayın Mocan.

Prof. Dr. Asriye MOCAN — Eski sisteme bu anketi uyguladığım zaman sonuçlar nasıl çıkacaktı şeklinde bir soru yöneltildi, aslında ben sistemi bir veli olarak son derece demokratik buluyorum, beğeniyorum, ancak veliler adına sistemin aksayan yanlarını dile getirmeye çalıştım ve en kısa zamanda bu aksayan yanlarının düzeltilmesi dileğinde bulundum. Çünkü bu sistem, ilk kez benim gibi insanların çocuklarına uygulanıyor, endişelerimiz var, doğal olarak. Çocuklarımızın boş zamanlarını değerlendiremediklerinden dolayı bazı sorunlarımızın olduğunu, disiplin sorunlarının çıktığını söyledim. Aslında ben de çocuğumun baskısız, zorlama olmaksızın kontrol altında olmasını isterim ama öyle bir yaşta ki, her şeyin etkisi altında; Kolejin çevresini düşünün, Kızılay'a inmesi, orada bir iki yere uğraması bile beni tedirgin edebiliyor zaman zaman. O nedenle, boş zamanlarını okulda ortaya çıkan mekansal olanaklarda, laboratuvarlarda, yeterli kütüphanesinde, belki oyun klüplerinde satranç oynayarak, müzik dinleyerek, görsel birtakım yaklaşımlarla bilgiler alabileceği şekilde değerlendirmesini istiyorum. Vaktim kısa olduğu için bunlara değinememiştim. Boş zamanların değerlendirilmesini bir veli olarak bu şekilde olmasını diliyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Biz de teşekkür ediyoruz.

Buyurun Sayın Baykul.

Doç. Dr.Yaşar BAYKUL — Efendim, ben okullardan gelen bir istekle başlamak istiyorum. Bu sorun şimdiden başlamış, önümüzdeki yıllarda artacak gibi görünüyor. Doğrudur; Öğretmenler, öğrencilerin programları artık sınıf için değil, münferit olduğu için, okulda 3 bin tane öğrenci varsa 3 bin tane program yapılacak demektir. Bu bakımdan okullar bakanlıktan yardım bekliyorlar. Akla gelen muhtemel yardımlar şunlar olabilir. Bugün bu tip programları hem öğrencileri sınıflara atayan, derslere atayan daha doğrusu hem de zaman çizelgeleri yapan çok güzel bilgisayar programları var. Ortaöğretim kurumlarının pek çoğu artık bugün bilgisayarlaştı, bugün bakanlık kendi bünyesinde aldığı tedbirlerle yapmaya başladı. Dernekler yapmaya başladı, koruma dernekleri yapmaya başladı, okul aile birliği dernekleri yapmaya başladı. Hazır programlar okullara eğer gönderilebilirse, hiç olmazsa kullanabillerler için bir yardım olur. Paket programları kullanamayanlar için de çeşitli örnekler hazırlanıp, okullara, müdürlere gönderilebilir ise bu konuda ciddi bir problem önceden önlenmiş olur gibi görünüyor.

Efendim, ne yaparsak yapalım biz bu sistemi devam ettirmeye mecburuz. Kişisel görüşüm budur ve böyle olduğu için düşünenler olarak çalışanlar olarak veliler olarak eğitimle uğraşanlar olarak akla gelen gelmeyen her şey olarak yardımcı olmak zorundayız.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Biz de teşekkür ederiz efendim.

Son söz Çağla'nın buyurun.

Çağla EVCLİLİ — Ben öncelikle Sayın Çetin Özoğlu'nun sorusuna cevap vermek istiyorum. Merkezde olmak, bizlere hak tanınması, merkezde olmak öğrenciye söz verilmesi demektir. Yalnız bu sadece lafta kalmamalı, öğrenciye gerçekten dilediği hakkın verilmesi lazımdır. Öğrenciye gereken hakkın tanındığını sanmıyorum henüz. Çünkü en çok bizi ilgilendiren bu kredi ve ders geçme sisteminin hazırlanmasında bizim görüşlerimizin tam olarak alındığına inanmıyorum. Mesela zorunlu seçmeli gibi birtakım tamlamalar var. Bir ders ya zorunludur, ya seçmelidir, ikisi birden nasıl oluyor? Ben bunu anlamıyorum. Ayrıca eğer öğrenci merkezde ise seçmeli dersin tespitlerinin bizim isteğimize göre alınması lazım. Diğer okullarda nasıl oluyor bilemeyeceğim ama bizim okulumuzda bu sistem uygulanıyor.Yani biz istediğimiz dersleri alabiliyoruz bunun için sanıyorum okul idaresine ve bu güzel sorudan dolayı size teşekkür etmek istiyorum.

Sayın Ali Arseven'in sorusunu da şöyle yanıtlamaya çalışacağım; araştırmaya yönelik bir sistem olabilir; ama sanıyorum biz öğrenciler buna pek

yaklaşamıyoruz. Çünkü hazır bilgi daha kolay oluyor. Yalnız siz de takdir edersiniz ki, bir tarih dersi için kütüphaneye gidip araştırılarak yanıt alınabilir ama bir kimya veya bir matematik dersi için aynı şeyin söyleneceğini sanmıyorum. Biz İngilizce eğitim görüyoruz, mesela biyoloji ve kimya dersi hakkında bilgi alma için kütüphaneye çıktık, Türkçe bir ansiklopedi seçersek, içindeki terimleri anlamıyoruz. İngilizce bir ansiklopedi seçersek bazı yerlerde dili ağır geliyor. Onun için bence en önemli olan öğrencinin dersi sınıfta görmesi ve sınıfta temelin alınmasıdır. Tabii ki araştırma ve alıştırma yaptıkça bu temel sağlanacaktır; ama öncelikle sınıfta yapılması gerektiğine inanıyorum.

Teşekkür ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN — Biz de teşekkür ediyoruz.

Efendim, bu panelimizin çalışmasını tamamlamış bulunuyoruz.

Bu panelemize panelist olarak katılanlara teşekkür ediyorum, özellikle izninizle Çağla'ya çok teşekkür ediyorum efendim, meselenin olumlu yönleriyle, olumsuz yönleriyle, ama olumludan başlayıp, olumsuzluklar nasıl giderilebilire dönük bazı pratik önerileriyle birlikte görüşlerini dile getirdiği için. Gayet tabii katkıda bulunan sayın hocalarımıza ve siz değerli izleyicilere de çok teşekkür ediyorum.

Panel : II

ORTAÖĞRETİMDE DERS GEÇME VE KREDİ SİSTEMİ UYGULAMALARININ GELİŞTİRİLMESİ

Panel Üyeleri:

Prof. Dr. Mahmut ADEM (Başkan)
(TED Bilim Kurulu Başkanı)

Doç. Dr. Ali ARSEVEN
(G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi)

Prof. Dr. İbrahim Ethem BAŞARAN
(A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi)

Prof. Dr. Süleyman Çetin ÖZOĞLU
(A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi)

Selahattin MEYDAN
(M.E.B., Tâlim ve Terbiye Kurulu Üyesi)

Hüseyin SABIRLI
(TED Aliğa Koleji Vakfı Özel Lisesi Müdürü)

A. PANEL ÜYELERİNİN KONUŞMALARI

BAŞKAN (Prof. Dr. Mahmut ADEM) — Son oturumu açıyorum.

Bu oturumda her konuşmacıya 12 dakika konuşma hakkı tanıyoruz. Daha sonra tartışma bölümüne geçeceğiz.

Uygun görürseniz konuya genel bir bakışı, ne bekledik, ne umduk ve ne bulduk? şeklinde değerlendirmesi için önce en yakınımdaki konuşmacıya söz vermek istiyorum. Buyurun Sayın Prof. Dr. Özoğlu.

Prof. Dr. Süleyman Çetin ÖZOĞLU — Eğitim sistemimizde ve uygulamalarında birçok "reform" girişimi olmuştur. Özellikle, değişme ve gelişmelerin zorlamaları çerçevesinde Ortaöğretim sisteminde ve uygulamalarında uzun veya kısa ömürlü değişikliklere ve geliştirme çalışmalarına yer verildiğini gözlemekteyiz. 1960'lı yılların eğitim ve öğretim sorunlarını çözmek için girişilen yenilik çalışmaları ve uygulamaları; Ortaöğretim sisteminin yükseköğretimin önüne yığıldığı öğrenci kitlesi konusuna ve sorunlarına ağırlık vermiştir. Milli Eğitim Şura'ları bu konuya çözüm getirmek için bir çok kararlar almıştır. Eğitim sisteminde "öğrenci akışını" çağın ve büyüme ile gelişmelerin getirdiği yeni koşullar içinde yeniden düzenlemek ve bu çerçevede öğrencileri eğitim sisteminde "yönetmek" için kararlar alınmış, modeller geliştirilmiş ve denenmiştir. Bu yöndeki çalışmaların ve diğer gelişmelerin sonuçlarının 1973 yılında çıkarılan Milli Eğitim Temel Yasasında yer aldığını görmekteyiz.

Yükseköğretimin önüne yığılmış olan Ortaöğretim mezunlarını, ortaöğretim yıllarında yönetmek için düşünülen sistem ve modellerin arasında Ders Geçme Kredi Sistemi uygulamasına yer verilip belli bir süre denendiğini ama sonra bundan vazgeçildiğini de görmekteyiz. Yükseköğretimin önüne yığılan lise mezunları konusu önemini kaybetmemiş ve gittikçe büyüyen sayılara ulaşmıştır. YÖK bile bu konuya bir yanıt getirememiştir. Fakültelerde kontenjanları şişirerek soruna çözüm aranmış ama başarı sağlandığı söylenemez.

1980'lerde eğitim sistemimize ilişkin konu ve sorunları tartışmaların içine "öğrenci akışı" konusu yeniden ama bazı farklılıklarla girmiş görünmektedir. Bu kez "öğrenci akışı" konusu yeni bir belirleme ile gündemin ilk maddeleri arasında ele alınmıştır. Ortaöğretimde "sınıfta kalma" "başarısız sayılma" öğrencileri eleyen, sistem dışına iten eğitim sisteminin yarattığı ekonomik, psikolojik ve politik sorunlar ve bunlara ilişkin alınabilecek önlemler konuşulmaya başlanmış ve çalışmalara girilmiştir. Bu çalışmalar için çizilen çerçevenin odağına "öğrenci" yerleştirilerek, "öğrenci merkezli" bir eğitim sistemi yapısı ve uygulamaları hedeflenmiştir. Milli Eğitim Bakanlığınca, eğitim

programları, ölçme ve değerlendirme sistemi düzenleme çalışmalarına, Şubat 1990 da "Özel İhtisas Komisyonları" kurularak başlanılmıştır.

Ölçme ve Değerlendirme Sistemi İhtisas Komisyonu yaptığı çalışmalar sonucunda, öğrenci merkezli bir eğitim sisteminde ve bir bütünlük içinde, ölçme ve değerlendirme, öğrenci akışı ve sınıfta kalma ve diğer ilgili konuları, öğrencileri Yönlendirme Sistemi çerçevesinde ele alarak öneriler geliştirilmiştir. Yönlendirme sistemi önerisi; öğrencinin sistemde yönlenmesine olanak sağlama ilkesi çerçevesinde, öğrenci merkezli bir eğitim anlayışının egemen kılınması, öğrencinin başarısızlığının değil, başarısının değerlendirilmesi, okullarda Rehberlik ve Psikolojik Danışma anlayış ve yaklaşımının etkin bir uygulamaya dönüştürülmesi, öğrencinin yetlilik, yetenek, istek, ilgi ve başarısı doğrultusunda bir eğitim görmesi, liselerde ders çeşidinin ve haftalık ders saatlerinin azaltılması, çok programlı liselerin başlatılması, ders geçme ve kredi toplama modelinin uygulanması konularını kapsamaktadır. Bir diğer deyişle eğitim sistemine ve uygulamalarına yeni bir bakış yeni bir zihniyetle yaklaşma özelliğini taşımaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı, Ölçme ve Değerlendirme Sistemi İhtisas Komisyonunun raporunu inceleyerek, bu raporu ve sınıfta kalma sayısını azaltma ve konuya bir çözüm getirme amacıyla geliştirdiği "Ağırlıklı Not Ortalamasıyla" sınıf geçme modellerini birlikte kamu oyuna sunmuştur. Yönlendirme sistemi önerisi, ideal ama şimdilik uygulanması güç bulunarak, tartışmaların merkezine sınıf geçme konusunda "Ağırlıklı Not Ortalaması" modelleri yoğun ve yaygın bir biçimde alınarak tartışılmıştır. Anlaşıldığı kadarıyla sınıf geçme esasına dayalı bu modellerin beklenileni veremeyeceği, mevcut eğitim sistemimizdeki sorunlara köklü bir değişiklik getiremeyeceği yönündeki eleştiri ve görüşler bu sınıf geçme modellerinden vazgeçilmesine neden olmuştur.

Ağustos 1991 ayında, okulların açılmasına çok az bir zaman kalmış olmasına rağmen, daha önceleri şimdilik uygulanması güç diye vazgeçilen Yönlendirme Sistemi önerisinin Ders Geçme ve Kredi Toplama modelinden esinlendiği söylenen bir modelin uygulanmasına karar verilmiştir. Politik ağırlıklı bu kararın uygulamaya konulmasında doğal olarak bir çok sorun ile karşılaşmıştır. Başlatılan uygulama; yönlendirme sisteminin içerdiği bir boyutun, sınıf geçme yerine ders geçme ve kredi toplama diye nitelenen modelinin isteyen okullarda ele alınması özelliğini taşımaktadır.

Başlatılan uygulamada dikkati çeken belli başlı durumlara değinildikten sonra, bu uygulamanın geliştirilmesine ilişkin görüş ve önerileri belirtmek yararlı olacaktır.

Ders geçme ve kredi modelinin uygulamaya konulmasını, toplumdaki demokratikleşme özlem ve eğilimine koşut olarak, eğitimde demokratikleşme,

çağdaşlaşma ve bilimselleşme yönünde atılması kaçınılmaz bir ilk adım olarak düşünmek ve ele almak yanlış olmaz. Başlatılan uygulama bu bağlamda, sınırlı bir hazırlık döneminden geçmiş olmakla beraber belli bir biçimde kamu oyununda tartışılmış, sınıf geçme uygulamasının yerine ders geçme uygulamasına geçilmesi yönünde görüşler oluşturulmuştur. Birçok siyasi parti, genel seçim öncesi, eğitime ilişkin görüş ve modellerinde sınıf geçme yerine ders geçmeyi, öğrencinin sistem içinde yetenek, ilgi, başarı ve isteği çerçevesinde yönlendirilmesine yer vermiştir. Rehberlik, yönlendirme, öğrenciyi keşfetme, öğrencinin kendisini tanımasına ve yeteneklerine uygun alanlarda yetişmesine olanak tanınması benimsenerek, Milli Eğitimde yapılacak işler arasında bu konulara yer verilerek kamu oyuna sunulmuştur.

Uygulamaya geçilirken dikkati çeken belli başlı eksiklikler ve bu modelin uygulanmasını olumsuz etkileyecek olan durumlar şöyle özetlenebilir.

- Bu modelin uygulamaya konulması bir deneme, bir pilot çalışma, bir proje olarak ele alınmamıştır.
- Bu model, öğrenci akışı, öğrencinin sistem içinde yönlendirilmesi kapsamında ve bütünlüğünde ele alınmamıştır. Sınırlı bir model oluşturularak uygulamaya konulmuş, sistem bütünlüğü içinde geçişler için önlemler ve planlar belirlenmemiştir.
- Deneme ve geliştirme anlayışı içinde yaklaşılmamıştır.
- İsteyen her okulda başlatılmıştır. Modelin uygulanması için temel olan koşullar, örneğin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinin bulunup bulunmadığı, Laboratuvar, derslik, sınıf mevcutları v.b. konular, başlamak için ön koşul olarak belirlenmemiştir. Okulun istemesi tek belirleyici koşul olmuştur.
- Bu modelin gerekli kıldığı öğrenciyi tanıyacak araç-gereç sağlama ve geliştirme konusu ele alınmamıştır.
- Bu modelin uygulanmasının, mevcut sisteme bir yama olarak düşünülmesini, ele alınmamasını sağlayacak önlemler alınmamıştır.
- Bu modelin ve onun geliştirilmesiyle oluşturulacak yönlendirme sisteminin ön gördüğü Eğitim Sisteminin gerekli kıldığı merkez örgütündeki, yeniden işleve göre düzenleme girişimi olmamış ve bu uygulamayı izleyecek merkezde gerekli olan yeni bir ünite oluşturulmamıştır. Mevcut sistemin alışkanlıkları, tutumları, bilgi ve deneyim birikimi ile yaklaşımları (zihniyeti) ile bu yeni model ve sistemin uygulamalarını geliştirmenin önemli engeller içerdiği kabul edilmelidir. Milli Eğitimde bundan önceki yenilik girişimlerinde dikkati çeken ve sık

gözlemlenen durum şu olmuştur: Milli Eğitimdeki yenilik girişim ve uygulamalarında bu uygulamaların gerekli kıldığı yeni kadrolar ve merkez örgütünde üniterler oluşturulamaz ise, çok kısa zamanda bu yeni uygulamaların amaçlarına ve hedeflerine ulaşılamadığı hemen eskiye dönüldüğü görülmektedir. 1970'li yıllarda başlatılan Ders Geçme ve Kredi düzeni uygulamalarında da bu durum saptanmıştır.

- Bu modelin yer alacağı yönlendirme sisteminin önemli öğelerinden birisi olan Çok Amaçlı-Çok Programlı Lise uygulamasına gerektiği biçimde yaklaşıp, gelişmelerin sağlanamadığı gözlenmektedir.
- Uygulamaya başlanılan modeli ve uygulamayı yakından izleyecek, değerlendirecek ve destekleyecek çalışma gruplarına gerek bulunmaktadır. Bu çalışma grupları, uygulamaya bir deneme ve geliştirme çalışması biçiminde bakıp bilimsel ve pratik olarak ele alabilmelidir.

Bir dönemi tamamlanmış olan liselerde Ders Geçme ve Kredi Modeli uygulamasının belirtilen eksiklikleri, karşılaşılan aksaklıkları tartışılırken bir noktayı vurgulamak yararlı olacaktır. Gözlenildiği kadarıyla, Ders Geçme ve Kredi uygulamalarını, öğretmenler, öğrenciler, veliler ve genelde kamu oyu benimsemiş ve bu girişimden vazgeçilmemesini, geliştirilmesini isteyen tutumlar ve görüşler sergilemişlerdir. "Birisini başlattı, nasıl olsa bir başkası gelir bunu değiştirir, onun için hele bekleyelim günler neler getirir" biçimindeki klasik beklenti ve düşünce artık terkedilme durumundadır. Eğitim uygulamalarının demokratikleştirilmesi anlamını içeren gerekli yenilikleri sürgit gözardı etmek, onları yadsımak ve yetersiz olduğunu bile bile, mevcut uygulamaları savunmak izlenecek bir yol olmaktan çıkmıştır. 1970'lerde konuşulup, tartışılan, denenilen ama yeterince ve gerektiğince ele alınıp yerleştirilemeyen model ve uygulamaları 1900'larda yeniden ele almak gereği ile karşı karşıyayız. Öyle ise bilime, çağdaşlaşmaya ve demokratikleşmeye yönelik girişimleri gerektiği biçimde yürütmek zorundayız. Kuşkusuz böyle bir yürütme alışkanlıklarımızı ve mevcut düzeni zorlayacaktır, kişisel çıkar ve görüşlerimize ters düşebilecektir. Belki de, belli çevrelerde ve yetkililerde ters düşmektedir.

Uygulamaya başlanılan model'in geliştirilmesi için önerilebilecek konuları satır başlıkları halinde şöyle özetlemek olasıdır:

1. Bu modelin uygulaması, yönlendirme sistemi ile en kısa zamanda bütünlenecek bir biçimde ele alınarak geliştirilmelidir. Bütünlük en kısa zamanda sağlanmalıdır.
2. Ölçme ve Değerlendirme Sistemi, Özel İhtisas Komisyonunun Çözümler ve Öneriler başlığı altında özetlediği hususların dikkate alınarak gerekenler için adımlar atılmalıdır.

3. 1739 sayılı yasada, Eğitim sisteminde öğrencinin yönlendirilmesine bir diğer deyişle öğrencinin yönlendirilmesine olanak sağlayacak ve yönlendirme sisteminin tüm özellik ve koşullarıyla ele alınmasına ortam hazırlayacak düzenlemeler gerçekleştirilmelidir.
4. Ortaöğretimde Yönlendirme Sisteminin yerleştirilmesi konusu, Eğitim sistemimizin tabanında olan İlköğretim ile tavandaki yükseköğretim alt sistemleriyle bütünleştirilmek durumundadır. İlginç bir durum, 9.3.1992'de yayınlanan İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde, liselerdeki başlatılan Ders Geçme ve Kredi Düzeni uygulamalarıyla bir bütünleşmeye yer verildiğini söylemek olanağı bulunmamaktadır. Yeni çıkan yönetmelikte, Eğitimde Yönlendirme Sistemi, öğrenci merkezli program ve uygulama konularını ve Ders Geçme ve Kredi Düzeni uygulamaları ile bağdaştırılma girişim ve gayretlerini görememekteyiz. Mevcut sistem özellikleri yansıtılmıştır. Bu durum, uygulaması başlatılmış model'in, eğitim uygulamalarının bütünlüğü içinde ele alınamadığını, alışkanlıkların ve mevcut "zihniyetin" sürdürüldüğünün tipik bir belirtisi olmuştur. Ders geçme ve kredi düzeni uygulamasının en kısa zamanda Üniversiteye Giriş Sistem ve Uygulamalarıyla bağdaştırılması, bütünleştirilmesi gerektiği açıktır. Bu konudaki girişim veya çalışmalar hakkında kamuoyunda veya bilim çevrelerinde bir bilgi yoktur. Bu konudaki gecikme, liselerdeki bu modelin uygulamalarını başarısızlığa mahkum edebilir.
5. Liselerde Ders Geçme ve Kredi Düzeni uygulamaları, Eğitim uzmanlarının, eğitim teknolojisinin, okullarda ve sistemde yeni bir biçimde yer almasını gerekli kılmaktadır. Psikolojik Ölçme Araçları-Testler-bunların geliştirilmesi ve amaca uygun bir biçimde kullanılması kaçınılmazdır. Rehberlik ve Psikolojik Danışma Servis ve Hizmetleri mutlaka sağlanmalıdır.
6. Çok Amaçlı-Çok Programlı Lise Modeli uygulanabilecek, yaygınlaştırılabilecek hale en kısa zamanda getirilmelidir.
7. Bilgisayar Destekli Eğitim-Öğretim ve Rehberlik programları, okullarda gereken yerini almalıdır. Bunlar artık bir "lüks" değildir. Zorunludur.
8. Başlatılmış olan Ders Geçme ve Kredi Düzeni uygulamasını, 1992-1993 öğretim yılından itibaren, mutlaka bir "proje" kapsamında ve yaklaşımında ele alınması sağlanmalı, Milli Eğitim Bakanlığının 1970'li yıllarda uyguladığı "Fen Öğretimini Geliştirme Projesi" modeline benzer bir uygulamanın yaşama geçirilmesi gerçekleştirilmelidir
9. Kuşkusuz Milli Eğitim Bakanlığı merkez örgütünün, eğitimde demokratikleşme, bilimselleştirme ve öğrenci merkezli eğitim sisteminin ge-

rektirdiği biçimde, işlevsel olarak yeniden yapılandırılması, düzenlenmesi, eğitimdeki yenilikler ve yeni uygulama girişimleri için temel koşul olmaktadır.

10. Milli Eğitim Sisteminin ve Bakanlığın "kürmay" hizmetlerini yerine getirecek bir örgüt'ün oluşturulması, bu örgütte "memur" anlayışı ile istihdamdan vazgeçilerek, güvenceli "uzman" istihdamı ve bu "uzmanların" üniversite, işverenler, eğitim sendikaları meslek odaları v.b. kuruluşlardan gelmesinin sağlanması ve böylece yeni ülkenin Eğitim Politikasını ve uygulanmasını oluşturacak çalışmaların bir bütünlük içinde ele alınması sağlanmalıdır.

BAŞKAN — Biz de sayın Prof. Dr. Özoğlu'na teşekkür ediyoruz.

Şimdi yine sabahki bildiriye dönüyorum. Sayın Bilgen, bu sistem geçişlere de izin verecek dediler. Şimdi soruyu sayın Başaran'a yöneltiyorum. Acaba mevcut sistem geçişlere ne kadar izin veriyor? Siz bu ders geçme ve kredi düzeninin nasıl görüyorsunuz? Özellikle çok amaçlı okulları da içine alacak biçimde.

Prof. Dr. İbrahim Ethem BAŞARAN — Teşekkür ederim sayın başkan.

Saniyorum, sözlerime başlamadan önce tanıtımını çok karmaşıklaştırdığımız bu ders geçme ve kredi düzenini biraz yalınlaştırmak gerekiyor. Sabahki konuşmasında sayın Prof. Dr. Mocan bana esin kaynağı oldu. Sayın Mocan eski eğitim programını tabldota yenisini de alakarta benzetti. Gerçekten bu benzetim çok doğrudur. Besin alma ile öğrenme arasında büyük bir benzerlik vardır.

Bu benzerliğe değinmeden önce şunu belirtmek istiyorum. Bir kez sistem demek doğru değil. Ders geçme ve kredi düzenine sistem demek yanlıştır. Bu, olsa olsa bir model sayılır. Ders geçme ve kredi düzenini, isterseniz medrese sistemine, isterseniz sabahki konuşmasında sayın Bilgen'in sunduğu çağdaş eğitim görüşünün uygulanacağı okula koyabilirsiniz. Şimdi ders geçme ve kredi düzenini yalınlaştıralım.

Öğrencilerimize diyoruz ki, size tepeden inme, zorunlu derslerden oluşan bir eğitim programı uygulamayacağız. Başka bir deyişle size tabldot yemek sunmayacağız. Size, ilgilerinize, yeteneklerinize uygun, çevreye uyumunuzu sağlayacak bir eğitim programı vereceğiz. Başka bir deyişle, sizin için hazırlanmış değişik yemekler bulunan kafeteryaya sizi sokacağız istediğiniz yemeği seçip yiyeceksiniz. Asıl olan sizin doyumunuzu sağlamaktır. Ama diyoruz, siz bunu yapamazsınız, henüz küçüksünüz, sizin yanınıza size rehberlik edecek bir beslenme uzmanı vereceğiz; onun önerilerine göre yemeğinizi seçeceksiniz diyoruz. Böylece öğrencilerimize yol gösterecek bir öğretmen de görevlendiriyoruz.

Bu düzenin iki ucu var. Düzenin bir ucunda olan okullarda, öğrencilere eğitim programlarını yapmada tam özgürlük veriliyor. Norveç'te, özgür okul diye adlandırılan okullarda, her öğrenci kendi eğitim programını kendisi yapıyor. Gerekirse derslerin öğretmenleri ile konuşuyor. Bu okullarda zorunlu derslere rast gelinmiyor. Öğrenciler diledikleri dersi eğitim programlarına alıp okuyorlar. Bu tür okullardan mezun olanların üniversitelerdeki başarılarının yüksek olduğu bildiriliyor.

Biz öğrencilerimize böyle bir özgürlük vermiyoruz. Kimi dersleri size zorla okutacağız, ama kimilerini de siz yine bizim göstereceklerimizden seçeceksiniz diyoruz. Çocukların içinden seçecekleri ders listesinden alabilecekleri dersler de çok sınırlı olduğu için, yine dersler zorunluya dönüşüyor.

Bu düzenin öteki ucu bildiğiniz gibi bütün derslerin zorunlu olmasıdır. Öğrencilere bir ders listesi veriyoruz; bunu zorla okutmaya çalışıyoruz. Öğrencilere ya bu derslerde başarı göstereceksiniz ya da sizi okuldan atacağız diyoruz. Şimdi bundan vazgeçiyoruz. Bir orta yol bulmaya çalışıyoruz. Öğrencilerimizi yemek seçmede tam özgür yapmayalım; aslında olanaklarımız da elvermiyor; kimi yemeği zorla yedirelim; salata türü kimilerini de kendisine seçtirelim diyoruz.

Ders geçme ve kredi düzeninin iki yönü var: Birinci yönü eğitsel olandır. Biz eğitimciler, fırsat ele geçmiş iken öğrencileri yetenekleri doğrultusunda yetiştirecek bir eğitim programı yapmaya çalışıyoruz. Seçimlik dersleri çoğaltalım; öğrencilerimiz ilgi ve yetenekleri doğrultusunda elden geldiğince çok ders alsın ve yönünü bulsun diyoruz. Buna ne kadar ulaşabiliyoruz, tartışılabilir.

Ders geçme ve kredi düzeninin ikinci yönü siyasaldır. Siyasal erk diyor ki, birçok yetenekli öğrenciler sizin dört ya da üç yıllık eğitim programınızı daha az sürede bitirebilir; siz bu öğrencileri okulda tutarak zaman ve para savurganlığı yapıyorsunuz; bunlara alabilecekleri kadar öğrenim yükü verin ve daha kısa sürede mezun edin; hızlı yemek yiyenler yemekhaneyi terk etsinler ki ben onların yerine yeni müşteri alayım; böylece kısa sürede daha az para harcayarak tüm yemek yiyeceklere hizmet vereyim, diyor. Geçmişte bunun güzel bir örneği yaşandı. Selahattin bey hatırlar belki. 1960'lı yıllarda Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi ders geçme ve kredi sistemini uyguluyordu. Bu Fakülte'de bizim Ankara Yüksek Öğretmen Okulu öğrencilerinden okuyanlar da vardı. Kimi yetenekli öğrencilerimiz, her dönem üst düzeyde ders kredisi alarak Fen Fakültesini iki buçuk ve üç yılda bitirmişlerdi. Arpa bu öğrenciler öğretmenlik meslek derslerini Yüksek Öğretmen Okulu'nda almak zorunda idiler. Yüksek Öğretmen Okulu ise dört yıldır. Fen Fakültesini bitirenlere öğretmenlik verilmedi; memur olarak atandılar. Bunlar ancak dördüncü

sınıfı bitirdikten, başka bir deyişle bir buçuk ya da bir yıl Yüksek Öğretmen okulu'na devam ettikten sonra öğretmen olarak atandılar.

Siyasal erkin ders geçme ve kredi düzeninden önemli bir beklentisi var. Ortaöğretim okullarını hızlı bitirenlerin yaratacağı ya da bırakacağı olanaklardan yenilerini yararlandırmanın yanı sıra eğer öğrenciler kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda mesleğe yönelirlerse üniversiteye giremeyenlerin yarattığı yığılmaların azalacağı varsayılıyor.

Bu varsayıma göre, bazı derslerle üniversiteye gitmek istemeyen, kısa yoldan bir meslek sahibi olmak isteyen öğrencilere olanak hazırlayarak onları üretmen olarak topluma kazandırmak gerekir. Böylece ortaöğretim okulları yoluyla üretim alanına insangücü akıtarak üniversitelerin yükünü azaltmak amaçlanmaktadır. Ama bu amaca ulaşmak için öğrencilerin önüne hem ilgi ve yeteneklerine uygun olarak seçebileceği çok sayıda seçimlik ders koymak, hem de gerektiğinde kendinin istediği alanda ve konuda ders açmak gerekir. Başka bir deyişle öğrenci hem kafeteryada bulunan yemeklerden istediğini seçecek, hem de canının istediği bir yemek varsa sipariş verecek. Kimi ülkelerde sözgelimi İngiltere'nin açık öğretim uygulayan çokamaçlı okullarında beş öğrenci bir konuda ya da alanda ders almak istediklerinde okul hemen bütün olanaklarını işe koşarak ders açmaktadır. Bize getirilmek istenen düzende ise yirmi öğrenci biraraya gelecek ve ancak seçimlik diye duyurulan bir dersi açtırabilecektir.

Sınıf geçme sisteminde önemli bir sorun vardır. Öğrenci hem dersleri okumak zorundadır, hem de öğretmenini benimsemek zorundadır. Oysa ders geçme sisteminin seçimlik derslerinde öğrenci hem dersi hem de öğretmenini beğendiğinde dersi seçme durumundadır. Başka bir deyişle tabldot düzeninde aşçının pişirdiği yemeği müşteri yemek zorundadır. Ama alakart düzende müşteri hem aşçıyı hem de yemeği beğenip beğenmemede özgürdür. Öğrenci öğretmeni beğenmediğinde dersini almıyor. Eğer ders öğrenciye gerekli, onun ilgi ve yeteneklerine uygun ise, dersin alınmaması ile öğrenci bundan yoksun kalabiliyor. Böyle bir durum karşısında öğretmenin kendine çeki düzen vermesi gerekiyor. Öğrencileri dersinden yoksun bırakmamak için eğitsel davranışlarını, teknolojilerini, yöntemlerini değiştirmesi ve yenileştirmesi gerekir. Başka bir deyişle, aşçının yemeğini müşteriye beğendirmesi için gereken tüm yöntemleri denemesi gerekir.

Şimdi çok amaçlı okula geelim. Çok amaçlı okul olmadan ders geçme ve kredi düzenini uygulamak çok kısıtlı, çok sınırlı kalır. Çünkü, çokamaçlı okul çok program ve her program içinde çok dersi olan bir okul demektir. Öğrencinin önüne seçebileceği kadar çok çeşitli yemek koymak demektir.

Türkiye'de birbirinden değişik eğitim programı uygulayan kırk dokuz ortaöğretim okulu vardır. Bu sayı 1991 yılının sayısındır. Belki bu yıl buna

larda kendilerini deneme olanağı kazandırarak tanınmalarına yardım eden; araştırma ve sorun çözme yeterliği, alışkanlığı kazandırarak onları şimdiki ve gelecek yaşamlarına hazırlayan bir mesleğe doğru yönlendirmelerine yardım eden bir okuldur. Böyle bir okul öğrencilerinin çokamaçlı okulda ya da yaygın eğitimde ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bir meslek edinmelerini kolaylaştıran bir okuldur. Çokamaçlı okulu uygulayan Batı Avrupa ülkeleri ilkin temeleğitimi gerçekleştirdiler. Sekiz ya da çocuğun gelişimine uygun olan (3+3+3) düzeninden oluşan dokuz yıllık bir temeleğitimi gerçekleştirmeden çokamaçlı okul ve bu okulda uygulanacak ders geçme ve kredi düzenini uygulamak olanaksızdır. Kendi ilgi ve yeteneklerini tanıma olanağı bulamamış bir öğrencinin ders seçmesi ve mesleğe yönelmesi ancak rastlantısal olur.

Sürem bitti sanırım, teşekkür ederim. Eğer değerli izleyenlerin soruları olursa yanıtlamaya çalışırım.

BAŞKAN — Sayın Prof. Dr. Başaran, biz de çok teşekkür ediyoruz.

Efendim, şimdi yine aynı soruyu Sayın Doç. Dr. Ali Arseven'e yöneltiyoruz, ortaöğretimde ders geçme ve kredi sistemi uygulamalarını daha çok nasıl geliştirebiliriz, sizin görüşlerinizi alabilir miyiz? Buyurun Sayın Arseven.

Doç. Dr. Ali ARSEVEN —

Ders Geçme ve Kredi Uygulamasının Özgeçmişİ:

Ders Geçme ve Kredi Sistemi, basit anlamda, öğrenci başarısının ölçülmesi ve değerlendirilmesi yoluyla Orta Öğretim İkinci kademesinde "Öğrenci Akışını Düzenleyici" bir yaklaşım gibi görünmekle beraber, aslında sistem, dayanağını "Çok-Amaçlı Okullar" düşüncesinden almaktadır. (Oğuzkan 1981, s: 254)

İlk defa 1953-54 yılında Talim ve Terbiye Kurulu kararı ile Çok Amaçlı okul denemesine başlanmıştır (MEB, Tebliğler Dergisi, 26.10.1954). Ancak bu deneme sadece ortaöğretimin birinci kademesinde, çok sınırlı yapılmış ve denemeye kısa bir zaman sonra son verilmiştir.

Çokamaçlı okulların nitelikleri ve amacı hakkında ayrıntılı bir araştırma Ertürk (1962, s: 4-5) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmanın amaçlarından iki tanesi, "Ders Geçme ve Kredi Sistemi"nin program bakımından öngördüğü ilkelere paralel bir yaklaşım olarak yorumlanabilir.

- a. Öğretim programı, gençleri hayata hazırlayıcı nitelikte olan ve her öğrenci tarafından alınması zorunlu, genel eğitime dönük dersleri içerir. Öğrencinin bu derslerdeki başarı ölçütü, öğrencinin yetenek düzeyi ile sınırlı ve yeterli sayılmıştır.

- b. Öğretim programında ayrıca seçmeli dersler vardır. Öğrenciler, bu dersleri seçme işini kendi ilgi ve yeteneklerine göre okulun rehberliğinde yaparlar. Seçilen dersler arasında yüksek öğretime hazırlayıcı olanlar bulunduğu gibi, okulu bitirince hemen bir meslek alanında kullanılabilecek becerileri de kazandıran dersler bulunur. (Oğuzkan, 1981, s: 255).

1970 yılındaki Sekizinci Milli Eğitim Şurası'nda alınan önemli kararlardan biri de, orta öğretimin ikinci devresinde bir okul sistemi içinde üç program türünün geliştirilmesidir.

Bu program:

- a. Yüksek öğretime hazırlayan programlar (A Tipi)
- b. Hem mesleğe hem de yüksek öğretime hazırlayan programlar (B Tipi)
- c. Hayata ve iş alanlarına hazırlayan programlar (C Tipi)

VIII. Milli Eğitim Şurasını izleyen yıllarda programların geliştirilmesi ve denenmesi konusunda Milli Eğitim Bakanlığı tarafından bir çalışma yapılmamakla beraber, yukarıdaki programları esas alan "Ders Geçme ve Kredi" konusunda bir simülasyon araştırması yapılmıştır. (Oğuzkan, Turgut ve Özoğlu, 1974).

Simülasyon çalışmasının bir grup lisede denenmesi IX. Milli Eğitim Şurası'nda tartışılmış ve uygulanmaya konulması kararlaştırılmıştır.

Bakanlıkça da benimsenen şura kararı "Orta Öğretimde Ders Geçme ve Kredi Düzeni Deneme Projesi" adı altında, 1974 yılında, genel lise, endüstri meslek, ticaret, kız meslek, öğretmen okulu ve imam-hatip liselerinden oluşan 16 okulda denemeye konulmuştur (MEB, Tebliğler Dergisi).

Projenin yürütülmesiyle ilgili olarak Talim Terbiye Dairesinin koordinatörlüğünde üniversitelerden öğretim üyelerinin de görevlendirildiği bir "Bilim Kurulu" ve bir de "Değerlendirme Grubu" oluşturularak deneme 1978 yazına kadar devam etmiştir.

Deneme süresince deneme kapsamındaki liselerde yapılan gözlemler ve anket uygulamaları sonuçları, biri Nisan 1975'de "Orta Öğretimde Ders Geçme ve Kredi Düzeni Denemesi Projesi Değerlendirme Grubu Raporu I (Yıldırım, Arseven ve Ataüenal); diğeri Ocak 1976'da "Orta Öğretimde Ders Geçme Kredi Düzeni Deneme Projesi Değerlendirme Grubu Raporu - 2 (Arseven, Kaptan, Baykul, Ataüenal ve Yaliner, 1976), olarak yayınlanmıştır.

İlgili raporların içeriğinde de vurgulandığı gibi denemenin temel amaçları üç noktada toplanmaktadır.

1. Ortaöğretim düzeyindeki okullarda ELEYİCİ sistemden YÖNLENDİRİCİ sisteme geçişi sağlamak,
2. Öğrencilerin ilgi, yetenek ve başarıları ölçüsünde öğrenim kademele-
rinde yatay ve dikey geçişleri sağlayarak sınıf tekrarlamayı ortadan kaldırmak,
3. Orta öğretim okullarında gerekli reorganizasyon yapılarak veya bazı okulları çeşitli mesleklere yatkınlık kazandıracak becerilerin verildiği işlik ve laboratuvarlarla donatılarak okulların fiziksel yapısından maksimum düzeyde yararlanmak.

Uygulama, genelde deneme kapsamına giren Erkek sanat ve Kız sanat enstitüleri dışındaki diğer liselerce benimsenmiş olmasına rağmen, denemeyi başlatan siyasi iktidarın bir başka bakanı tarafından, 1978 yazında projenin yürütülmesine son verilmiştir.

Ortaöğretim Kurumlarında ders geçme ve kredi sistemi Şubat 1990'da Milli Eğitim Bakanının direktifleri ile yeniden ele alınmıştır. Önce, Üniversitelerden, bakanlık merkez teşkilatından, Devlet Planlama Teşkilatından, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığından, Yükseköğretim Denetleme Kurulundan olmak üzere toplam 29 kişiden oluşan bir "ÖZEL İHTİSAS KOMİSYONU" oluşturulmuştur. Bu komisyon, üç alt gruba ayrılarak çalışmış ve çalışmalarının sonucunda "ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SİSTEMİNİ GELİŞTİRME ÇALIŞMALARI : ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SİSTEMİ ÖZEL İHTİSAS KOMİSYONU RAPORU" başlığı altında bir rapor hazırlanmıştır.

Özel ihtisas komisyonlarının raporları çerçevesinde Talim ve Terbiye Kurulu'nca hazırlanan ve 2 Eylül 1991 tarih ve 2342 sayılı Tebliğler Dergisinde yayınlanan "Ortaöğretim Kurumlarında Ders Geçme ve Kredi Yönetmeliği" çerçevesinde 1991-92 öğretim yılından itibaren, şartları uygun olan lise ve dengi okullarda uygulama başlatılmıştır.

Ders geçme ve kredi uygulamasını gerektiren, şüphesiz pek çok gerekçe gösterilebilir. Ancak burada, ders geçme ve kredi sisteminin uygulanmasıyla ilgili üç önemli gerekçe üzerinde durulacaktır.

Demografik Gerekçe:

Ders geçme ve kredi sisteminin liselerde uygulanmasının gerekçelerinden belki de en önemlisi, ortaöğretimdeki her sene artan öğrenci sayısı ve üniversite giriş sınavındaki yığılmadır.

Ülkenin genel nüfus artışı % 2.5 düzeylerinde olup, bu kadar hızlı nüfus artışına, karşılık, okul çağı nüfusuna gerekli eğitimin verilebilmesi için, yeterli koşullar oluşturulamamıştır.

1960'lardan itibaren hükümet bütçelerinden eğitime ayrılan ödenekler, eğitim ihtiyacının gerisinde kalmıştır. Bunun sonucu olarak ilk ve ortaöğretimde ikili ve üçlü öğretim yapma zorunluğu doğmuştur.

Diğer yandan, gelişmekte olan ülkelerde de görüldüğü gibi, eğitim, iyi bir yaşam sağlamanın elit tabaka değerlerini korumanın ve toplumda statü değiştirmenin en güçlü bir aracı olduğu bilinci, toplumun her kesiminde süratle yayılmıştır. Bunun neticesi olarak, üst-sosyo ekonomik aile çocukları için özel liseler ve üniversiteler mantar gibi çoğalırken, orta ve daha çok alt-sosyoekonomik aile çocukları da devlet liselerini doldurmuşlar (60 kişilik sınıflar halinde) ve mutlaka bir üniversiteyi veya yüksek okulu bitirmeyi ön plana almışlardır. Üniversite diploması, meslek edinmenin bireye "SOSYAL PRESTİJ" sağlamanın yegane belgesi olma özelliğini korumuş, hatta önemi daha da artmıştır.

Uzun yıllar Devlet Planlama raporlarında orta eğitimde mesleki ve teknik öğretime ağırlık verilmesi ön görüldüğü halde, gerek mali kaynak yetersizliği gerekse üniversite eğitime geçişte genel liselere bağlanan prestijin, hâlâ önemli olması bu okullardaki öğrenci sayısında, diğer dengi okullardaki öğrenci sayısına göre daha da hızlı bir artış göstermiştir.

Genel liselerdeki öğrenci artışına karşılık üniversitelerde kapasite artışı, lise çıkışlı öğrencilerin yüksek öğrenim taleplerini karşılayamaz duruma düşmüş, her yıl üniversite sınavına katılan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu yüksek öğretime girememiştir.

Neticede, lise mezunu olup bir yüksek okula girememiş, minimum düzeyde de olsa bir mesleki bilgi ve beceri eğitimi alamamış, işsiz güçsüz bir gençlik grubu oluşmuş ve bu grup her sene dev gibi büyüyerek bu günlere gelmiştir.

Ders geçme kredi sisteminin orta öğretim düzeyinde uygulanmasının temel nedeni, bu niteliksiz, lise diplomalı, fakat üniversiteye girememiş grubu lise öğrenimleri sırasında, bazı temel mesleki ve teknik bilgi ve becerilerle donatabilme düşüncesidir. Bu açıdan bakıldığında, ders geçme ve kredi sistemi uygulaması, "ÜNİVERSİTE ÖNÜNDE YİĞİLMAYI" önemli ölçüde azaltabilecektir.

Ekonomik gerekçe, eğitime yapılan yatırımın kendini finanse edebilmesi yaklaşımıdır, yani eğitim ekonomisi politikasıdır.

Yıllardan beri uygulanagelmekte olan sınıf geçme sistemi, orta öğretimde öğrenci maliyetini arttıran ve ekonomik kaynakların israfına neden olan bir sistem olagelmıştır.

1. Ortaöğretim düzeyindeki okullarda ELEYİCİ sistemden YÖNLENDİRİCİ sisteme geçişi sağlamak,
2. Öğrencilerin ilgi, yetenek ve başarıları ölçüsünde öğrenim kademele-
rinde yatay ve dikey geçişleri sağlayarak sınıf tekrarlamayı ortadan kaldırmak,
3. Orta öğretim okullarında gerekli reorganizasyon yapılarak veya bazı okulları çeşitli mesleklere yatkınlık kazandıracak becerilerin verildiği işlik ve laboratuvarlarla donatılarak okulların fiziksel yapısından maksimum düzeyde yararlanmak.

Uygulama, genelde deneme kapsamına giren Erkek sanat ve Kız sanat enstitüleri dışındaki diğer liselerce benimsenmiş olmasına rağmen, denemeyi başlatan siyasi iktidarın bir başka bakanı tarafından, 1978 yazında projenin yürütülmesine son verilmiştir.

Ortaöğretim Kurumlarında ders geçme ve kredi sistemi Şubat 1990'da Milli Eğitim Bakanının direktifleri ile yeniden ele alınmıştır. Önce, Üniversitelerden, bakanlık merkez teşkilatından, Devlet Planlama Teşkilatından, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığından, Yükseköğretim Denetleme Kurulundan olmak üzere toplam 29 kişiden oluşan bir "ÖZEL İHTİSAS KOMİSYONU" oluşturulmuştur. Bu komisyon, üç alt gruba ayrılarak çalışmış ve çalışmalarının sonucunda "ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SİSTEMİNİ GELİŞTİRME ÇALIŞMALARI : ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SİSTEMİ ÖZEL İHTİSAS KOMİSYONU RAPORU" başlığı altında bir rapor hazırlanmıştır.

Özel ihtisas komisyonlarının raporları çerçevesinde Talim ve Terbiye Kurulu'nca hazırlanan ve 2 Eylül 1991 tarih ve 2342 sayılı Tebliğler Dergisinde yayınlanan "Ortaöğretim Kurumlarında Ders Geçme ve Kredi Yönetmeliği" çerçevesinde 1991-92 öğretim yılından itibaren, şartları uygun olan lise ve dengi okullarda uygulama başlatılmıştır.

Ders geçme ve kredi uygulamasını gerektiren, şüphesiz pek çok gerekçe gösterilebilir. Ancak burada, ders geçme ve kredi sisteminin uygulanmasıyla ilgili üç önemli gerekçe üzerinde durulacaktır.

Demografik Gerekçe:

Ders geçme ve kredi sisteminin liselerde uygulanmasının gerekçelerinden belki de en önemlisi, ortaöğretimdeki her sene artan öğrenci sayısı ve üniversite giriş sınavındaki yığılmadır.

Ülkenin genel nüfus artışı % 2.5 düzeylerinde olup, bu kadar hızlı nüfus artışına, karşılık, okul çağı nüfusuna gerekli eğitimin verilebilmesi için, yeterli koşullar oluşturulamamıştır.

1960'lardan itibaren hükümet bütçelerinden eğitime ayrılan ödenekler, eğitim ihtiyacının gerisinde kalmıştır. Bunun sonucu olarak ilk ve ortaöğretimde ikili ve üçlü öğretim yapma zorunluğu doğmuştur.

Diğer yandan, gelişmekte olan ülkelerde de görüldüğü gibi, eğitim, iyi bir yaşam sağlamanın elit tabaka değerlerini korumanın ve toplumda statü değiştirmenin en güçlü bir aracı olduğu bilinci, toplumun her kesiminde süratle yayılmıştır. Bunun neticesi olarak, üst-sosyo ekonomik aile çocukları için özel liseler ve üniversiteler mantar gibi çoğalırken, orta ve daha çok alt-sosyoekonomik aile çocukları da devlet liselerini doldurmuşlar (60 kişilik sınıflar halinde) ve mutlaka bir üniversiteyi veya yüksek okulu bitirmeyi ön plana almışlardır. Üniversite diploması, meslek edinmenin bireye "SOSYAL PRESTİJ" sağlamanın yegane belgesi olma özelliğini korumuş, hatta önemi daha da artmıştır.

Uzun yıllar Devlet Planlama raporlarında orta eğitimde mesleki ve teknik öğretime ağırlık verilmesi ön görüldüğü halde, gerek mali kaynak yetersizliği gerekse üniversite eğitime geçişte genel liselere bağlanan prestij, hâlâ önemli olması bu okullardaki öğrenci sayısında, diğer dengi okullardaki öğrenci sayısına göre daha da hızlı bir artış göstermiştir.

Genel liselerdeki öğrenci artışına karşılık üniversitelerde kapasite artışı, lise çıkışlı öğrencilerin yüksek öğrenim taleplerini karşılayamaz duruma düşmüş, her yıl üniversite sınavına katılan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu yüksek öğretime girememiştir.

Neticede, lise mezunu olup bir yüksek okula girememiş, minimum düzeyde de olsa bir mesleki bilgi ve beceri eğitimi alamamış, işsiz güçsüz bir gençlik grubu oluşmuş ve bu grup her sene dev gibi büyüyerek bu günlere gelinmiştir.

Ders geçme kredi sisteminin orta öğretim düzeyinde uygulanmasının temel nedeni, bu niteliksiz, lise diplomalı, fakat üniversiteye girememiş grubu lise öğrenimleri sırasında, bazı temel mesleki ve teknik bilgi ve becerilerle donatabilme düşüncesidir. Bu açıdan bakıldığında, ders geçme ve kredi sistemi uygulaması, "ÜNİVERSİTE ÖNÜNDE YİĞİLMAYI" önemli ölçüde azaltabilecektir.

Ekonomik gerekçe, eğitime yapılan yatırımın kendini finanse edebilmesi yaklaşımıdır, yani eğitim ekonomisi politikasıdır.

Yıllardan beri uygulanagelmekte olan sınıf geçme sistemi, orta öğretimde öğrenci maliyetini arttıran ve ekonomik kaynakların israfına neden olan bir sistem olagelmıştır.

Eğitimde kalite kontrolünü sağlama bakımında da, sınıf geçme sistemi, toplumsal gelişmeye ve endüstriyel gelişmedeki üretime beklenen katkıyı getirmemiştir. Toplumun büyük bir kesimi, mevcut endüstri meslek liselerinin, teknoloji ve endüstrideki hızlı gelişimin arkasında kaldığı inancındadır.

Son üç yıldaki istatistikler, ortaöğretimin ikinci döneminde, (yıl sonu itibarıyla) sınıfta kalan öğrenci oranının yaklaşık % 10-11 arasında seyrettiğini göstermektedir. Birim öğrenci maliyeti 1991'de bir milyon civarında olduğuna göre (Ortaöğretim Genel Müdürlüğü ve MEB. APK. Daire Başkanlığından alınan veriler) 1991 yılında sınıf tekrar eden öğrencilerin, 1991 bütçesine getirdiği külfet 90-100 milyar civarındadır. Bu ise yaklaşık 500-1000 dersliğin maliyetiyle eř değerde bir kayıp olmaktadır.

Ortaöğretimde sınıfta kalma yerine ders geçme kredi sistemi, bu ekonomik kaybı önleyici bir sistem özelliğini taşımaktadır. (Oğuzkan, Turgut ve Özoğlu, 1974)

Psikolojik Gerekeçe;

Herhangi bir nedenle kendini başarısız, yeteneksiz algılayan kişinin kendine güveni azalır, üretimi düşer. O nedenle, sınıf geçme sisteminin sonucu olarak sınıfta kalmış öğrenci, kendini yeteneksiz, bir işe yaramaz, üretme güdüsünden yoksun görmeye başlar. Büyük bir olasılıkla bu kişi, çoğu zaman ürettiğinden çok tüketen bir davranış da geliştirir. Bunun da ötesinde, bu kişi yaşamında MUTLU bir insan psikolojisinden de mahrum kalır.

Aslında kişi doğuştan, üretken olabilecek, yaşamı için gerekli eğitimi alabilecek kadar kapasiteyle dünyaya gelmiştir. Bu konuda yapılmış, pek çok bilimsel araştırmalar vardır (Arseven, 1986, s: 15-34, Arseven, 1988 Milliyet). O nedenle çocuğun okuldaki başarısızlığı, başarısının ölçülmesindeki yanlışlıklardan, çocuğun ailede yetişmesindeki kişilik gelişimindeki eksikliklerden, ana-baba tutumundan, ya da kendini gerçekleştirme ortamını bulamaktan kaynaklanır.

Burada vurgulanmak istenen şudur: "HER ÇOCUK FORMAL ÖĞRETİMLE ÖĞRENMEĞ GEREKEN MINİMUM BİLGİ VE BECERİYĐ ÖĞRENEBİLECEK KAPASİTE İLE DOĞAR". O nedenle bütün çocuklardan "Pisagor Teoremini" aynı düzeyde öğrenmesi beklenemez. Kaldı ki, pisagor teoreminin uygulamasına dönük sınavdan zayıf olarak sınıfta kalan öğrenci, kendisine uygun öğrenme koşulları (fiziksel ve psiko-sosyal) sağlandığında onu da öğrenebilecek gizil güce sahiptir. Ders Geçme Kredi uygulaması, bir bakıma bu gizil gücü arama sürecidir.

Diğer yandan bireyin bilgi ve becerisini kullanma zorunda olduğu sistemler (bir kurum-fabrika) genelde PİRAMİTSEL bir yapı gösterirler. Piramitsel sis-

temlerde piramidin tepesinde yalnız ve yalnız bir kişi vardır. Her kişinin eğitiminde, sanki o kişi piramidin tepesinde olacakmış gibi, kişinin zorlanmasına gerek de yoktur.

Okul sürecini bu açıdan incelediğimizde Ders Geçme Kredi sisteminin uygulaması, ülkemiz eğitimi için yararlılığı tartışılmayacak kadar önemli bir gelişme olarak düşünülmelidir.

Öğretim-eğitim uygulamaları, toplumsal yaşamda en geç ürün veren bir süreçtir. Bazı bilim adamları bu süreyi minimum 15 yıl olarak görmektedirler. Bu düşünceye katılmamak mümkün değildir. Çünkü, söz konusu olan insana, mutlu olacağı ve üretebileceği davranışları kazandırmaktır. Yoksa, bir bakanın da okulların açılış yılında işaret ettiği gibi, insan yetiştirme bir Çimento Fabrikası kurma işi değildir. Çünkü çimento üretimi, temelin atılmasından en çok üç yıl sonra mümkün olduğu halde insanoğluna üretici bir davranışın kazandırılması yıllar alabilir.

Ders Geçme Kredi Düzeninde öğrenci, sistemin işleyişi dışına atılmamaktadır. Öğrenci kendi potansiyelini kullanabildiği ölçüde bilgi ve beceri kazanmakta, kendi ilgi alanını görebilmekte ve neleri ne düzeyde yapabileceği bilincine ulaşabilmekte, yani kendini gerçekleştirilmektedir. Öğrenci, öğretmenin rehberliğinde kendi kendini yönlendirmesini öğrenmekte, kendi geleceğini tayin edebilmektedir.

Bu sistemde öğrenci bireyseldir, özgürdür. Birey kendi gücünü tanıdıkça ilerleyebileceğine inanmaktadır. Ders geçme kredi düzeni bireye "PROBLEMİ PROBLEMİN SAHİBİ ÇÖZER" ilkesini öğretmektedir. O nedenle birey bir psikolojik baskı altında değildir.

Ders Geçme Kredi Sistemi 1991 Uygulamasının 1974 Uygulamasından Farklılıkları

Her iki dönemde de Ders Geçme ve Kredi Sistemi uygulamasında büyük benzerlikler vardır. Bununla beraber, 1991 uygulamasında görülen farklılıkları, kısaca, aşağıdaki şekilde özetlemek mümkündür:

1. Velinin okulla ilişkisi daha fazla artmaktadır. Çünkü veli çocuğunun lise-de izleyeceği programın seçiminde, her dönem için bazı formlar doldurmak zorundadır.

2. Okulda Rehberlik uzmanının sorumluluğu ve görev kapsamı çoğalmaktadır. Öğrencinin ilgi ve yeteneklerinin ne olduğunu tayinde gerek öğrenci gerekse veli okuldaki rehberlik uzmanına başvurmak ve onun onayını almak zorundadır.

3. Ders Geçme ve Kredi Sisteminin 1991 uygulaması içine sadece Ortaretim Genel Müdürlüğüne bağlı liseler girmektedir. 1974 uygulamasında ise Sanat enstitüleri, Ticaret Liseleri ve İmam-Hatip liseleri de dahil edilmişlerdi.

4. 1991 uygulamasında iller düzeyinde ve bakanlık merkezi tarafından bazı lme araçlarının deneme yapılan okullarda uygulanmasına ağırlık verildiği görülmektedir. Bu da gösteriyor ki eğitim ve öğretimde öğrenciyi tanımak için daha çok lme araçlarına gereksinim duyulmaktadır.

5. Ancak, ders geçme kredi sistemi'nin uygulanmasına liselerdeki dokuzuncu sınıflar alındığından, YEDİ çeşit üretim programını izleyen öğrencilerin, liseden diploma aldıklarında, niversite öğrenimine geçişte, bu program çeşitlerinin fonksiyonunun ne olacağı kesinlik kazanmamış görünmektedir. 1974 uygulamasında ise (A) (B) ve (C) programları diye  üretim programı vardı. (Bkz. Değerlendirme Grubu Raporu- 2, 1976) Bu programlara göre yalnız (A) programını izleyip tamamlayarak diploma alanlar niversite sınavına girebiliyorlardı.

Ders Geçme ve Kredi sistemi 1991 uygulaması henüz başlangıç dönemini yaşamaktadır. Konuya ilişkin basında çıkan yazılar ve yapılan toplantılarda da görüldüğü gibi, uygulamanın amacına ulaşması için ilgili kişiler ve kurumlar arası SÜREKLİ ve yoğun bir "BİLGİ AKIŞI"na gereksinim vardır (Okul-Bakanlık-ğrenci-Veli-Rehber uzman).

Şimdiye kadar görülen odur ki; milli eğitim sisteminde, özellikle ortaretim düzeyindeki problemlerin zm için Ders Geçme Kredi sistemi uygulamasından vazgeçilmesi pek olası değildir. Bu sistem hem veli tarafından, hem ğrenci tarafından, hem de öğretmenler tarafından oldukça benimsenmiş görünmektedir.

Diğer bir husus ise, Ortaretimde uygulanmaya konulan yeni programların amacına ulaşması, aksaklıklarının belirlenmesi için, eğitim ve retimde UZUN VADELİ eğitim politikalarına ihtiyaç vardır. Özellikle eğitim kurumlarının çalışmaları, kısa dönemlerde, politik nedenler ve iktidar değişiklikleri ile sık sık ertelendiğinde, eğitim problemlerinin zm güçleşmekte, kronikleşmekte, dahası ekonomi için büyük kaymalara sebep olunmakta ve de programın amacına ulaşmasında büyük kayıplar yaratılmaktadır. O nedenle, bu sürekliliğin temini için, eğitimde partiler arası bir consensse varılması ve uzun vadeli planların yapılması ve yürütülmesi artık zorunlu hale gelmiştir.

Belki de Milli Eğitim Bakanlığı'ndan önemli bir organı olan Talim ve Terbiye Kurulunun yapısında önemli bir değişiklik yaparak, bu kuruluşa ÖZERKLİK bakımından anayasal bir statü sağlayarak, eğitim ve üretim programlarında istenilen sürekliliğin temini mümkün olacaktır.

Saygılarımla.

KAYNAKLAR

- Arseven, Ali D., Kaptan, Saim, Baykul, Yaşar, Ataünal, Aydoğın, "Ortaöğretimde Ders Geçme ve Kredi Düzeni Deneme Projesi Değerlendirme Grubu Raporu-2" Talim ve Terbiye Dairesi 1976.
- Arseven, Ali D., "Bencilik Tasarımı (Gelişimi ve Okul Başarısıyla ilişkisi)" Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı: 1, Ankara, 1986.
- Arseven, Ali D., "Her Çocuk Okulda Başarılı Olabilir" Milliyet Gazetesi-Düşünenlerin Düşünceleri-28 Eylül 1988.
- Ertürk, Selahattin, Çok-Gayeli Okullar Meselesi, MEB. Talim ve Terbiye Dairesi, Ankara, 1962.
- M.E.B. Tebliğler Dergisi, 20 Ekim 1954.
- M.E.B. Ders Geçme ve Kredi Sistemi (Tanıtım Dökümanı) Talim ve Terbiye Kurulu, 1991
- Oğuzkan, Turhan, Türkiye'de Ortaöğretim ve Sorunları, Hisar Eğitim Vakfı Yayınları, No. 1, İstanbul, 1981.
- Oğuzkan, Turhan, Turgut, Fuat, Özoğlu, Süleyman, Ortaöğretim İkinci Devresinde Ders Geçme ve Kredi Düzeni üzerine Bir Simülasyon Denemesi, T.B.T.A.K., Ankara, 1974.
- Yıldırım, Cemal, Arseven, Ali ve Ataünal, Aydoğın, "Ortaöğretimde Ders Geçme ve Kredi Düzeni Deneme Projesi Değerlendirme Grubu Raporu-1" Talim ve Terbiye Dairesi, 1975.

BAŞKAN — Biz de Sayın Doç. Dr. Arseven'e çok teşekkür ediyoruz.

Şimdi ortaöğretimde ders geçme ve kredi sisteminin uygulamadaki sorunları, bu sorunların, uygulamaların içinde olan bir lise müdürümüzden, bu uygulamaları daha iyiye nasıl götürülebilir ve nasıl geliştirebiliriz? Onu sormak istiyorum.

Sözü Sayın Sabırlı'ya vermek istiyorum.

Hüseyin SABIRLI — Sayın Başkan, Sayın Panel Üyeleri ve Sayın İzleyiciler. Bu panelde tarafımdan yapılacak açıklamalar 2.9.1991 tarih ve 20979 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Ortaöğretim Kurumlarında Ders Geçme ve Kredi Yönetmeliği esaslarına uygun olarak İzmir ili ve çevresinde Resmi ve Özel Okullarda yapılan ilk uygulamalarla ilgili araştırmalardır.

TED Bilim Kurulu'nun böyle güncel bir konuyu gündeme getirdiği için başta TED Bilim Kurulu Başkanı Sayın Prof. Dr. Mahmut Adem beye ve Bilim Kurulu üyelerine şahsım ve TED Aliğa Koleji Vakfı Yönetim Kurulu adına saygı ve teşekkürlerimi sunuyorum.

İLK UYGULAMALARLA İLGİLİ AÇIKLAMALAR : Ülkemizin kaderi olan çocuk ve gencin yetişmesinde bir reform niteliği taşıyan Ders Geçme ve Kredi sistemi; Uygulamanın ilk günlerinde yadırgandı ve tereddütler meydana getirdi bu durum biraz da toplumsal özelliğimizden kaynaklanmaktadır. Ülkemizde yapılan değişiklikler genellikle devrim şeklinde olmuştur. Bu değişiklikler evrim sürecinden geçmemiştir. Bu konu tartışılmaya açıktır. Belki de evrim süreci bir zaman kaybı olarak düşünülebilir. Fakat öyle de olsa böyle de olsa Ortaöğretim Kurumlarında Ders Geçme ve Kredi Sistemi bir reformdur bir devrimdir.

İlk günlerde meydana çıkan tereddütler Talim Terbiye Kurulumuzca yapılan açıklamalar sonucunda giderilmiştir.

Sistemin temel ilkesinde öğrencilerimiz için okullarımızda daha Demokratik ortamlar hazırlamak, yalnızca itaat eden, dinleyen, verilen bilgileri kuru kuruya tüketen bireyler değil, ilgi, istek ve kapasiteleri doğrultusunda tercihler yapan, kendisi hakkında alınan kararlara katılan, üreten bireyler yetiştirmek var. Bu temel ilkelerin gerçekleşmesi doğrultusunda ülkemizin insanları daha demokratik kafa yapısına sahip olacaklar, birbirlerine daha saygılı olacaklar, daha üretici, mesleğinde daha verimli, kendisi ve ülkesi için daha faydalı bir vatandaş olacaktır.

Ders Geçme ve Kredi Sistemini benimsiyorum. İzmir ilinde Özel Okul Müdürleriyle yaptığımız toplantılarda sistemin çok iyi olduğu ifade edilmiştir. Şimdiye kadar yapılan uygulamalarda genel anlamda bir aksama olmamıştır. Her okul kendi imkan ve özelliğini dikkate alarak çalışmalarını planlamakta (bu sistemin özünde vardır) ve öğrencisi için imkanlar yaratmaktadır. Açıklamamın bu aşamasında sistemin işleyişi ile yapılan uygulamalardan örnekler vermek istiyorum.

Sistem veli-öğrenci-danışman-öğretmen üçlüsü arasında kurulacak araştırmaya dayalı ve daha önce çocuğu psikoloji ve pedagoji açısından tanımayaya dayalı bir çalışmanın sonucuna dayanmaktadır.

Bu çalışmalarla ilgili Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın hazırladığı öğrenci-veli klavuzu, danışman öğretmen klavuzu, yönetim klavuzu adı altında yönlendirici ve açıklayıcı rehber kitapçıklar vardır. Bu kitapçıklar çok faydalı olmaktadır.

UYGULAMALARIN İLK AŞAMASINDA YAPILACAK İŞLER:

1. Öğrenciyi iyi tanıyan danışman öğretmenlerin seçimi,
2. Danışman öğretmenler toplantısının yapılması,
3. Danışman öğretmenler toplantısı ile beraber her okulun kendi imkânlarıda gözönüne alınarak (öğretmen durumu, dersane durumu, laboratuvar durumu, çevre durumu) talimatlar doğrultusunda ortak derslerin ve seçmeli derslerin seçimi,
4. Gene okulun kendi özelliğine göre her dönemde öğrencilerin alacakları dersler ve kredilerin planlanması,
5. Veli-öğrenci ve danışman öğretmen toplantılarının yapılması ve bu toplantılarda ders geçme ve kredi yönetmeliğinin açıklanması,

İKİNCİ AŞAMA (UYGULAMA AŞAMASI):

Bu aşamada, danışman öğretmen öğrenci-veli beraberliğinde öğrenci tercihleri yönlendirilir, planlanır ve uygulamaya konulur. Yapılan uygulamada sağlıklı ve öğrenci lehine verimli çalışmalar planlanır.

İzmir Özel Okulları (yabancı dille öğretim yapanlar) birinci dönem kredi toplamalarını 34 olarak tesbit ettiler.

Şöyle ki:

S. BİLİMLER	KREDİSİ	FEN B. MAT.	KREDİSİ	YABANCI DİL	KREDİSİ
Türk Dili 1	3	Fen Bil. 1	4	Yabancı Dil 1	8
Tarih 1	3	Matematik 1	4	Seçmeli	
Coğrafya 1	2	Seçmeli		Yabancı Dil	4
Seçmeli Psikoloji	2	Kimya	4		
TOPLAM	10		12		12

GENEL TOPLAM 10 + 12 + 12 = 34 kredi

İkinci dönem içinde 34 kredili bir plan yapılmıştır.

İlk dönemlerde öğrenciye yüksek kredi alması tavsiye edilmekte bu yolla ileriki yıllarda daha az kredi alarak boş zaman olanakları sağlanmış olur. Öğrencilerin alacakları kredi miktarları bitirme dönemlerine gidildikçe azalması öğrenci lehine görülmektedir. Çünkü son dönemlerde Üniversiteye daha rahat hazırlanması için ve daha iyi hazırlanması için zaman kazandırıcı olanaklar verilmiş olacaktırlar. Bu planlama sayesinde öğrencinin gerekirse fazla kredi ile de mezun olması imkanları verilmektedir.

Bu sistemde okullarda rehberlik servislerine ihtiyaç vardır. Öğretmenlerin öğrenciyi değerlendirme anlayışlarında tamamen değişmesi gerekiyor. Öğrencilerin başarılarını değerlendiren bir görüşe sahip olmaları gerekiyor. Danışman öğretmenlerinde iyi yetişmesi gerekiyor. Zaman zaman danışman öğretmenlere toplu halde veya gruplar halinde hizmet içi eğitim yaptırmak faydalıdır.

Bu sistemde öğrenci kendine ait özgüvenini kazanıyor. Disiplin olayı, devamsızlık olayı ortadan kalkmış oluyor. Çünkü öğrenci kendi seçtiği ve sevdiği derse giriyor, zorlama yok. Branş öğretmenlerine de sorduğumuzda eski yıllara göre öğrencilerle daha zevkli ve daha verimli ders yaptıklarını ifade etmişlerdir. Bu sistemde öğrenci kısa zamanda branşlaşmaya gidebiliyor. Örneğin mühendislik, sosyal bilimler ve yabancı dil branşları gibi. Özel bir lise-mizde yaptığımız örneklemede geçmiş yıllarda lise1. sınıflarda başarı oranı % 28 iken, şimdi % 77 yükselmiştir.

Sistem yükseköğretimle de bütünleşmeyi gerektiriyor. Bu sebepten Üniversite giriş sınavları bu sisteme göre değişmeli hatta kalkmalı görüşündeyiz. Peki bu nasıl olacak? Her üniversitedeki fakülteler nasıl öğrenci istediklerini hangi fakültelerde branşlarına göre ve fakültenin özelliklerine göre hangi derslerden ne kadar kredi istediklerini ilan edebilirler. Öğrencide Lise 1'den itibaren bu konuda bilgilendirilmiş ise ortaöğretimdeki öğrenimlerini buna göre planlar ve neticede arzu ettiği fakülteye girebilmek için daha önceden hazırlığını yapmış olur. Bu bir öneridir veya bu sisteme göre üniversiteler hali hazırdaki uygulanan sınav sistemlerini değiştirmeli veya düzenlemelidirler. Bu çalışmalar için şimdiden başlayıp planlanması öğrencilerimiz için faydalı olacaktır.

Yeni kabul edilen ilköğretim yasası da ortaöğretimde ders geçme ve kredi sistemine temel teşkil etmektedir ve uygulamaya da başlanmıştır.

Sistemlerin Türk Milli Eğitimine ve Türk çocuklarına faydalı olacağına inanıyorum. Ülkemizde artık güdülen nesiller değil, kendini yöneten, kafası çalışan ülkesini seven nesiller daha çok yetişecek ümidindeyim. Hepinizi saygıyla selamlarım.

BAŞKAN — Biz de Sayın Sabırlı'ya çok teşekkür ediyoruz.

Efendim, son sözü özellikle Sayın Selahattin Meydan'a veriyorum. Çünkü biliyorsunuz bugüne kadar bu işlerin olduğu yer Talim Terbiye, kendisi Talim Terbiye Kurulu üyesi, bize ne diyecekler, sistem daha çok daha iyiye nasıl götürülebilir, bu uygulama nasıl geliştirilebilir?

Buyurun Sayın Meydan.

Selahattin MEYDAN — Son yıllarda dünyamızda ekonomik, politik gelişmelerin getirdiği büyük değişimler yaşanmaktadır. Bu değişimler, bir çok alanda olduğu gibi, ülkemizin standardı yüksek çağdaş bir eğitim seviyesine ulaşmasını ihtiyaç haline getirmiştir.

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununda belirtilen genel amaç ve ilkeler doğrultusunda öğrencilere; Ortaöğretim seviyesinde asgari bir ortak genel kültür vermek, onları ilgi, yetenek ve istekleri doğrultusunda yüksek öğretime, hayata ve iş alanlarına hazırlamak Bakanlığımızın temel görevidir.

Bakanlığımızda son iki yılda eğitim sistemimizde, çağdaş gelişmelere uygun, nitelikli insan gücünün yetiştirilmesine çok yönlü düzenleme ve geliştirme çalışmaları yapılmaktadır.

Bu çalışmalar; mevcut ölçme ve değerlendirme sistemi üzerinde kapsamlı araştırma ve incelemelerin değerlendirilmesi şeklinde başlatılıp sürdürülmüş; sonuçta bu sistemin değişik eğitim kademelerindeki öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre, öğrenim başarılarını ölçebilecek ve geleceklelerini plânlamalarına yardımcı olabilecek nitelikte olmadığı, eleyici ve dışlayıcı bir özellik taşıdığı görülmüştür.

Ölçme ve değerlendirme sistemi ile ilgili politika ve uygulamaları yeniden düzenlemek, gerekli önlemleri almak amacıyla, Bakanlığımızda üniversitelerimizin eğitim bilimleri alanına mensup bilim adamları ile Bakanlığımızın uzman ve öğretmenlerinden oluşan "Ölçme ve Değerlendirme Özel İhtisas Komisyonu" kurulmuştur.

Komisyonca hazırlanan raporda özetle;

1. Öğrencinin ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda eğitim görebilmesi,
2. Öğrencinin potansiyel imkânları ve gelişim normları göz önüne alınarak, onlara eleştirci, üretici ve araştırmacı bir nitelik kazandırılması,
3. Öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde seçmeli ders sayısının ve türünün artırılması,
4. Her derse ait programdaki konu kapsamının pedagojik esaslar dikkate alınarak makul bir seviyeye indirilmesi ve şartları taşıyan okullarda Ders Geçme ve Kredi Sistemine geçilmesi tavsiye edilmektedir.

Bakanlığımız Ders Geçme ve Kredi Sistemi'ni; komisyon raporunda yer alan esaslar çerçevesinde, toplumumuzun çeşitli kesimlerinden yansıyan istekleri de dikkate alarak Talim ve Terbiye Kurulumuzca hazırlanan "Ortaöğretim Kurumlarında Ders Geçme ve Kredi Yönetmeliği"nin aşağıda belirtilen şartları taşıyan ve istekli olan ortaöğretim kurumlarında 1991-1992 öğretim yılından itibaren uygulanmasına karar vermiştir.

DERS GEÇME VE KREDİ YÖNETMELİĞİNİN UYGULANMASINA İLİŞKİN ŞARTLAR

1. Okul yönetimi, öğretmenler kurulu, okul-aile birliği, koruma derneği toplanarak konuyu görüşür.
2. Ders geçme ve kredi sistemiyle ilgili yönetmelik ve programlar dikkatle incelenir.
3. Mevcut Sınıf Geçme Sistemi ile Ders Geçme ve Kredi sistemi arasındaki farkın anlaşılması sağlanır.
4. Okulun derslik, lâboratuvar, işlik, atölye vb.'nin sayısı ve kullanabilme durumları belirlenir.
5. Her dersliğin günde yaklaşık 8-10 ders saati kullanılabileceği dikkate alınır.
6. Derslik sayısına ve kullanılma süresine göre kaydedilecek öğrencilerin sayısı belirlenir.
7. Ortak ve seçmeli derslerin öğretimi için, gerekli alan öğretmenlerinin bulunup bulunmadığı tespit edilir.
8. Yukarıda belirtilen hususlar göz önünde bulundurularak:
 - a. Okul aile birliği ile koruma derneğinin görüşleri alınır.
 - b. Konu öğretmenler kurulunda görüşülerek karara bağlanır.
 - c. Bu karara göre okul yönetimince gerekli işlem yapılır.

SİSTEMİN ANA İLKELERİ

Sistemin amacı her öğrencinin kendi ilgi, istek ve yeteneğine göre yönlendirilmesine, geliştirilmesine, belirli alanlarda yetiştirilmesine ve başarısızlığının değil, başarısının değerlendirilmesine imkân sağlamaktır. Böylece "öğrenci merkezli" bir eğitim ve öğretim anlayışını hakim kılarak okulda demokratik bir ortamın hazırlanmasını gerçekleştirmektedir.

Bu Sistemde;

1. Öğrencinin ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda bir eğitim görmesi esas alınmıştır.
 2. Öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde seçmeli ders sayısı ve türü artırılmıştır.
 3. Bütünleme sınavları kaldırılmıştır.
 4. Okulların Eylül ayının ilk pazartesi günü açılması Haziran ayının ikinci haftası sonunda öğretime son verilmesi ilkesi getirilmiştir.
 5. Sistem, şartları uygun ve istekli olan ortaöğretim kurumlarının 1. sınıflarından başlanmak suretiyle kademeli olarak uygulamaya konulmuştur.
 6. Bu sistemde, Ortaöğretim kurumlarında eğitim ve öğretim; ölçme ve değerlendirme, devam-devamsızlık yönlerinden bağımsız bir bütün olan dönemlerden oluşmuştur. Öğretim yılı yerine "DÖNEM", sınıf geçme yerine "DERS GEÇME" esası getirilmiştir.
 7. Ortaöğretim kurumlarında okula kayıtlı olan öğrenciler; ilk dönemde, ortak derslerden Türk Dili ve Edebiyatı 1, Tarih 1, Matematik 1, Fen Bilimleri 1, Yabancı Dil 1 derslerini almak zorundadırlar. Meslekî ve teknik ortaöğretim kurumları ile özel yönetmeliği olan okullarda da öğrenciler bu derslerle birlikte, programlarında belirtilen ortak dersleri de ilk dönemde alacaklardır.
- Diğer ortak dersler; program türüne göre, en çok 10-12 dönemlik süre içerisinde istenilen zamanda, Felsefe 1-2 programları ise 3. dönemden itibaren alınabileceklerdir.
8. Genel Liselerde Seçmeli dersler 52 çeşittir. (Tebliğler dergisi 2342, sayfa 21-24) Okul müdürlükleri, yeter sayıda öğrencinin ve uygun okul ortamının bulunması halinde Arıcılık, Halıcılık, Çinicilik, Oymacılık ve Fotoğrafçılık gibi çevrenin ihtiyaç ve özelliklerine göre seçmeli dersleri de programlarına alabileceklerdir (Yönetmelik; madde 14).
- Seçmeli meslek dersleri ise okulun özelliğine göre belirlenmiş ve programlarında yer almıştır.
- Seçmeli bir dersin, eğitim ve öğretime açılabilmesi için en az 20 (meslek derslerinde, dersin özelliğine göre en az 8) öğrenci tarafından seçilmiş olması gerekmektedir (Yönetmelik; Madde 13). En az 20 öğrenci tarafından seçilen bir dersin açılabilmesi için okul yönetimince azami çaba gösterilecek, gerekirse üst makamlardan öğretmen talebinde bulunulabilecektir. Ayrıca, okulun imkânlarının uygun olması durumunda, il veya ilçe millî eğitim müdürlüğünün onayı ile daha da az sayıda öğrenciye bu imkân tanınabilecektir.

9. Öğrenciler haftada;

- a) Genel liselerde en az 19, en fazla 30,
- b) Meslek liselerinde en az 33, en fazla 40,
- c) Anadolu liselerinde en az 22, en fazla 34,
- d) Fen liselerinde en az 30, en fazla 40,
- e) Anadolu öğretmen liselerinde en az 26, en fazla 36,
- f) İmam-Hatip liselerinde en az 24, en fazla 36,
- g) Anadolu Güzel Sanatlar Lisesinin Resim-Müzik bölümlerinde en az 28, en fazla 40,

kredi saatlik ders alacaklardır.

10. Öğrencilerin ortaöğretimlerini tamamlayabilmeleri için almaları gereken en az kredi toplamı;

- a) Genel liselerde 132,
- b) Meslek liselerinde 198,
- c) Anadolu liselerinde 156,
- d) Fen liselerinde 198,
- e) Anadolu öğretmen liselerinde 172,
- f) İmam-Hatip liselerinde 192,
- g) Anadolu Güzel Sanatlar lisesi (Müzik-Resim bölümü)'nde 198

olacaktır.

11. Öğrenci başarısı:

Ders Geçme ve Kredi yönetmeliğinin 6. Maddesine göre;

- a) Başarı 4 notla, başarısızlık ise 1 notla değerlendirilecektir.
- b) Ara notları rakamla, dönem sonu notu ise harfle verilecektir.
- c) Bütün yazılı sınavlarda, öğrencilerin cevap kağıtları 100 tam puan üzerinden değerlendirilecek, sonra bu puanlar nota çevrilecek ve not defterine bu notlar yazılacaktır.
- d) Bu sistemde, gerçekte mutlak bir başarısızlık söz konusu değildir.

Seçmeli derslerde, meselâ 4 kredilik bir dersi başaramıyacağı anlaşılan öğrenciler için 2 kredilik program uygulanabilir. Bunun aksi de mümkündür. (Yönetmelik; madde 14). Ancak, ortak dersler için bu durum geçerli değildir. Bu dersleri başaramıyan öğrenci sadece kredi alamaz.

12. Danışman öğretmenin bu sistemdeki rolü ve yeri önemlidir.

Öğrencinin alacağı ortak ve seçmeli dersler, danışman öğretmen veli ve öğrenci işbirliği ile belirlenecektir. Bu seçim, öğrencinin;

- a) Önceki öğrenimine ve dönemlere ait başarısı,
- b) Yöneleceği yükseköğretim kurumuna girilmede alınması gereken dersler,
- c) İlgi ve isteği,

gözönünde bulundurularak yapılacaktır.

13. Öğrencinin diploma derecesi ve alanı;

Öğrenim süresi boyunca alınan derslerin ağırlıklı kredi notları toplamının, aynı derslerin haftalık ders saatleri (kredi) toplamına bölünmesi sonucunda elde edilir. Diploma notu tespit edilirken bölme işlemi, virgülden sonra iki basamak yürütülür. Diploma notu ve alanı diplomada gösterilir. (Yönetmelik; madde 35.)

En az 132 krediyi tamamlayan bir genel lise öğrencisinin, hangi alanda liseyi bitirdiği, aldığı ve başardığı seçmeli derslere göre belirlenir. Mezun olma şartlarını taşıyan öğrencinin, seçmeli derslerden aldığı toplam kredinin en az 1/3'üne ait kredi toplam ve bu 1/3'lük krediye ait dersler, hangi alana uyuyorsa öğrenciye o alanın diploması verilir. Bu oranın hiçbirine uymaması halinde ise Genel Kültür Alanı diploması verilir. (Program Tebliğler Dergisi 2342 sayfa 25).

14. Seçmeli bir derste zümre öğretmenleri, programda belirtilen kredi saatinden yüksek ya da düşük kredili program hazırlayabileceklerdir.

Seçmeli bir derste, daha fazla ilerlemek veya başarılı olmak bakımından daha az bilgiyle yetinmek isteyen öğrenciler için, zümre öğretmenleri, daha yüksek ya da düşük kredili-saatli ders programları hazırlayabilir.

15. Ortak derslerden, Beden Eğitiminin özüllü veya raporlu olan ve bu derse giremeyecek durumdaki öğrenciler resmî bir doktordan rapor almak zorundadırlar.

Raporda sağlık durumlarının veya beden bozukluklarının geçici bir süre için mi, sürekli olarak mı Beden Eğitimi dersine engel oluşturduğu açıklanmalıdır. Sürekli olarak Beden Eğitimi dersine giremeyecek durumda olan öğrenciler bu dersten muaf tutulacak ve bu derse ait kredilerini başka seçmeli dersten tamamlayabileceklerdir.

I. YAPILAN ÇALIŞMALAR

1. Ülkemizdeki genel liselerin % 89'u, meslek liselerinin % 92'si, "Ders Geçme ve Kredi Uygulaması"na başlamıştır. Bu durum ortaöğretim kurumlarımızın % 91 oranında uygulamaya girdiğini göstermektedir.

2. Ders Geçme ve Kredi Yönetmeliği uygulaması ile ilgili olarak 1. dönemde okul yöneticileri, danışman öğretmenler, öğrenci ve velileri bilgilendirmek ve yol göstermek için hazırlanan ve okullara gönderilen klavuzlar yeniden ele alınmış ve gerekli düzeltme ve ilâveler yapılarak II. dönemin başında okullara gönderilmiştir.

"Ders Geçme Kredi Yönetmeliği"ne göre, ortak ve seçmeli derslerin program muhtevaları okul türleri açısından; yeniden düzenlenerek "program I - Program II klavuzları" hazırlanmış, okullara dağıtım yapılmıştır.

3. Ders Geçme ve Kredi yönetmelik uygulaması ile ilgili olarak Bakanlığımızda oluşturulan komisyonca, I. Dönemde sistemin uygulanmasında karşılaşılan problemler konusunda, okullardan, II ve İlçe Millî Eğitim Müdürlüklerinden yansıyan problemlere çözüm getirmek amacıyla bilgi verici ve yönlendirici açıklamalar yapılmıştır.

4. Ders Geçme ve Kredi Sistemi uygulayan okulların fizikî imkânları, birinci ve ikinci dönemde alınan ortak ve seçmeli dersleri, birinci dönemde bu derslerdeki öğrenci başarısını ve ortalama 22 kredinin altında ve üstünde kredi toplayan öğrenci yüzdesini tespit etmek amacıyla "Bilgi Formu" hazırlanmış ve Ankara merkezinde bazı genel liselerin bu forma göre değerlendirilmesi yapılmıştır.

5. Uygulamadaki aksaklıkların bu sisteme ait mevzuattan kaynaklanıp kaynaklanmadığını tespit etmek ve gerektiğinde yönetmelikte yapılması gereken değişikliklerle ilgili teklifler getirmek amacıyla, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının Koordinatörlüğünde eğitim daireleri temsilcilerinden oluşan "Bakanlık Koordinasyon Komisyonu" oluşturulmuştur. Komisyon, çalışmalarına devam etmektedir.

II. TESPİTLER ve SONUÇLAR

1. Ankara merkez liselerinin yapılan ön araştırma sonuçlarına göre;

- Bu okulların her birinde 5-10 arasında dersliğe ihtiyaç duyulduğu,
- Öğrencilerin 1. dönemde alınması zorunlu derslerin yanında, diğer ortak derslerden "Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi 1, Beden Eğitimi 1, Coğrafya 1, seçmeli programlardan ise genellikle Turizm, Resim, Müzik, Sağlık Bilgisi vb. programları aldıkları, ikinci dönemde ise 1.

dönemde alınan ortak ve seçmeli derslerin II. programlarına devam ettikleri tespit edilmiştir.

- c. I.dönemdeki seçmeli derslerle, ikinci dönemde alınan ortak ve seçmeli derslerin seçiminde; okulun imkânlarının dikkate alındığı, ancak veli ve öğrenci tercihlerinin yeteri kadar dikkate alınmadığı görülmüştür.
- d. Birinci dönemde öğrencilerin ortalama 27 kredilik ders aldıkları ve % 57.2'sinin 22 krediden daha az; % 42.8 ise 22 ve daha fazla kredi topladıkları belirlenmiştir.
- e. 1. dönem sonunda öğrencilerin % 32'si 1 dersten; % 19.7'si iki dersten; % 20.60'sı 3,4 dersten, % 16.8'i ise dört ve daha fazla dersten başarısız oldukları tespit edilmiştir.
- f. Öğrencilerin en fazla başarılı oldukları programın Edebiyat 1, en az başarılı oldukları programın ise % 48 ile Matematik 1 programları olduğu anlaşılmıştır.
- g. Öğrencilerin ortak ve seçmeli derslere göre başarı yüzdelerinin dağılımı incelendiğinde, bu konuda Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca 1989 yılı içerisinde yapılan ve öğrenci başarısızlığını gösteren araştırma sonuçlarıyla benzerlik gösterdiği görülmektedir. Şöyle ki;

Derster	1989 Yılı Araştırma Sonuçları (Başarısızlık Yüzdesi)	(1991-1992)
		1. Dönem Sonuçları (Başarısızlık Yüzdesi)
Türk Dili ve Edebiyatı	% 17,2	% 20
Tarih	% 17,8	% 19,2
Matematik	% 43,6	% 48
Fizik		
Kimya		
Biyoloji (Fen Bilimleri)	% 37,7	% 31,5

III. DEVAM EDEN ÇALIŞMALAR

1. Ders yılı sonuçlarını değerlendirmek amacıyla hazırlanan ve örneklem metoduyla seçilecek 22 ilimizin ortaöğretim kurumu yöneticilerince doldurulacak olan Bilgi Formunun değerlendirme çalışmaları yapılacaktır.

2. Bu sistemde öğrenim gören öğrencilerin, üniversiteye giriş sınav-larında herhangi bir güçlükle karşılaşmamalarını sağlamak ve dönemler içerisinde ülke çapında yapılacak seviye tespit sınavlarının Ö.S.Y. Merkezince gerçekleştirilebilmesi için bu merkezle gerekli işbirliği yapılacaktır.

3. Bakanlık Koordinasyon Komisyonunca belirlenen mevzuat değişikliği teklifleri Talim ve Terbiye kurulunca incelenerek değerlendirilecektir. Ayrıca, bu komisyonca uygulamada görülen aksaklıkları giderici bir genelge hazırlanarak illere gönderilecektir.

Bakanlığımız, ölçme ve değerlendirme konusunda, uygulamaya koyduğu yeni sistemle, aynı zamanda Millî Eğitim politikasında eğitim-öğretim açısından çok amaçlı programlara, yönetim açısından da merkezi yönetimden yerel yönetime geçişte önemli bir adım atmıştır.

Yıllardır uygulanagelen merkezîyetçi anlayışın ve alışkanlıkların bir müddet daha sistemin uygulanmasında bazı güçlükler yaratacağını kabul etmekle beraber, kısa bir zaman içerisinde yeni sistemin getirdiği temel felsefenin eğitim kamuoyunca anlaşılacağı, böylece merkezden yapılan bir takım uygulamaların yerel yönetici ve öğretmenlere devredileceği beklenmektedir.

Takdir edileceği gibi, yıllar süren bir merkezîyetçi yönetim anlayışının kısa sürede mahallî yönetime doğru kayması mümkün değildir. Bu konuda yerel yöneticileri bilinçlendirmek ve eğitmek amacıyla okul yöneticileri, veli, öğrenci ve danışman öğretmenlere açıklayıcı, bilgi verici kılavuz kitapları gönderilmesine devam edilecektir.

Bununla birlikte sistemin uygulanmasından doğan problemleri tespit etmek, aksayan yönlerini giderici önlemler almak amacıyla, Bakanlığımızda uzmanlardan oluşan, devamlı bir komisyon kurulmuştur.

Bu komisyonun topladığı veriler değerlendirilmekte ve gerekli tedbirler alınmaktadır.

Bilgilerinize saygılarımla sunarım.

B. GENEL TARTIŞMA

BAŞKAN — Biz de Sayın Meydan'a çok teşekkür ediyoruz bu uygulama ve mevzuata ilişkin açıklamaları için. Efendim, şimdi sabahtan beri tartıştığımız konunun bu son kısmında bu panelde hatta belkide bu paneli de aşan, ciddi olarak çözmekte sıkıntı çektiğimiz sorunları tartışabiliriz. Mese-la benim kafamda şöyle bir soru var. Temel eğitimi yaygınlaştıramamışız, mevcut ortaöğretim düzenide bazı liselerde ortaokulla birlikte görülüyor, örneğin

İmam Hatip Lisesi, şimdi buradan yatay geçiş nasıl yapılacak? Yani ben bunu Sayın Başaran'dan sormak istiyorum. Çünkü çok amaçlı okulda bir yerde temel eğitim deyince artık o ortaokulun oralarda olmaması gerek tümüyle lise olması, endüstri meslek lisesiyle ben bunu veya bir ticaret lisesinin yatay geçişini pek kabil göremiyorum bugünkü sistemde.

Ayrıca Sayın Meydan çok güzel ifade etti, 52 çeşit seçmeli ders şeklinde, tabii burada da benim ciddi kuşkularım var şahsen. Acaba hangi, kaç okulumuzda 52 tane seçimlik ders açabildik, öğretmenlerimiz sayıca branş itibarıyla yeterli mi, fiziki imkânlarımız buna elveriyor mu? Bunlar çok güzel ideal şeyler de uygulamada acaba ne ölçüde nereye kadar girebiliyoruz, benim kafamdaki sorular bunlar. Sanıyorum izleyenlerin de benzer soruları çöktür.

Şimdi efendim, bu konuda söz almak isteyen varsa onlara söz vereceğim.

Buyurun efendim.

Doç. Dr. Oya ERSEVER — Geç geldiğim için sabahleyin neler konuşulduğunu dinleyemedim. Sizlerle bir yaşantımı paylaşmak istiyorum. Altı ay önce, 25 Ekim 1991 tarihinde, acele olarak İzmir'dek Rehberlik ve Araştırma Merkezine davet edildim. Rehber öğretmenlerle, Temmuz 1991'de Samsun'da yapılan hizmetiçi eğitimde tanışmıştık. İzmir Rehberlik ve Araştırma Merkezi'nde çalışan uzmanlar ortaöğretimde çalışan çoğu öğretmen ve rehber öğretmenlerin (uzmanların) kendilerini aradıklarını, yeni bir sisteme geçildiğini, bu yeni sistemle ilgili üç küçük kitapçığın anlaşılamadığını, karmaşa ve panik yaşandığını ifade ettiler. Örneğin, yeni sistemde, öğrencilerin kredilerini düzenleyecek olan tüm öğretmenlere danışman öğretmen denilmektedir. Bu kavram rehber öğretmen kavramı ile karıştırılmaktadır. Bana sorulan sorulardan bir kaçışunlardır. Neye göre yönlendireceğiz? Kredileri düzenlerken hangi kritere göre tarih veya coğrafya al diyeceğiz? Bir meslektaşım, yüzlerine bakarak, bir öğrencisine sen tarih al, bir diğerine sen coğrafya al dedi. Bu yapılan doğru mudur? Burada yapılması istenilen mesleki rehberlik rehber uzmanın görevi olup Rehber uzmanın rolü ile karıştırılmaktadır. Bu karışıklığın önlenmesi için danışman öğretmen kavramının kaldırılmasında yarar vardır. Ayrıca, öğrenci kredilerini düzenleyecek olan öğretmenlerin de Rehber Öğretmen (uzman) denetiminde olmalarında yarar vardır.

Ülkemizde, bir çok okulda derslikler sınırlı olduğu için çeşitli seçimlik derslerin açılması engellenecektir. Öğretmen sayısının da sınırlılığı göz önüne alınırsa bu yeni eğitim sisteminin gereği gibi uygulanması için bazı tedbirlerin alınması kaçınılmazdır. Bu tür sorunlar bir çok yerlerde hatta Ankara'da yaşanmaktadır. Okullarımızın çoğunun koşulları ve öğretmenlerimizin almış oldukları eğitim şimdilik bu yeni eğitim sistemine geçmemizi engellemektedir.

Önerim: Önce, seçilecek pilot okullarda çalışmaların başlatılması, öğretmenlerin hizmetiçi eğitimle hazırlanması yolu ile bu yeni, hümanistik (insancı), öğrenci merkezli açık okul sistemine geçilmesidir. Yeni gelen eğitim sistemini benimsiyor ve teşvik ediyorum ve gerekliliğine inanıyorum. Hatta bu konuda yazılmış bir makalem bile vardır.

Sizlere, bu konuşmayı yapmama fırsat verdiğiniz için, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN — Biz de teşekkür ediyoruz Sayın Doç. Dr. Ersever.

Buyurun Sayın Turna.

Mustafa TURNA — Sayın Meslektaşlarım, değerli arkadaşlar, TED'nin ders geçme ve kredi sistemi olarak "Millî Eğitim Bakanlığı tarafından okullarda önce deneme mahiyetinde uygulanmasına başlanılan böyle bir sistemi konu olarak ele almasından dolayı TED Bilim Kuruluna huzurunuzda bilhassa teşekkür ediyorum. Benim burada size ifade edeceğim konuların önemli tarafı şudur: Şimdi biz tabii eğitimde çeşitli kademelerden geçmiş insanlarız. Lise öğrenimimizden önce mesela ortaokulda bir bakoralya sistemi vardı. Üç yıllık sınıf geçmeden sonra üç yıllık dersten ayrıca imtihan olurduk. Liselerde yine lise bitirme imtihanından sonra bir olgunluk sistemi vardı, olgunluk sınavını vermeyen öğrenci üniversiteye giremezdi. Sonra bunlar kaldırıldı. Sınıf geçiyordu talebeler, bu sınıf geçme sistemi de şimdi ders geçme durumuna getirildi. Benim burada ifade etmek istediğim konu şu: Bu gibi önemli olan bir konuda verilen bir karar için çok esaslı bir inceleme yapılması gerekmez miydi? Örneğin, Türkiye'de bugün mesela İstanbul'da Genel Merkezi olan bir Türkiye Emekli Öğretmenler Derneği var. Ankara'da Ankara Emekli Öğretmenler Derneği var. Bu kuruluşlarda çalışan çok tecrübeli Talim Terbiye Heyeti başkanlığı, müsteşarlık ve Talim Terbiye Kurulu üyeliği yapmış değerli arkadaşlarımız var. Ben şahsen lise müdürlüğü öğretmenlik, milli eğitim müdürlüğü yaparak senelerce bu işlerin tatbikatını, uygulamasını yapmış bir insan sıfatıyla şunları söylüyorum: Bu gibi konular, Batı ülkelerinde dahi, bu gibi kuruluşlara danışılmadan onların fikirleri alınmadan hemen uygulamaya konulmamaktadır. Şimdi burada görüyoruz ki bazı konularda henüz bir neticeye ulaşılmış değil. Ama nasıl netice verecek? Burada benim düşüncem şu: Öğrenciler, aslında imtihanların sistemleri değiştirildikçe tembelliğe alışıyorlar, şimdi umumi kültürü olmayan bir çocuğun üniversitede başarı göstermesi mümkün değil. Sonra, üniversiteyi bitirdikten sonra da. O halde çocukları biz tembelliğe sevk edecek şekilde değil, umumi kültürünü pekiştirecek şekilde bir sistem kurmak mecburiyetindeyiz. Tek ders değiştiriyorsunuz, çocuk o derse çalışacak, öbürüne çalışmayacak, umumi kültürü zayıf kalacak, onu ne yapacaksınız? Şimdi Talim ve Terbiye'nin bu konular üzerine eğilmesini istiyorum. Bu konular üzerinde daha fazla

konuşmaya gerek görmüyorum, fakat bunların üzerinde ciddiyetle durulması gerekir. Çalışan bir arkadaşınız sıfatıyla şunları söyleyeyim: Bugün Talim ve Terbiye genel olarak bu işleri tam manasıyla yürütecek vasıfta ve kalitede değildir. O halde şimdi böyle bir Talim ve Terbiye Kurulu bunları nasıl hazırlıyor? Bunları sormak lazım. Bu sebeple ben derim ki, Talim ve Terbiye eğer bu işlerden iyi sonuç almak istiyorsa, mutlaka bu kuruluşlara danışmayı ön plana alsınlar, bunu kendilerinden bilhassa rica ediyorum.

Sözüme burada son veriyorum, hepinizi saygıyla selamlarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Turna.

Yasemin SUNAY — Sayın Prof. İbrahim Ethem Başaran'ın konuşmasında ders geçme ve kredi sistemine girerken, Millî Eğitim Bakanlığı'nın örgütüne bir göz atmak gerektiğine değindi. Sayın Hocam Millî Eğitim Bakanlığı'nın hangi biriminde bir yapısal değişiklik öngörüyorsunuz? Yoksa bahsettiğiniz değişiklik tüm teşkilat yapısında mı gerçekleşmeliydi? Somut bir şekilde kısaca belirtirseniz memnun olurum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Biz teşekkür ediyoruz.

Buyurun efendim.

Nuran YILMAZ — Oturumları sabahtan beri izliyorum, sabahki oturumlarda uygulamalarda ortaya çıkan sorunlardan söz edildi, tartışıldı, fakat şimdi Sayın Sabırlı'nın açıklamalarından uygulamalarda çok fazla sorun olmadığı gibi bir şeye kapıldım ben, bunu örneklendirebilirlerse bizim için de daha açıklayıcı olacak, teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz.

Buyurun efendim.

Fatma HAZIR — Bu yeni getirilen ders geçme kredi düzeninde 52 seçimlik ders olduğundan bahsedildi, fakat okullarda bu derslerden en fazla beş ya da altı tane açılabilirdi söylendi. Bunlar seçilirken de, ya öğrencinin velisi baskı yapıyor, "şu dersi seç" diye, -ben bu konuda bir de araştırma yapıyorum, bu yüzden biraz genelleme yaparak konuşuyorum- ya da danışman öğretmen "bu dersi seçebilirsin" falan diye öğrenciye söylüyor, yani öğrenci kendi isteğine göre pek derslerini seçemiyor. Madem ders geçme ve kredi sistemi öğrencinin yeteneği ve ilgisi doğrultusunda yetişmesini sağlayacak, acaba bu iki tutarsızlığı ortadan kaldırmak için, sistem nasıl oluşturulabilmeli, ne gibi önlemler alınmalıdır.

Teşekkür ederim.

Efendim, sanıyorum sorular tamam. Şimdi, yanıtlara geçeceğiz. Ben bu yanıtlara geçerken en soldan Sayın Sabırlı'dan başlamak istiyorum.

Buyurun Sayın Sabırlı.

Hüseyin SABIRLI — Zaten konuşmam zaman kısıtlaması nedeniyle bitmemişti, bitseydi sayın arkadaşımızın sorusuna cevap vermiş olacaktım. Şimdi yaptığımız uygulamalarda daha önce söylediğim gibi öğrenci komitesi, veli komitesi, öğretmen, danışman öğretmen, branş öğretmeni ve yöneticisi bir araya geliyor. İlk önce öğrenciyi iyi tanımak önemli. Ortak dersler, her öğrencinin alması mecburi dersler olduğu için onları olduğu gibi kabul ediyoruz. Seçmeli derslere gelince; "Birinci dönemde nasıl bir seçmeli ders koyabiliriz" meselesi doğdu. Çocukların bir kısmı belki edebiyat bölümünü seçecekler, bir kısmı yabancı dil bölümünü seçecekler, bir kısmı fen-matematik bölümünü seçecekler. Bir öneri geldi: "Krediler her bölüm için eşit olsun" -bir örnek vereceğim; "ortak derslerle beraber seçmeli derslerin her bölüm için alınan kredileri eşit olsun" dediler. Böylece birinci dönemde öğrenciler kendilerini denerken, ileride sosyale ayrılacak, fene ayrılacak, yabancı dile ayrılacak, eşit kredi alma olanağına sahip olacaklar. Yabancı dille eğitim yapan okullarda -bunu özellikle belirteyim- yabancı dil önem kazanıyor.

Meselâ; Türk Dili 1-3 kredi, Tarih 3 kredi, Coğrafya 2 kredi, seçmeli Psikoloji 3 kredi. Bunu 2'ye indirdik, on kredi oldu. Ondan sonra fen, matematik kredisi olarak da fen bilgisinden 4 kredi, matematikten 4 kredi, seçmeli kimya 4 kredi toplam 12 kredi oldu. Yabancı dil kredisi, yabancı dille öğretim yapan okullarda 8'dir. Bir de seçmeli yabancı dili seçelim dediler: 4 ve toplam 12 kredi oldu, birinci dönem de toplam olarak 34 kredi verdik. Bu dönemde çocuk kendini deneyecektir, birinci dönem sonunda çocukların alan derslerini seçmeden kuder ilgi alan testleri uygulaması suretiyle bir deneme yaptık çocukların yeteneklerini değerlendirdik, kuder ilgi alanları testleri ile çocukların hangi alanlara yetenekleri var bunları da tespit ettik ve sonuçta çocukların genel anlamda, birinci dönem sonunda bile alanları, hangi alanları seçeceği, hangi alanlara ilgi duyacağı belli oldu. Biz çocuklara ikinci dönemden sonra alan derslerine geçmelerini bilhassa önerdik. Çünkü çocuklar biraz daha kendini denesin istedik. İlgi alanları birinci dönemden itibaren belirlenmiş oluyor ve uygulamayı bu şekilde plânladık. Bu sistemde bir de şunu izledik. Öğretmen dersi zevkle yapıyor, öğrenci zevkle dinliyor, artık disiplin problemi ortadan kalktı, devamsızlık da kalktı. Fizik öğretmeni, matematik öğretmeni, Türk Dili öğretmeni derse giriyor, karşısında zevkle dinleyen öğrenci grubu buluyor. Gerçekten çocuk "ben ilgi duyduğum için bu derse geliyorum" diye düşünüyor. Öğretmen de oğlum, kızım dinle demiyor, rahatlıkla dersini yapıyor. Artık çocuklar öğretmeni zorluyorlar, "öğretmenim şunu da anlat bize" diye devamsızlık da ortadan kalktı. Yalnız bu çalışmalarda

-tekrar ediyorum- danışman öğretmen, rehber öğretmen çok önemli, bunlara da çok önem vermek lâzım. Çocukla sık sık diyalog kurup onu bilhassa ilgi alanları yönünde yönlendirmekte fayda var. Neticede çocuklar üç grupta toplandı, örneğin; bir kısmı yabancı dilde toplanıyorlar, bir kısmı mühendislik bölümü derslerinde toplanıyorlar. Bir kısmı da Matematik Türkçe dersinde toplanıyorlar ve birinci dönem sonunda öğrenciler stressiz psikolojik rahatlık içinde çalışmalarını yönlendirmiş oldular. Boş saatlerinde zaten ilgi alanları var, ben kendi okulumu örnek göstereyim:

Petkim geniş bir site, futbol sahası var, spor salonları var, bu bölümler öğrenciler için değerlendirildi. Öğrencinin boş zamanı diye bir sorun olmadı. Boş saatlerde daha değişik faaliyetler planlanabilir. Sabahleyin konuşmacı arkadaşlarımız boş saatleri doldurmak için bazı mekanlar gerekiyor dediler. Elbette gerekiyor, onda hemfikiriz, ama bu mekanları okul yine kendisi hazırlayacak.

Ama devlet okullarının kaçında bunlar var diyeceksiniz. Tartışmaya açık bir konu. Fakat uygulamada örneğin; bir köy lisesinde olsa bile yine imkânlar yaratılabilir. Bir dağ yürüyüşü bile iki saatlik bir faaliyettir. Boş saatlerinde ağaç dikme de bir faaliyettir. Bunlar iyi organize edildiği takdirde tamamen çocuk ve genci iyi yetiştirmek durumuna gelebiliriz; ama konuşmanın başında vurguladığım gibi kafa yapımızı değiştirmemiz lâzım. Tabii ki burada tereddüt edilen noktalardan bir tanesi sistemin bütünlüğüdür. Üniversite ve yükseköğretimde bu sistem içinde olmalı, sabahleyin vurguladılar gerçekten şu sıralarda öğrenciler, veliler üniversitelerin nasıl öğrenci alacaklarını sistemin nasıl, ne getireceğini bilmeli ve hatta belki de üniversiteye giriş sınavları kalkmalı.

Peki nasıl olacak? Batıda örnekleri çok; çocuk eline diplomasını alıyor, örneğin; tıp fakültesine girecek: Ege Üniversitesi fakültesi, 130 kredili, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi 180 kredili fen bilimleri öğrencisi istiyor. Çocuk hangisine girecekse ona göre kredi alıyor. Ona göre çalışıp kredisini yükseltiyor. Bu aşamada şimdiden üniversitelerde fakültelerin durumları açıklığa kavuşmalı ve öğrencilerimiz nasıl girebilecek, ne şekilde girecek şimdiden bunlar bilinmeli, bilinmezse, tereddütler-bilhassa yüksek öğretimde- çoğalacaktır. Çocuk veya genç ve veli psikolojik sıkıntı içine girecektir. Bir de millet olarak biz çocuğumuzu iyi üniversitede okusun çok para kazansın isteriz. Bizde zevk için okuyan yoktur. Zevk için tahsil yapan yoktur. Bir meslek edinecektir para kazanacaktır, hayatını sıkıntısız geçirecektir. Bizde amaç budur. Batı ülkeleriyle kendimizi kıyaslamayalım lütfen, orada zevk için okuyan da var. Çoğunuzun bildiği gibi meselâ sandviç, ekmek yiyor fakat gidiyor on tane kitap alıyor. Biz de bunu göremeyiz, bizim henüz kültür düzeyimiz buna yeterli değil, onun için lütfen meseleyi bu şekilde

değerlendirirsek, o zaman daha iyi bir düşünce tarzına varmış oluruz. Ve başarıya emin adımlarla ulaşırız. Fakat şu inançtayım ki bu sistemde Türk çocukları daha iyi yetişecektir. Ülkemizde artık güdülen nesiller değil, kendi kendini yöneten, kafası çalışan ülkesini seven nesiller yetişecektir. Bundan ben ümitliyim, onlar da ümitli. İzmir'deki arkadaşlarım da grup olarak ümitlidir.

Saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN — Biz de Sayın Sabırlı'ya teşekkür ediyoruz. Şimdi de sorular ile ilgili tepkilerini almak üzere sözü Sayın Meydan'a vermek istiyorum.

Buyurun Efendim.

Selahattin MEYDAN — Efendim, Sayın Turna hocamızın da söyledikleri gibi ek branşı olan öğretmenlerin diğer derslere de girme imkânları olmalı. Ancak 2000'li yıllara hazırlandığımız ve her alanda ihtisasın arandığı bir dönemde bizim halâ toplu ders öğretmenliğini canlandırma gibi bir düşüncemiz olmamalıdır.

Bilmeyenler için açıklıyorum. Eskiden toplu ders öğretmenleri vardı. Resim, müzik, beden eğitimi dersleri hariç bütün derslere bu öğretmenler girerlerdi. O günün şartlarına göre uzunca bir süre uygulanan bu sisteme bugün için bir ihtiyaç kalmamıştır. Bugün artık her branştaki öğretmenlerimiz kendi alanlarında uzmanlaşarak yetiştirilmektedir.

Sayın hocamın Talim ve Terbiye ile ilgili düşüncelerini Talim ve Terbiye Kurulunun daha bilimsel bir çalışma yapabileceği bir ortama kavuşturulması anlamında alıyorum, herhalde yanılmıyorum değil mi hocam? Onun için kendilerine teşekkür ediyorum.

Sayın misafirler,

Bu sempozyumda öne sürülen bazı düşünceler ve bu düşüncelere paralel sorulan bazı soruların bir kısmına özetle cevap vermek istiyorum.

Bir değerli arkadaşım matematik programının muhtevası dediler. Biliyorsunuz bir çok dersin programı değiştirildi. Buna bağlı olarak program muhtevaları da değişti, düzeltildi ve küçültüldü. Matematik programı bu yılın şubat ayında basıldı. Fizik, Kimya, Biyoloji derslerinin yeniden hazırlanan programları sayın Bakanımızın onayına sunuldu. Onaydan sonra bu derslerin de programlarının basımı yapılacak ve dağıtımı sağlanacaktır.

Yabancı dil dersini beş dönem okuyan bir öğrenci altıncı dönem ne okuyacak şeklindeki sorunuza varsa Takviyeli Yabancı Dil okuyabilir şeklinde cevap verebilirim.

Sonuç olarak ders geçme kredi yönetmeliğinin yeteri kadar anlaşılammış

olması sebebiyle, il ve ilçe millî eğitim müdürlükleri ve okullardan Bakanlığımıza intikal eden uygulamaya yönelik problemler Talim ve Terbiye Kurulunda oluşturulan bir komisyonca değerlendirilmiş bu problemler 40 soruda toplanarak çözüm yolları belirlenmiş ve bu konudaki açıklayıcı bilgiler ilgililere gönderilmiştir. Ama yine de problemler bitmiş değil, hâlâ, bazı konularda ne yapacağım, şu programı nasıl küçültür veya büyütürüm, program geliştirmeyi bilmiyorum, nasıl program hazırlayacağım gibi birçok sorular sorulmaktadır. Zamanımız elvermediği için şu anda bu sorulara değinme imkanım yok. Ancak problemleri çözmek için sürekli bir komisyonumuz var, bu komisyon üniversiteye giriş konusunda da müşterek tedbirler getirmeye çalışıyor.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN — Biz de Sayın Meydan'a çok teşekkür ediyoruz.

Sayın Prof. Özoğlu, buyurun efendim.

Prof. Dr. Süleyman Çetin ÖZOĞLU — Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Bana yöneltilen sorulara ilişkin görüşlerimi belirlemeden önce bir iki noktayı açıklığa kavuşturmak istiyorum. Özellikle bu konuda resmi bir hüviyetim var idi. Ama şu anda o resmi hüviyetim ve görevim sona erdi. Ortaöğretimde Ölçme ve Değerlendirme işi için kurulmuş olan bir komisyon vardı, özel ihtisas komisyonu, Şubat ile Haziran 1990 arasında çalıştı, görevini bitirdi. Ondan sonra yapılan çalışmalar bu komisyonun dışında yapılan çalışmalardır. Soruların bir kısmının yanıtları, o komisyonun 9.6.1990 tarihli raporunda bulunan önerilerinde ve komisyonun çözüm için oluşturduğu görüşlerde yer almıştır. Bunları tekrarlamaya gerek yok. Soruların bir kısmı o komisyon çalışmalarında yanıtlanmış olmakla beraber, çözüm ve önerilerin bu modelin uygulanmaya konulmasında ele alınamamış olması ise ayrı bir konu olup nedenlerini bilemiyorum. Özetle, şu anda yapılan çalışmalarla, Özel İhtisas Komisyonunun önerileri arasındaki ilişki kurmak çok zor olmaktadır.

Sorulara gelince, Sayın Arseven'in sorusuna benim kişisel yanıtlım şöyle olacaktır. Bunlardan bir kısmı zaten o sözünü ettiğim özel ihtisas komisyonunun raporunda öneri olarak vardır. "Danışman öğretmen" "rehber öğretmen" kavramı kargaşası sürüyor. Yeni mi? Hayır, eski bir kargaşa bu. Bu kargaşa bu modelin uygulamasıyla daha da belirgin bir hale geldi. Bu kargaşayı giderecek yaklaşım benimsenmediği sürece bu devam edecektir. Yaklaşım ne olmak gerekir? Danışman, rehber öğretmen bu amaç için olmaz, Psikolojik Danışmanı ve işlevini okul sistemi içinde ele almadığınız sürece bu kargaşaya son verip bu hizmetleri yerine getirecek kimselere kavuşamayacaksınız, bu kargaşadan kurtulamayacaksınız, çözüme de kavuşamayacaksınız. "Rehber öğretmen" diye nitelenen kimse, yöneltmeyecek, öğrencinin yönlendirilmesini

sağlayacak türde bir programı öğrencilerin tümüne hazırlamak durumundadır. Yönelme dediğimiz iş zaten 1970'den beri yönlendirme niyetine yapılıyordu! Müdür yönetiyor, müdür yardımcısı yönetiyor, öğretmen yönetiyor, veli yönetiyor, herkes yönetiyor; ama öğrenci kendi kendini yönetemiyor. Yani öğrenci yönlentiliyor diyorum. Öğrencinin kendi kendisini yönlentmesini sağlayacak olan bu modelin uygulanmasında ise henüz o "yönlendirme" işlevine kavuşamadık. Bu işlevi yerine getirecek elemanı tanımlayıp sisteme alamadık. Ben olsaydım o arkadaşlara derdim ki, sakın ha kimseyi yönlendirmeye kalkmayın, bu modelin gerektirdiği bilgileri vermekle yetinin derdim. Ama galiba uygulama başka biçimde oluyor. Şimdi bakın bu modelle ilgili uygulamadaki temel yaklaşımlardan beklentilerden bir tanesi şu: Genellikle eğitimde bu tür yeni girişimler başladıktan sonra diyoruz ki hele bir bekleyelim, birisi bunu başlattı, birisi gelir bunu kaldırır, eskiye döneriz. Galiba artık bu dönem bitti, bu beklentiden vazgeçelim. Kimse gelip bu yeni girişimi kaldırmaya cesaret edemeyecektir. Eğitimde bu demokratikleşme olmaz ise toplumda nasıl olacak. Gelin bu yeni model uygulamasının gereklerini nasıl uygulayabiliriz diye zorlanalım. Bildiklerimizle değil, bilmediklerimizle uğraşarak, ama onları öğrenmeye çalışarak zorlanalım. Mevcut "deneyimden" "hazırlardan" tümüyle yararlanmayalım, yeni yaklaşımın özelliği içinde çıkan sorunlarda, bilimin tuttuğu ışıktan yararlanalım. Deneyelim, bilmeye çalışalım, gereken yeni değerleri, bilgileri oluşturalım. Alışkanlıklarımızın oluşturduğu birikimi esas almayalım. Bildiğimiz gibi değil olması gerektiği gibi konulara çözümler arayalım.

Diğer bir sorun Sayın Başaran'ın konusuna giriyor ama benim de sunumun temel noktalarından bir tanesi o idi, değinmeden geçemeyeceğim. Milli Eğitimin hangi birimi değişsin? Hangisi değişmesin ki? Eğer bu model uygulanacak ise, özellikle bunu vurgulamak istiyorum. Çünkü mevcut sistem, mevcut bir işlevi yerine getirmek için oluşturulmuştur. Ama bu işlevi bile yerine getiremiyor. Değişmesi gerekir diyor herkes. Siz, işlevleri farklılaştırdığınız zaman, herhalde sayın Başkan itiraz etmeyecektir, işlev değiştikçe örgüt sistemi ve yapısı da etkilenecektir. İşlevler sistemi ve yapıyı etkiliyecektir. Örneğin, yeni uygulama için mutlaka merkezde bu yeni uygulama için bir ünite kurulması şarttır. Milli Eğitim Bakanlığının kurmay heyetinin yapı ve işlevinin değişmesi şarttır. Kişilerin değişmesi anlamına almayın lütfen. Artık, bu işleri yürütecek olan kurmay heyetin güvenceli ama ehliyetli uzmanlardan oluşması gerekir. Yoksa bu heyetin memur statüsünde güvencesi az çalışanlardan oluşması bizi bir yere götürmez. Bunları söylemek durumundayız, bunları tartışmak durumundayız. Kişilerden arındırarak özellikle vurgulamak istiyorum, eğer bu kurmay yapıyı kurmazsanız, işlevler ve onun uygulamaya yansımaları konusunda karşılaştığımız sorunlardan kurtulamayız. Bir diğer önemli nokta şudur: 1739 sayılı yasa bu modelin ve sistemin uygulan-

ması için yeterli değildir. Çünkü o yasa "yönlendirmeye" olanak sağlayan durumları kapsamıyor. Neden? O yıllarda bu işleri ve işlevleri bilmiyorduk ve yasadaki bunları düşünmemişiz de ondan. Şimdi bu modelin ve sistemin gerektiği bir düzenlemenin 1739 sayılı yasadaki yer alması gerekiyor. Bunun çalışmalarının başlaması gerekir. Konuya böyle baktığımız zaman ilginç gözlemler oluşuyor: Bu model uygulaması, eğitim sistemimizin ortasında yani tabanda değil, tavanda da değil, orta düzeyinde başlatıldı. Tabanda yani temel eğitimde yapılması gereken işler var. Onlara girildiği yönünde izlenimler edinmek çok zor. Mart 1992'de bir yönetmelik çıktı, beklerdim ki, bu modelin uygulanmasına ilişkin bazı kavramlar ve bağlantılar bu yönetmeliğe yansısın. Hayır yansımamış. Yansımaz da. Çünkü biz hâlâ eğitim sisteminde gerekli bütünlüğü görme durumunda olamamışız, gerekli görüşü ve yaklaşımı oluşturamamış görünüyoruz. Tavanla ilgili ilişkiler, yani yüksek öğretim ile ilişkiler ve bağlar konusunda ise, Sayın Meydan başladık çalışmalara dedi, kısa zamanda sonuçlanmasını bekliyoruz. Eğer önümüzdeki yıl sonuçlanmazsa bu model uygulaması, sistem başarısızdır diye, başlatanlar tarafından terk edilebilecektir. Çünkü öğrenci zorlayacaktır, ben nereye gidiyorum, üniversite giriş sınav sisteminde ben ortada kaldım diyecektir. Öyle ise sistemin tavanıyla bu model uygulamasının ilişkisini ve bağını bir an önce kurmak ve gelişmeleri sağlamak gerekiyor. Öyle olunca, değişme yalnız kişilerde değil, işleve göre örgütte de gerekli hale geliyor. Bunu karşılamalıyız.

İster istemez okula böyle bir yenilik getirdiğiniz zaman bunun uzmanlarını, araçlarını, gereçlerini getireceksiniz ve bunları da örgütleyeceksiniz. Hali hazırda merkez örgütünde bunu yapmaya olanak yok. 1950'lerde Test Araştırma Bürosu kurduk, geliştirdik, ama sonra Milli Eğitim Bakanlığının dışına attık. Bu girişim ve birikimden diğer kuruluşlar yararlandı: ÖSYM doğdu, fakülteler doğdu; ama Test ve Araştırma bürosu Milli Eğitim Bakanlığında yaşıyor diyebilir miyiz? Evet, bilmiyorum, diyebilir miyiz diye sordum, ölmediyse memnun olurum.

Bir diğer sorun, 52 seçimliğin dersin yalnız beşinin altısının açılabilmesi konusu oldu. 52 seçimliğin dersi belirleme girişiminde bulunulması çok büyük bir gelişmedir. Ancak 52 dersin ne olduğunu, nasıl uygulanacağını, bunların her birinin bir alan olduğunu her birinin hemen uygulanması gerektiğini, yöreye göre değişebileceğini ve gereklerini incelemeye, çalışmaya başlarsak, 52 dersin anlamlı hale gelmesi mümkün olabilir. 52 dersi, hepsinin okutulması açısından değil, artık belirli konuları, alanları ders olarak düşünebilmiş olmak yönünden benimsiyorum. Beş altı dersin açılmış olması olanaklar çerçevesinde yeterli ise iyi, ama daha fazla açılacaksa neden açılmasın? Yalnız seçimlik ders kavramını, sabahleyin öğrencimiz çok iyi vur-

guladı, ciddi bir biçimde, sistem içerisinde değerlendirilmemiz gerekir. Seçimlik dersi biz bir zaman şöyle algıladık Öğretmenin derse öğrenci seçmesi biçiminde algıladık. Seçilmiş öğrencilerin aldığı ders biçiminde algılama amacın dışındadır. Bu kavramları çarpıtmamak gerekir.

Bir diğer nokta ciddi bir konu olarak ortaya çıktı Sayın Sabırlı, "Kuder İlgili Alanları Testlerini" kullanıyoruz dedi. Lütfen kullanmayın. Onlar test değildir. Halihazırda, resmen rapora da yazdığım için rahatlıkla söylüyorum, bugün okullarda kullanılan "Kuder İlgili Alanları Tercihleri Envanteri" eksiktir, yanıltır, hiç bir zaman amacına yönelik hizmet görmemektedir. Kullanılmaması gerekir. Fakültemiz bunun doğrusunu el kitabıyla beraber Bakanlığa sunmuştur. Bakanlığın uygun aracı uygulamaya koyması için yardıma da hazır olduğumuz da söylenmiştir. Bir an önce bu uygun araç uygulamaya konursa Sayın Sabırlı'nın bize verdiği bu bilgi çerçevesinde işlenmekte olan o hatanın ortadan kaldırılması sağlanmış olur.

Çok teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN — Biz de Sayın Özoğlu'na çok teşekkür ediyoruz.

Şimdi Sayın Prof. Dr. Başaran'da söz sırası, buyurun efendim.

Prof. Dr. İbrahim Ethem BAŞARAN — Sanırım bana yöneltilen üç soru var. İsterseniz ilkin temeleğitimle ilgili olandan başlayayım.

Konuşmamda da belirttiğim gibi, temel eğitim gerçekleştirilmeden çok amaçlı okula ve bu okulda uygulanacak ders geçme düzenine geçmek olanaksızdır. Bu benim kanımdır. Avrupa'daki uygulamalarda da bunu görüyoruz. Söz gelimi İsveç'te, Norveç'te ve İngiltere'nin kimi bölgelerinde ilkin dokuz yıllık temel eğitim gerçekleştirilmiş, bu eğitimin üzerine de çok amaçlı okul oturtulmuştur. Bu ülkelerde temeleğitimde öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini tanılamaya büyük özen gösterilmektedir. Üç ayda bir öğrencilerin ilgi, yetenek, zekâ, başarı testleriyle durumu tanılanmakta ve temeleğitimi bitirdiğinde bunlardan elde edilen verilere dayanılarak öğrencinin profil grafiği çıkarılmaktadır. Bu veriler hem öğrenciye hem de öğrencinin ana babasına kılavuzluk etmektedir. Bu veriler aynı anda çok amaçlı okulun temel verileri olmakta ve öğrenciye yapılan rehberlikte bunlar kullanılmaktadır.

Kimi ülkelerde, temeleğitimin üçüncü döneminde, öğrencinin on bir, on ikinci yaşlarında, ileride seçeceği mesleğe ya da bilimdalına yönlendirme başlamaktadır. Bunun için öğrencinin önüne akademik ve pratik dersler ya da dallar koymaktadırlar. Böylece çocuğa kendini bu alanlarda tanıması için deneme fırsatı verilmektedir. Bir yandan okulun öğrenciyi tanıma çabaları öte yandan öğrencinin kendini değişik dersler yoluyla tanıma çabası on beş, on altı yaşına geldiğinde çocuğun hangi yönde gelişeceğini belirlemekte; çok

amaçlı okulun yükünü azaltmaktadır. Özellikle pratik kolları seçen öğrencilere yaygın eğitim ya da okulda açılacak kurslarla kısa yoldan meslek kazandırma olanağı açıldığında, üniversitelerin önündeki öğrenci yığılmaları azalmaktadır.

Şimdiki ortaöğretim ve ilköğretim anlayışı içinde ne eğitsel ne de siyasal yönden öğrencileri meslekler yoluyla üretim alanına sokmak ve üniversiteler önündeki yığılmaları azaltmak olanaklıdır. Bu sorunlar ancak temeleğitim ve çok amaçlı okullarla çözülebilir. Kaldığı şimdiki düzen içinde, öğrencilere kredi yoluyla kısa sürede okullarını bitirmek de olanaklı değildir. Ders geçme ve kredi düzeninin amacı yetenekli öğrencileri olağandan daha kısa sürede okuldan ya da üniversiten mezun etmektir. Ama bunu uygulayan üniversitelerde bile dört yıldan önce lisans öğrenimini bitiren öğrenciye rasanmamaktadır.

Temeleğitimin ve ortaöğretimin önündeki en önemli sorun bu okulların eğitim programına siyasal amaçlarla derslerin konmasıdır. Eğitim programları eğitsel amaçlardan daha çok siyasal amaçlarla yapıldığı sürece, öğrencilerin gelişimi, geleceği, bir mesleğe yönelimi ön plana çıkamayacaktır.

İkinci soruya geliyorum. Soru çok amaçlı okulda yan geçişlerin nasıl olacağı üzerinedir. Soru, sözgelimi diyor, din bilimleri dalında endüstri dalına öğrenci geçebilir mi? Daha önce belirttiğim gibi on bölümde otuz iki eğitim programı açmak olanaklı görülüyor. Bu bölümlerden biri de din bilimleri bölümü. Kuşkusuz bir öğrenci çokamaçlı okula girerken bir bölümü yeğlemiş ve o bölümün öğrencisi olmuş ise, daha sonra başka bir bölüme yan geçiş yapabilecektir. Belki burada rehberlik uzmanının önerisi ve yeni alandan gereken dersleri alması koşul olacaktır. Ama şimdiki düzende kırkdokuz ortaöğretim okulundan birbirine yan geçişler katı duvarlarla engellenmiştir.

Üçüncü soru Yasemin Hanımın. Yasemin Hanım, çok amaçlı okulun benimsenmesi ya da ders geçme ve kredi sisteminin benimsenmesi Milli Eğitim Bakanlığı'nın yeniden örgütlenmesini gerektirir mi diye soruyor. Benim kanım odur ki, bunlar olmadan da Bakanlığın yeniden örgütlenmesi gerekir. Ama Bakanlık yeniden örgütlenme girişiminin ardından daha kötü bir örgütlenme ortaya çıktı. Bu uğraş 1925'den beri sürmektedir. Size bir anımı anlatayım. 1981 yılında üç üniversiteden sekiz öğretim üyesine Bakanlığın yeniden örgütlenmesi görevi verildi. Bu sekiz öğretim üyesi 1930'dan bu yana bu konuda yapılan tüm çalışmaların ve araştırmaların dökümanlarını topladı, yoğun bir çalışmaya girdi. Sekiz ay çalıştıktan sonra Bakanlık için işlevsel bir örgütlenme modeli önerdi. Ama Bakan bu modeli Şûra belgelerinin içine almaya bile cesaret edemedi. Çünkü yirmi genel müdürlük sekiz genel müdürlüğe iniyordu.

Bence çok amaçlı okul, temeleğitim ya da ders geçme ve kredi düzeninin uygulamaya konulması için Bakanlığın yeniden örgütlenmesine gerek yoktur. Bakanlık her örgütlenme girişiminde daha da büyüyerek dev bir yapıya dönüştü. Bu dev yapıyı çekip çevirmek görüldüğü gibi zor olmaktadır. Bakanlık varsın yeniden örgütlenme uğraşısı içinde olsun, bu önemli değil. nemli olan okulun iyi örgütlenmiş olmasıdır. Çünkü, temeleğitim ve çokamaçlı okulun eğitim programlarını uygulayacak olan okuldur. Ders geçme ve kredi sistemini gerçekleştirecek olan okuldur. Bakanlık eğitim hizmeti üretmez, yönetim kararları üretir. Başka bir deyişle Bakanlık vereeği kararlarla eğitim hizmetini yntmeye yeşil ışık yakar. Eğitim hizmetini üreten okul, iyi yönetildiğinde ve iyi örgütlendiğinde asıl toplumun eğitim gereksinmesi karşılanır. Bunun için okula yeterliliği yönetim eğitimi ve deneyimi ile kanıtlanmış müdürler vermek; iyi yetişmiş öğretmenler vermek gerekir. ocuk, eğitimi okulda görecek; başka bir deyişle yemeğini okulda yiyecektir, Bakanlıkta değil. Bakanlık parseellenmiş, sahipleri de tapularını almıştır. Sahipleri kolay kolay makamlarını bırakmak niyetinde değildir. Ama okul, toplumun okulu olmak zorundadır. Bu okula iyi yetişmiş müdür, müfettiş, eğitim programcısı, danışman, rehber, özel eğitim uzmanları vermek gerekir. Bunun ardından okula eğitim programlarını uygulamak için yetki verilmeli, en iyi biçimde uygulamaları için de sorumlu tutulmalıdır.

Okullara siyasal etkilerle müdür ve ğretmen atamasını durdurması gerekir. Bunun ardından iyi yetişmiş müdür ve uzmanların okullarda görevlendirilmesi gelmelidir. Bu nitelikteki okulları da merkezietci sistemin pençesinden kurtarıp, yerelci bir yönetime kavuşturulmalıdır. Ben sayın zoğlu'na bir şey demiyorum; bu o kadar merkezietci değildi. İçimizde Batı lkelerinde eğitim toplantılarına katılan arkadaşlarımız vardır. Dikkat edilirse bu toplantılarda bakanlıktan, bakanlığın örgütlenmesinden söz edilmez. Çalışmaların, tartışmaların, önerilerin büyük çoğunluğu okulun eğitim olanaklarının geliştirilmesi üzerinedir. Okulu daha güçlü kılmak, okula yetki vermek, okulun eğitimini uzmanlarla desteklemek bu toplantıların ana konusudur. Bakanlık siyasal bir arenadır. Orada olacaklar, merkezietci sitemlerde okulu büyük oranda etkiler. Ama merkezietcilikten yerelcilieğe geçtikçe siyasal etkiler azalır, eğitsel etkiler çoğalır.

Konuşmalardan da anlaşıldığı gibi, ders geçme ve kredi sistemi, yönetimi güçlü olan okullarda iyi uygulanmaktadır. Ama tüm yönünü Bakanlığa evirmiş, Bakanlığın ağzına bakan yönetmenlerin bulunduğu okullarda bu düzen iyi uygulanmamaktadır. Yetersiz müdürü ve uzmanı olan okulların hangi birine Bakanlık ya da Talim ve Terbiye Kurulu yanıt verebilsin.

Prof. Dr. Süleyman etin ÖZOĞLU — Efendim, ben merkezietçiyim, ğrenci merkezde olduğu sürece. Öbür türlü merkezietci değilim, sizinle beraberim.

Prof. Dr. İbrahim Ethem BAŞARAN — Teşekkür ederim. O zaman bir şey daha ekleyeyim. Eğer, çocuğu merkeze alıyorsak, o zaman çocuk ne istiyor ona bakmamız gerek. Sayın Çağla, bir öğrenci olarak ne kadar güzel düşünceler söyledi. Nedir çözülecek sorun? Şimdiki yaşamına öğrenci nasıl uyum sağlayacak. Gelecek yaşamına insan nasıl uyum sağlayacak? Bunlar birer sorundur. Bu sorunlar öğrencinin sorunlarıdır. O halde eğitimin sorun çözmeye yönelik olması gerekir. Bırakınız öğrenci bu sorunları çözmeye başlasın. Okul yönetiminin yapacağı iş, uzmanlarıyla, öğretmenleriyle çocuğun sorununun çözmesine rehberlik etmektedir. Eğer öğrenci sorunun daha şimdiden çözmeye başlamaz, sorununun çözülmesini öğretmenden ya da uzmandan bekler ise büyüyünce de baba aramayı sürdürecektir. Baba da her şeye koşmuyor artık.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Sayın Başaran'a biz de çok teşekkür ediyoruz.

Son sözü Sayın Arseven'e vermeden önce birşeyi eklemek istiyorum. Bugün panel üyelerinin üçer dakikasını alıp sizlere verdik çünkü 45 dakika geç başlamıştı panelemiz. Bu konsantre içinde ben ara vermek istemedim. Ara verdikten sonra tartışmaya soru soracak kimse kalmıyordu. Geçen toplantıdaki tecrübemizden böyle bir sonuca gittim.

Dersin sonuna doğru, biz üniversitedeki hocalığımızdan biliriz, çok soru soran öğrencileri sınıf protesto eder. Yani zil çalmaya iki dakika, üç dakika kala. Ama yine de ben Sayın Arseven'e öz olarak ne söyleyecekse söylemesini rica ediyorum.

Doç. Dr. Ali ARSEVEN — Teşekkür ederim Sayın Başkan:

Eğitim Sempozyumlarında, eğitim konusuyla ilgili bu gibi panellerde, genellikle, dinleyicilerin büyük bir kısmını yine biz eğitimciler oluştururuz. Görüyorum ki bu panelde "Ders Geçme ve Kredi Sistemi Uygulamasının Gelişimi" başlıklı panelde dinleyici ve panel üyeleri olarak, uygulamanın doğrudan etkilediği VELLERİ ve ÖĞRENCİLERİ de görmekteyiz. Bu çok güzel bir şey. Gönül isterdi ki, lise düzeyinde özel becerilerin geliştirilmesini ve böylece bazı ara insan gücünün temel becerilerinin oluşmasını ön gören bu proje uygulaması konusundaki panele insangücünü kullanan SANAYİ KESİMLİ'nden de kişilerin katılması mümkün olsa idi. Onlar da davet edilselerdi.

Son bir şey daha ilave etmek isterim. O da Milli Eğitim Sistemimizde diğer bazı kuruluşlarda da olduğu gibi (Örneğin TRT gibi) bazı özerk kuruluşlara gerek vardır sanırım. Çünkü, eğitimle ilgili projelerin ve bu projelerin uygulanması uzun süreler (15-20 yıl gibi) gerektirmektedir. Halbuki her iktidar

değişiminde Milli Eğitimde yalnız idari değişiklik değil, önceki iktidar tarafından bir uygulama, henüz değerlendirilip sonuç hakkında kamuya bilgi verilmeksizin, birçok proje uygulamadan kaldırılmaktadır.

15 yıllık bir geçmişe bakılsa, şu anda üzerinde konuştuğumuz DERS GEÇME ve KREDİ uygulaması konusunda da değerlendirme raporlarının eksiklikleri tartışmaya bile lüzum görülmeden projenin uygulanmasına son verilmiş. Ne gariptir ki: Ders Geçme Kredi uygulamasını başlatan bakan ile uygulamaya son veren aynı iktidarın iki ayrı bakanıdır.

Bunlar dikkate alındığında, ister istemez, eğitimle ilgili uzun vadeli uygulamaların oluşabilmesi için, bazı özerk kuruluşlara ihtiyacı var. Derim ki acaba TALİM VE TERBİYE KURULU böyle bir özerkliğe kavuşturulamaz mı?

BAŞKAN (Prof. Dr. Mahmut ADEM) — Biz de Sayın Arseven'e teşekkür ediyoruz.

Efendim, ben son bir iki dakikanızı daha alacağım. Değerlendirme yapmak üzere, uzatmadan şunu söylemek istiyorum. Bu "ortaöğretimde ders geçme-kredi sistemi" konusundaki bir günlük toplantımız öğretmenleriyle, yöneticisiyle, velisiyle, öğrencisiyle, Bakanlık merkez örgütünün katılımı ile oldukça başarılı geçti, amacına ulaştı. Biz hem bildiri sunan hem de panel üyesi olarak konuşan bilim adamlarımıza ve siz izleyicilere çok teşekkür ediyoruz.

Yeniden başka bir toplantıda buluşmak üzere hepinize Bilim Kurulumuz adına saygılar sunuyorum.

EK : 1

**TÜRK EĞİTİM DERNEĞİ
BİLİMSEL TOPLANTISI**

**ORTAÖĞRETİMDE DERS GEÇME VE
KREDİ SİSTEMİ:
İLK UYGULAMALAR**

**11 NİSAN 1991
CUMARTESİ**

YER : TED Ankara Koleji Vakfı Konferans Salonu

Ziya Gökalp Caddesi No. 48/Yenişehir/ANKARA

**ORTAÖĞRETİMDE DERS GEÇME VE KREDİ SİSTEMİ:
İLK UYGULAMALAR**
11 NİSAN 1992 CUMARTESİ

- 10.00 - 10.30 — AÇILIŞ
— Prof. Dr. Mahmut ÂDEM
(TED Bilim Kurulu Başkanı)
— Prof. Dr. Rüştü YÜCE
(TED Genel Başkanı)
— Köksal TOPTAN
(Milli Eğitim Bakanı)
- 10.30-11.00 — BİRİNCİ OTURUM
BAŞKAN — Doç. Dr. Hülya GÖKMEN
(TED Bilim Kurulu Üyesi)
KONUŞMACI — Doç. Dr. Nihat BİLGİN
(Milli Eğitim Bakanlığı Müşaviri)
KONU — "Ülkemizde Uygulamaya Konulan Öğrenciyi Yönlendirme, Ders Geçme
ve Kredi Düzeni"
- 11.00 - 11.15 — TARTIŞMA
11.15 - 11.30 — ARA-ÇAY
- 11.30 - 13.15 — İKİNCİ OTURUM (PANEL I)
BAŞKAN — Doç.Dr. Nizamettin KOÇ
(TED Bilim Kurulu Üyesi)
KONU — DERS GEÇME VE KREDİ SİSTEMİNİN İLK DÖNEM UYGULAMALARI
KATILANLAR — Doç. Dr. Yaşar BAYKUL
(H.Ü. Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi)
— Çağla EVCİLİ
(TED Ankara Koleji Vakfı Özel Lisesi Öğrencisi)
— İlnur KARAOVA
(TED Ankara Koleji Vakfı Özel Lisesi Müdürü)
— Prof. Dr. Asiye MOCAN
(A.Ü. Dış Hekimliği Fakültesi Öğretim Üyesi - Öğrenci Velisi)
— Şahika MUŞTU
(Ayrancı Lisesi Rehberlik Uzmanı)
- 13.15 - 13.45 — TARTIŞMA
13.45 - 14.15 — ÖĞLE TATİLİ
- 14.15 - 16.00 — ÜÇÜNCÜ OTURUM (PANEL II)
BAŞKAN — Prof. Dr. Mahmut ÂDEM
(TED Bilim Kurulu Başkanı)
KONU — ORTAÖĞRETİMDE DERS GEÇME VE KREDİ SİSTEMİ UYGULA-
MALARININ GELİŞTİRİLMESİ
KATILANLAR — Prof. Dr. Ali ARSEVEN
(G.Ü. Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi)
— Prof. Dr. İbrahim Ethem BAŞARAN
(A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi)
— Prof. Dr. Süleyman Çetin ÖZOĞLU
(A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi)
— Hüseyin SABIRLI
(TED Aliağa Koleji Vakfı Özel Lisesi Müdürü)
- 16.00 - 16.15 — ARA-ÇAY
16.15 - 16.45 — TARTIŞMA - GENEL DEĞERLENDİRME

EK : 2

(YAYINA HAZIRLIK ÇALIŞMALARINDA İLGİLİLERE YAZILAN YAZI ÖRNEĞİ)

Sayın.....

Derneğimizce düzenlenen ve 11 Nisan tarihinde TED Konferans Salonu'nda yapılmış bulunan "ORTAÖĞRETİMDE DERS GEÇME VE KREDİ SİSTEMİ: İLK UYGULAMALAR" konulu toplantıda sunulan bildiri ve panel konuşmalarının bir kitap haline getirilmesi çalışmalarını sürdürülmektedir.

Bu toplantıda,
..... konulu

BİLDİRİ/PANEL ile ilgili olarak;

- () Sunduğumuz konuşmanın,
- () İzleyicilerin yöneltmiş oldukları sorulara verdiğiniz cevapların,
- () İzleyici olarak, toplantının "Tartışma" kısımlarında; katkı niteliğindeki konuşmanız veya bildiri sahibine ya da panel üyelerine yönelttiğiniz soruların, ses alıcı gereçten belirlenebilen metni ekte sunulmuştur.

10 Haziran 1992 tarihine kadar ekte sunulan metinde, metnin aslına sadık kalarak yapılmasını gerekli gördüğünüz düzeltmeleri, eklemeleri ve çıkarmaları yaparak yayınlanmasını istediğiniz metnin Derneğimize ulaştırılmasını dilemekteyiz. Bu yayınınızın kısa sürede yayınlanması planlanmaktadır. Bu bakımdan, gerekli düzenlemelerden sonra, yazınızı basıma hazır bir biçimde daktilo ile yazılmış olarak göndermenizi beklemekteyiz.

Ayrıca, halen düzeltme yapmak üzere gönderdiğimiz ektteki metinde, gerekli düzenlemeleri yaptıktan sonra, bu metnin ve toplantı sırasında verdiğiniz (Şayet veriyorsanız) bildiri veya panel konuşmanızın metninin basılmasını belirten, "basılabilir" ibaresi ile imzalı olarak göndermenizi önemle rica etmekteyiz.

Bilginizi rica eder, ilgileriniz için teşekkür ederim.

Saygılarımla,
Mehmet BAKLACI
TED Genel Müdürü

- NOT : 1 — Ekte sunulan metnin düzeltilerek, yeniden yazılması halinde, tarafımızdan gönderilen metinle birlikte iadesi,
- 2 — Düzeltme sırasında yazım kurallarına dikkat edilmesi,
- 3 — Gereksiz gördüğünüz paragraf ve cümlelerin çıkarılması, konuşmanızın çerçevesini aşacak ekler yapılmaması ve yabancı isim ve terimlerin orijinali ile Türkçe okunuşunun belirtilmesi rica olunur.

TÜRK EĞİTİM DERNEĞİ YAYINLARI

A. EĞİTİM DİZİSİ YAYINLARI

KİTABIN ADI	FİYATI
1. Yükseköğretime Giriş Sorunları.....	Tükenmiştir.
2. Ulusal Eğitim Politikamız.....	Tükenmiştir.
3. Çocuk ve Eğitim.....	Tükenmiştir.
4. Temel Eğitim ve Sorunları.....	Tükenmiştir.
5. Atatürk ve Eğitim.....	12.500.-
6. Türkiye'de Meslek Eğitimi ve Sorunları.....	12.500.-
7. Okulöncesi Eğitim ve Sorunları.....	Tükenmiştir.
8. Bugünden Yarına Ortaöğretimimiz.....	12.500.-
9. Gençliğin Eğitimi ve Sorunları.....	12.500.-
10. Eğitimde Psikolojik Hizmetler ve Sorunları.....	12.500.-
11. Yaygın Eğitim ve Sorunları.....	12.500.-
12. Yükseköğretimde Değişmeler.....	12.500.-
13. Demokrasi için Eğitim.....	15.000.-
14. Eğitimde Laiklik.....	20.000.-
15. Sanayileşme Sürecinde Türk Eğitimi ve Sorunları.....	Baskıda

B. ÖĞRETİM DİZİSİ YAYINLARI

KİTABIN ADI	FİYATI
1. Ortaöğretim Kurumlarında Yabancı Dil Öğretimi ve Sorunları.....	12.500.-
2. Ortaöğretim Kurumlarında Fen Öğretimi ve Sorunları.....	12.500.-
3. Ortaöğretim Kurumlarında Matematik Öğretimi ve Sorunları.....	12.500.-
4. Ortaöğretim Kurumlarında Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi ve Sorunları.....	12.500.-
5. Ortaöğretim Kurumlarında Sosyal Bilimler Öğretimi ve Sorunları.....	12.500.-
6. Ortaöğretim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Sorunları.....	12.500.-
7. Ortaöğretim Kurumlarında Müzik Öğretimi ve Sorunları.....	15.000.-
8. Ortaöğretim Kurumlarında Resim-İş Öğretimi ve Sorunları.....	15.000.-
9. Ortaöğretim Kurumlarında Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretimi ve Sorunları.....	15.000.-
10. Ortaöğretim Kurumlarında İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Öğretimi ve Sorunları.....	Baskıda

C. ARAŞTIRMA DİZİSİ YAYINLARI

1. İlkokul Çocuklarının Davranışlarının Öğretmenler Yoluyla Gözlenmesi Öğretmen Gözlem Formu El Kitabı..... Tükenmiştir.
2. Yurt Dışı Yaşantısı Geçiren ve Geçirmeyen Lise Öğrencilerinin Problemlerinin Tür, Yoğunluk ve Bazı Değişkenlere Göre Karşılaştırılması.....3.500.-

L-000-000